

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne2018

kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna trestního řádu

Čl. I

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 Sb., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 279/2003 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 283/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 45/2005 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 239/2005 Sb., zákona č. 394/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 321/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 179/2007 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 90/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 135/2008 Sb., zákona č. 177/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 457/2008 Sb., zákona č. 480/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 52/2009 Sb., zákona č. 218/2009 Sb., zákona č. 272/2009 Sb., zákona č. 306/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 163/2010 Sb., zákona č. 197/2010 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 219/2010 Sb., zákona č. 150/2011 Sb., zákona č. 181/2011 Sb., zákona č. 207/2011 Sb., zákona č. 330/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 459/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 43/2012 Sb., zákona č. 193/2012 Sb., zákona č. 273/2012 Sb., zákona č. 390/2012 Sb., zákona č. 45/2013 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 141/2014 Sb., zákona č. 77/2015 Sb., zákona č. 86/2015 Sb., zákona č. 150/2016 Sb., zákona č. 163/2016 Sb., zákona č. 243/2016 Sb., zákona č. 264/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 301/2016 Sb., zákona č. 455/2016 Sb., zákona č. 55/2017

Sb., zákona č. 56/2017 Sb., zákona č. 57/2017 Sb., zákona č. 58/2017 Sb., zákona č. 59/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 204/2017 Sb. a zákona č.../2018 Sb., se mění takto:

1. § 29 zní:

„§ 29

(1) Tlumočník může odmítnout provedení tlumočnického úkonu z důvodů uvedených v jiném právním předpisu a z důvodů uvedených v § 99 a 100. O vyloučení tlumočnicka rozhodne orgán činný v trestním řízení, který jej k úkonu přibral.

(2) Výši odměny a náhrad tlumočnicka určí orgán činný v trestním řízení, který jej k úkonu přibral, v souladu s jinými právními předpisy upravujícími odměňování a náhrady tlumočnicka. Nesouhlasí-li orgán činný v trestním řízení s výší vyúčtované odměny a náhrad, rozhodne usnesením. Proti usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.“

2. Za § 29 se vkládá nový § 29a, který zní:

„§ 29a

Ustanovení tohoto zákona o tlumočnickovi se přiměřeně použijí i na osobu vykonávající tlumočnickou činnost jednorázově.“

3. V § 33 odst. 4 větě třetí se za slova „§ 39 odst. 2“ vkládají slova „a 4“.

4. V § 39 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Na žádost advokáta se do pořadníku uvede cizí jazyk, ve kterém rovněž poskytuje své služby.“

5. V § 39 se za odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) Je-li to možné, obviněnému, který využil právo uvedené v § 2 odst. 14, se postupem podle odstavce 3 ustanoví advokát, který podle údajů v pořadníku poskytuje své služby v jazyce, o kterém obviněný uvedl, že jej ovládá, v jazyce národnosti obviněného, v úředním jazyce státu, jehož je obviněný občanem, nebo, je-li obviněný osobou bez státního občanství, v úředním jazyce státu, kde má obviněný trvalý pobyt nebo který je státem jeho původu.“

Dosavadní odstavec 4 se označuje jako odstavec 5.

6. V § 39 se na konci odstavce 5 doplňuje věta „Je-li jedním z obhájců advokát ustanovený postupem podle odstavce 4, zruší se ustanovení ostatních obhájců.“

7. V části první hlavě V nadpis oddílu 4 zní: „**Znalec, znalecká kancelář a znalecký ústav**“.

8. V § 105 odst. 2 se za větu první vkládají věty „Znalec může odmítnout podání znaleckého posudku z důvodů uvedených v jiném právním předpisu a také z důvodů

uvedených v § 99 a 100. O vyloučení znalce rozhodne orgán činný v trestním řízení, který jej k podání znaleckého posudku přibral a v řízení před soudem předseda senátu.“.

9. V § 105 odst. 3 větě první se slova „důvodů, které stanoví zvláštní zákon“ nahrazují slovy „důvodu podjatosti, pro který je vyloučen z podání znaleckého posudku podle zvláštního zákona“.
10. V § 105 odst. 4 se věta druhá zrušuje.
11. V § 105 odst. 5 větě první se slova „v seznamu znalců“ nahrazují slovy „jako znalec nebo znalecká kancelář v seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů“.
12. Za § 109 se vkládá nový § 109a, který včetně nadpisu zní:

„§ 109a

Znalecká kancelář

(1) K podání znaleckého posudku může orgán činný v trestním řízení přibrat také znaleckou kancelář. Znalecká kancelář, která byla přibrána k podání znaleckého posudku, podá znalecký posudek písemně. V něm označí znalce, který posudek vypracoval a může být v případě potřeby jako znalec vyslechnut. Je-li třeba přibrat znalce dva (§ 105 odst. 4), může znalecký posudek podat jedna znalecká kancelář, ale znalecký posudek musí vypracovat dva znalci.

(2) Ustanovení § 105 až 109 se jinak přiměřeně použijí i na znalecké kanceláře a na znalce, kteří znalecký posudek vypracovali.“.

13. Nadpis § 110 zní:

„Znalecký ústav“.

14. V § 110 odst. 1 se slova „státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost“ nahrazují slovy „znalecký ústav“.
15. V § 110 odst. 2 větě první se slova „Ten, kdo byl přibrán k podání znaleckého posudku nebo k přezkoumání posudku podaného znalcem podle odstavce 1,“ nahrazují slovy „Znalecký ústav“ a ve větě druhé se slova „pokud bylo třeba přibrat znalce dva (§ 105 odst. 4), uveďte nejméně dvě takové osoby“ nahrazují slovy „takovou osobou nesmí být ten, kdo podal znalecký posudek, který je přezkoumáván znaleckým ústavem.“.
16. V § 110 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Je-li třeba přibrat znalce dva (§ 105 odst. 4), může znalecký posudek podat jeden znalecký ústav, ale znalecký posudek musí vypracovat dvě osoby.“.

17. V § 110 odstavec 3 zní:

„(3) Ustanovení § 105 až 109 se jinak přiměřeně použijí i na znalecké ústavy a na osoby, které znalecký posudek vypracovaly.“.

18. V § 110 se odstavec 4 zrušuje.

19. Za § 110a se vkládá nový § 110b, který včetně nadpisu zní:

„§ 110b

Znalečné

Výši znalečného určí orgán činný v trestním řízení, který znalce, znaleckou kancelář nebo znalecký ústav k podání znaleckého posudku přibral, v souladu s jinými právními předpisy upravujícími znalečné. Nesouhlasí-li orgán činný v trestním řízení s výší vyúčtovaného znalečného, rozhodne usnesením. Proti usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.“.

20. § 111 včetně nadpisu zní:

„§ 111

Osoba vykonávající jednorázově znaleckou činnost

Ustanovení § 105 až 110b se přiměřeně použijí i v případě, že orgán činný v trestním řízení přibere k podání znaleckého posudku osobu vykonávající znaleckou činnost jednorázově.“.

21. V § 151 se na začátek odstavce 2 vkládá věta „Obhájce má vůči státu nárok na náhradu nezbytných hotových výdajů, které mu vznikly přibráním tlumočnicka k tlumočení rozmluvy mezi ním a obviněným, která je v přímé souvislosti se soudním jednáním nebo procesními úkony.“.

CELEX: 32010L0064

22. V § 151 odst. 2 se slovo „druhé“ nahrazuje slovem „třetí“.

23. V § 152 odst. 1 se na konci textu písmene b) doplňují slova „nebo pokud nejde o hotové výdaje podle § 151 odst. 2 věty první“.

CELEX: 32010L0064

24. V § 157 odst. 3 větě sedmé se slova „zvláštní předpisy o znalcích a tlumočnících“ nahrazují slovy „ustanovení tohoto zákona a zvláštního zákona upravující vyloučení znalce z podání znaleckého posudku“.

25. V § 157 se doplňují odstavce 4 a 5, které znějí:

„(4) Konzultantovi přibranému podle odstavce 3 náleží za poskytnutí odborné pomoci odměna a náhrada hotových výdajů, které účelně vynaložil v přímé souvislosti s poskytováním odborné pomoci; odměna nenáleží konzultantovi, který poskytuje odbornou pomoc v pracovněprávním vztahu k orgánu nebo instituci uvedené v odstavci 3 větě druhé. Odměna se stanoví podle množství účelně vynaložené práce a stupně odbornosti potřebné k poskytnutí odborné pomoci. Odměna se může přiměřeně krátit, pokud odborná pomoc nebyla poskytnuta řádně. Jde-li o zvlášť závažný případ nekvalitního poskytnutí odborné pomoci, může orgán činný v trestním řízení odměnu zcela odepřít. Odměna a náhrada hotových výdajů se zvyšuje o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je konzultant, plátce daně z přidané hodnoty, povinen z odměny a náhrady hotových výdajů uplatnit podle zákona o dani z přidané hodnoty. Výši a způsob určení odměny a náhrady účelně vynaložených hotových výdajů a způsob jejich výplaty stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.

(5) Nárok na úhradu odměny a náhrady hotových výdajů je konzultant povinen vyúčtovat do 3 dnů od poskytnutí odborné pomoci. Výši odměny a náhrady hotových výdajů určí orgán činný v trestním řízení, který konzultanta přibral, do 30 dnů od provedení vyúčtování. Nesouhlasí-li orgán činný v trestním řízení s výší vyúčtované odměny nebo náhrady hotových výdajů, rozhodne usnesením. Proti usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.“.

ČÁST DRUHÁ

Změna občanského soudního řádu

Čl. II

V zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 152/1994 Sb., zákona č. 216/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 247/1995 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 269/1996 Sb., zákona č. 202/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 2/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 46/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 130/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 137/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 276/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 451/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 120/2004 Sb.,

nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 153/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 340/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 554/2004 Sb., zákona č. 555/2004 Sb., zákona č. 628/2004 Sb., zákona č. 59/2005 Sb., zákona č. 170/2005 Sb., zákona č. 205/2005 Sb., zákona č. 216/2005 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 133/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 135/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 216/2006 Sb., zákona č. 233/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 308/2006 Sb., zákona č. 315/2006 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 104/2008 Sb., zákona č. 123/2008 Sb., zákona č. 126/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 259/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 295/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 198/2009 Sb., zákona č. 218/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 286/2009 Sb., zákona č. 420/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 48/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 409/2010 Sb., zákona č. 69/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 80/2011 Sb., zákona č. 139/2011 Sb., zákona č. 186/2011 Sb., zákona č. 188/2011 Sb., zákona č. 218/2011 Sb., zákona č. 355/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 147/2012 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 202/2012 Sb., zákona č. 334/2012 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 369/2012 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 404/2012 Sb., zákona č. 45/2013 Sb., zákona č. 241/2013 Sb., zákona č. 293/2013 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 87/2015 Sb., zákona č. 139/2015 Sb., zákona č. 164/2015 Sb., zákona č. 205/2015 Sb., zákona č. 375/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 298/20016 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., zákona č. 258/2017 Sb., zákona č. 291/2017 Sb., zákona č. 296/2017 Sb. a zákona č. 365/2017 Sb., § 127a zní:

„§ 127a

Jestliže znalecký posudek předložený účastníkem řízení má všechny zákonem požadované náležitosti a obsahuje doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, a pokud s tím všichni účastníci řízení souhlasí, postupuje se při provádění tohoto důkazu stejně, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný soudem. Soud umožní znalci, kterého některá ze stran požádala o znalecký posudek, nahlédnout do spisu nebo mu jinak umožní seznámit se s informacemi potřebnými pro vypracování znaleckého posudku.“

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o živnostenském podnikání

Čl. III

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění zákona č. 231/1992 Sb., zákona č. 591/1992 Sb., zákona č. 600/1992 Sb., zákona č. 273/1993 Sb.,

zákona č. 303/1993 Sb., zákona č. 38/1994 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 136/1994 Sb., zákona č. 200/1994 Sb., zákona č. 237/1995 Sb., zákona č. 286/1995 Sb., zákona č. 94/1996 Sb., zákona č. 95/1996 Sb., zákona č. 147/1996 Sb., zákona č. 19/1997 Sb., zákona č. 49/1997 Sb., zákona č. 61/1997 Sb., zákona č. 79/1997 Sb., zákona č. 217/1997 Sb., zákona č. 280/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 83/1998 Sb., zákona č. 157/1998 Sb., zákona č. 167/1998 Sb., zákona č. 159/1999 Sb., zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 358/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 363/1999 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 122/2000 Sb., zákona č. 123/2000 Sb., zákona č. 124/2000 Sb., zákona č. 149/2000 Sb., zákona č. 151/2000 Sb., zákona č. 158/2000 Sb., zákona č. 247/2000 Sb., zákona č. 249/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 309/2000 Sb., zákona č. 362/2000 Sb., zákona č. 409/2000 Sb., zákona č. 458/2000 Sb., zákona č. 61/2001 Sb., zákona č. 100/2001 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 164/2001 Sb., zákona č. 256/2001 Sb., zákona č. 274/2001 Sb., zákona č. 477/2001 Sb., zákona č. 478/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 86/2002 Sb., zákona č. 119/2002 Sb., zákona č. 174/2002 Sb., zákona č. 281/2002 Sb., zákona č. 308/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 130/2003 Sb., zákona č. 162/2003 Sb., zákona č. 224/2003 Sb., zákona č. 228/2003 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 354/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 38/2004 Sb., zákona č. 119/2004 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 326/2004 Sb., zákona č. 499/2004 Sb., zákona č. 695/2004 Sb., zákona č. 58/2005 Sb., zákona č. 95/2005 Sb., zákona č. 127/2005 Sb., zákona č. 215/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 358/2005 Sb., zákona č. 428/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 76/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 131/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 179/2006 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 191/2006 Sb., zákona č. 212/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 225/2006 Sb., zákona č. 310/2006 Sb., zákona č. 315/2006 Sb., zákona č. 160/2007 Sb., zákona č. 269/2007 Sb., zákona č. 270/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 130/2008 Sb., zákona č. 189/2008 Sb., zákona č. 230/2008 Sb., zákona č. 254/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 145/2010 Sb., zákona č. 155/2010 Sb., zákona č. 160/2010 Sb., zákona č. 424/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 152/2011 Sb., zákona č. 350/2011 Sb., zákona č. 351/2011 Sb., zákona č. 355/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 53/2012 Sb., zákona č. 119/2012 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 169/2012 Sb., zákona č. 199/2012 Sb., zákona č. 201/2012 Sb., zákona č. 202/2012 Sb., zákona č. 221/2012 Sb., zákona č. 407/2012 Sb., zákona č. 234/2013 Sb., zákona č. 241/2013 Sb., zákona č. 279/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 308/2013 Sb., zákona č. 309/2013 Sb., zákona č. 127/2014 Sb., zákona č. 140/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 206/2015 Sb., zákona č. 267/2015 Sb., zákona č. 88/2016 Sb., zákona č. 91/2016 Sb., zákona č. 126/2016 Sb., zákona č. 229/2016 Sb., zákona č. 258/2016 Sb., zákona č. 304/2016 Sb., zákona č. 64/2017 Sb., zákona č. 65/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 193/2017 Sb., zákona č. 204/2017 Sb. a zákona č. 289/2017 Sb., se mění takto:

1. V § 3 odst. 2 písmeno d) včetně poznámky pod čarou č. 7 zní:

„d) soudních tlumočnicků a soudních překladatelů⁷⁾,”

⁷⁾ Zákon č. .../2018 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích.“

2. V § 3 se na konci odstavce 3 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno al), které včetně poznámky pod čarou č. 68 zní:

„al) výkon znalecké činnosti znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů⁶⁸⁾.“

⁶⁸⁾ Zákon č. .../2018 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.“

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o správních poplatcích

Čl. IV

V příloze k zákonu č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění zákona č. 217/2005 Sb., zákona č. 228/2005 Sb., zákona č. 357/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 545/2005 Sb., zákona č. 553/2005 Sb., zákona č. 48/2006 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 81/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 130/2006 Sb., zákona č. 136/2006 Sb., zákona č. 138/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 179/2006 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 215/2006 Sb., zákona č. 226/2006 Sb., zákona č. 227/2006 Sb., zákona č. 235/2006 Sb., zákona č. 312/2006 Sb., zákona č. 575/2006 Sb., zákona č. 106/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 269/2007 Sb., zákona č. 374/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 38/2008 Sb., zákona č. 130/2008 Sb., zákona č. 140/2008 Sb., zákona č. 182/2008 Sb., zákona č. 189/2008 Sb., zákona č. 230/2008 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 254/2008 Sb., zákona č. 296/2008 Sb., zákona č. 297/2008 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 309/2008 Sb., zákona č. 312/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 9/2009 Sb., zákona č. 141/2009 Sb., zákona č. 197/2009 Sb., zákona č. 206/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 291/2009 Sb., zákona č. 301/2009 Sb., zákona č. 346/2009 Sb., zákona č. 420/2009 Sb., zákona č. 132/2010 Sb., zákona č. 148/2010 Sb., zákona č. 153/2010 Sb., zákona č. 160/2010 Sb., zákona č. 343/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 30/2011 Sb., zákona č. 105/2011 Sb., zákona č. 133/2011 Sb., zákona č. 134/2011 Sb., zákona č. 152/2011 Sb., zákona č. 188/2011 Sb., zákona č. 245/2011 Sb., zákona č. 249/2011 Sb., zákona č. 255/2011 Sb., zákona č. 262/2011 Sb., zákona č. 300/2011 Sb., zákona č. 308/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 344/2011 Sb., zákona č. 349/2011 Sb., zákona č. 350/2011 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 367/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 457/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 472/2011 Sb., zákona č. 19/2012 Sb., zákona č. 37/2012 Sb., zákona č. 53/2012 Sb., zákona č. 119/2012 Sb., zákona č. 169/2012 Sb., zákona č. 172/2012 Sb., zákona č. 202/2012 Sb., zákona č. 221/2012 Sb., zákona č. 225/2012 Sb., zákona č. 274/2012 Sb., zákona č. 350/2012 Sb., zákona č. 359/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 407/2012 Sb., zákona č. 428/2012 Sb., zákona č. 496/2012 Sb., zákona č. 502/2012 Sb., zákona č. 503/2012 Sb., zákona č. 50/2013 Sb., zákona č. 69/2013 Sb., zákona č. 102/2013 Sb., zákona č. 170/2013 Sb., zákona č. 185/2013 Sb., zákona č. 186/2013 Sb., zákona č. 232/2013 Sb., zákona č. 239/2013 Sb., zákona č. 241/2013 Sb., zákona č. 257/2013 Sb., zákona č. 273/2013 Sb., zákona č. 279/2013 Sb., zákona č. 281/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákona č. 313/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 127/2014 Sb., zákona č. 187/2014 Sb., zákona č. 249/2014 Sb., zákona č. 257/2014 Sb., zákona č. 259/2014 Sb., zákona č. 264/2014 Sb., zákona č. 268/2014

Sb., zákona č. 331/2014 Sb., zákona č. 81/2015 Sb., zákona č. 103/2015 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 206/2015 Sb., zákona č. 224/2015 Sb., zákona č. 268/2015 Sb., zákona č. 314/2015 Sb., zákona č. 318/2015 Sb., zákona č. 113/2016 Sb., zákona č. 126/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb. a zákona č. 148/2016 Sb., zákona č. 188/2016 Sb., zákona č. 243/2016 Sb. a zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 319/2016 Sb., zákona č. 324/2016 Sb., zákona č. 369/2016 Sb., zákona č. 63/2017 Sb., zákona č. 170/2017 Sb., zákona č. 194/2017 Sb., zákona č. 195/2017 Sb., zákona č. 199/2017 Sb., zákona č. 202/2017 Sb., zákona č. 204/2017 Sb., zákona č. 206/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., zákona č. 225/2017 Sb., zákona č. 229/2016 Sb., zákona č. 251/2017 Sb., zákona č. 261/2017 Sb., zákona č. 289/2017 Sb., zákona č. 295/2017 Sb., zákona č. 299/2017 Sb., zákona č. 302/2017 Sb., zákona č. 304/2017 Sb. a zákona č. 371/2017 Sb. se za položku 22 vkládá nová položka 22A, která včetně nadpisu zní:

„Položka 22A

1. Umožnění konání

- a) obecné části vstupní zkoušky podle zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech nebo přijetí žádosti o její opakování KČ 3 000
- b) zvláštní části vstupní zkoušky podle zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech nebo přijetí žádosti o její opakování KČ 5 000
- c) vstupní zkoušky podle zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích nebo přijetí žádosti o její opakování KČ 3 000
- d) rozdílové zkoušky podle zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech nebo zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích nebo přijetí žádosti o její opakování KČ 3 000

2. Vydání průkazu

- e) znalce podle zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech KČ 500
- f) tlumočníka podle zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích KČ 500.“.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

Čl. V

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění zákona č. 190/2009 Sb., zákona č. 219/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 503/2012 Sb., zákona č. 192/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 299/2016 Sb. a zákona č. 183/2017 Sb., se mění takto:

1. V § 3 odst. 1 a 5 se slova „způsobilá k právním úkonům“ nahrazují slovem „svéprávná“.
2. V § 4 odst. 3 větě první se slova „a insolvenčnímu správci“ nahrazují slovy „, insolvenčnímu správci, znalci, soudnímu tlumočnickovi a soudnímu překladateli“ a ve větě druhé se slova „a insolvenční správce“ nahrazují slovy „, insolvenční správce, znalce, soudní tlumočnický a soudní překladatele“.
3. V § 11 odst. 1 písm. c) se slova „zbavení nebo omezení způsobilosti této osoby k právním úkonům“ nahrazují slovy „omezení svéprávnosti této osoby“.
4. § 15 včetně nadpisu zní:

„§ 15

Využívání údajů z informačních systémů veřejné správy a součinnost

(1) Ministerstvo za účelem správy informačního systému datových schránek a zřizování a správy datových schránek využívá

a) ze základního registru obyvatel tyto údaje:

1. příjmení,
2. jméno, popřípadě jména,
3. adresa místa pobytu,
4. datum, místo a okres narození, u subjektu údajů, který se narodil v cizině, datum, místo a stát, kde se narodil,
5. datum, místo a okres úmrtí, jde-li o úmrtí subjektu údajů mimo území České republiky, datum úmrtí, místo a stát, na jehož území k úmrtí došlo; je-li vydáno rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého, den, který je v rozhodnutí uveden jako den smrti nebo den, který subjekt údajů prohlášený za mrtvého nepřežil, a datum nabytí právní moci tohoto rozhodnutí,

b) z informačního systému evidence obyvatel tyto údaje:

1. jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné příjmení,
2. rodné číslo,
3. omezení svéprávnosti,

c) z informačního systému cizinců tyto údaje:

1. jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné příjmení,
2. rodné číslo,
3. omezení svéprávnosti,

d) ze základního registru právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci kromě veřejně přístupných údajů tyto údaje:

1. jméno, popřípadě jména, a příjmení podnikající fyzické osoby nebo zahraniční osoby,
2. adresa místa pobytu v České republice, popřípadě bydliště v zahraničí podnikající fyzické osoby nebo zahraniční osoby.

(2) Ministerstvo spravedlnosti bezodkladně informuje ministerstvo o zápisu znalce do seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů (dále jen „seznam znalců“) a o zápisu soudního tlumočníka nebo soudního překladatele do seznamu soudních tlumočnicků a soudních překladatelů (dále jen „seznam soudních tlumočnicků“), o údajích vedených o této osobě v seznamu znalců nebo v seznamu soudních tlumočnicků nezbytně nutných pro zřízení datové schránky a jejich změnách a o vyškrtnutí této osoby ze seznamu znalců nebo seznamu soudních tlumočnicků.“.

Čl. VI

Přechodné ustanovení

Ministerstvo vnitra zřídí znalci, soudnímu tlumočnickovi a soudnímu překladateli zapsaným podle zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a podle zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, kterým nebyla zřízena datová schránka podle § 4 zákona č. 300/2008 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, do 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona datovou schránku podle § 4 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST ŠESTÁ

Změna zákona o zdravotních službách

Čl. VII

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění zákona č. 167/2002 Sb., zákona č. 437/2012 Sb., zákona č. 66/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 60/2014, zákona č. 205/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 126/2016 Sb., zákona č. 147/2016 Sb., zákona č. 189/2016 Sb., zákona č. 192/2016 Sb., zákona č. 264/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb. zákona č. 65/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 193/2017 Sb., zákona č. 206/2017 Sb., zákona č. 251/2017 Sb. a zákona č. 290/2017 Sb., se mění takto:

1. V § 51 odst. 3 se za slovo „znalci,“ vkládají slova „znalecké kanceláři,“.

2. V § 65 odst. 2 písm. i) se slovo „ústavem³⁰⁾“ nahrazuje slovy „ústavem nebo znaleckou kancelář³⁰⁾“.

Poznámka pod čarou č. 30 zní:

„³⁰⁾ § 2 odst. 1 zákona č./2018 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.“.

ČÁST SEDMÁ

ÚČINNOST

Čl. VIII

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2020.

Důvodová zpráva

I. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

V současnosti je výkon znalecké činnosti upraven především zákonem č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2015 nově nabyla účinnosti i vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti. Dále se této problematice týká i směrnice Ministerstva spravedlnosti ze dne 15. února 1973, o organizaci, řízení a kontrole znalecké a tlumočnické činnosti.

Tato právní úprava je v posledních letech své existence velice kritizována za mnohé nedokonalosti, nesystémová řešení, zastaralost a jiné nedostatky, kterými trpí. Především se jedná o problematiku zápisu do seznamu, resp. vzniku znaleckého oprávnění, odměňování, nedostatečných sankčních mechanismů či absence kontroly kvality a věcného přezkoumávání znaleckých posudků. Velice kritizována je i samotná profese jako taková, neboť pohled veřejnosti je významně ovlivňován negativními mediálními kauzami, kterých neustále přibývá. Důvěra laické i odborné veřejnosti ve znaleckou činnost je tím silně otřesena.

V současné době je systém nastaven tak, že žadatelé o znalecké oprávnění jsou jmenováni znalci ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu. Nejsou jednoznačně zakotvena kvalifikační kritéria, která by žadatelé měli splnit. Je na úvaze jednotlivých osob oprávněných k jmenování, zda z žadatele znalce učiní, či nikoli. Stanovena jsou pouze obecná kritéria, která však postrádají bližší specifikaci. Ministerstvo spravedlnosti se snaží sjednocovat tuto jmenovací praxi, ale ne vždy úspěšně. Stává se tedy, že žadatel není znalcem jmenován kupříkladu z toho důvodu, že předseda příslušného krajského soudu se domnívá, že pro daný obor a odvětví je již potřebný počet znalců ve vztahu k celkovému počtu úkonů naplněn a žadatele znalcem nejmenuje. Na jmenování znalcem podle dosavadní právní úpravy není právní nárok. Jinými slovy, nikomu, kdo požádá o jmenování znalcem, nevzniká ani při splnění všech zákonných podmínek právní nárok na to, aby znalcem jmenován skutečně byl.

Dalším subjektem, který může kromě znalců vykonávat znaleckou činnost, jsou znalecké ústavy. Tyto ústavy se v současnosti dělí do dvou oddílů.

Znalci jsou zapisováni do jednotlivých oborů, odvětví a specializací, znalecké ústavy pak do oborů a stanoví se jim rozsah znaleckého oprávnění, což je *de facto* krátký slovní popis jejich oprávnění. Tento dvojkolejný systém pro znalce a ústavy způsobuje v praxi nemalé problémy a bylo by zcela logické, aby do budoucna mohly být všechny subjekty oprávněné vykonávat znaleckou činnost zapisovány do stejných kategorií. Konkrétní obory a odvětví jsou v současnosti stanoveny vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti.

Znalci za podání posudku náleží odměna, která je aktuálně stanovena vyhláškou na částku 100-350 Kč za hodinu, podle náročnosti a míry odborných znalostí, které bylo nutné vynaložit. Odměna může být v mimořádných případech zvýšena či snížena. Jde-li o zvlášť závažný případ nekvalitního znaleckého posudku, lze odměnu i úplně odepřít. Znalec má zároveň nárok i na náhradu cestovních a jiných výdajů a na náhradu mzdy za dobu strávenou podáním ústního znaleckého posudku, jestliže se tato doba kryje s jeho pracovní dobou. Znalci může být rovněž na úhradu nákladů poskytnuta záloha.

Poslední novela zákona o znalcích a tlumočnících ovlivnila velice výrazně znaleckou činnost stanovením správních deliktů přímo v tomto zákoně. Za porušení tohoto zákona tak lze znalcům, znaleckým ústavům a jiných fyzickým či právnickým osobám ukládat sankce jako kupříkladu peněžité pokuty či zákaz činnosti. Za porušení povinností uložených tímto zákonem lze udělit i výstrahu, která je pak při spáchání správního deliktu brána jako přitěžující okolnost. Největším problémem současného správního i trestního postihování znalců je však omezená míra přezkoumání obsahové stránky znaleckého posudku, tedy prakticky jeho kvality. Ačkoli již dnes by toto přezkoumání mělo být v souladu se zákonem možné, v praxi se tak děje pouze velice ojediněle, neboť je to do značné míry obtížné a zákon pro hodnocení obsahové stránky znaleckého posudku neposkytuje dostatečné nástroje.

Doposud účinný zákon o znalcích a tlumočnících nemá vztah k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen, neboť nikterak v tomto směru neomezuje podmínky pro získání znaleckého oprávnění ani možnost nechat si zpracovat znalecký posudek znalcem či znaleckým ústavem.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Cílem předkládaného návrhu zákona je stabilizace znaleckého odvětví a především zkvalitnění výkonu této činnosti. K tomuto cíli však vede celá řada jednotlivých opatření, která jsou nutná pro dosažení požadovaného výsledku.

Cílem tohoto návrhu zákona by mělo být v souladu s právem Evropské unie zavedení právního nároku na jmenování znalcem po splnění předem jasně stanovených kritérií. Dojde tak k odstranění uvážení jednotlivých orgánů o tom, zda osobu jmenovat či nejmenovat, a tedy ke zvýšení právní jistoty a legitimního očekávání žadatelů o vznik znaleckého oprávnění. Zároveň by stanovení jednoznačných kvalifikačních požadavků včetně zavedení povinnosti úspěšně složit vstupní zkoušku mělo vést k personálnímu zkvalitnění výkonu této profese, kdy by ji mohly vykonávat pouze takové osoby, které splní určitý minimální standard, který lze po osobě vykonávající znaleckou činnost vyžadovat.

Nově by mělo rovněž dojít k zavedení možnosti znalců se spojit a společně vykonávat znaleckou činnost prostřednictvím znalecké kanceláře. K tomuto kroku zřejmě budou znalce vést především ekonomické faktory. Ve znalecké kanceláři mohou působit znalci se zcela rozdílným i totožným znaleckým oprávněním. Kancelář pak bude odvíjet své oprávnění

od znaleckého oprávnění těchto znalců, jejichž prostřednictvím bude znaleckou činnost vykonávat.

Tak jako v mnohých dalších podobných profesích by mělo dojít k jasnému vymezení odpovědnostních vztahů a k zavedení s tím souvisejícího povinného pojištění.

Dále by mělo dojít ke všeobecnému zkvalitnění výkonu znalecké profese, což lze pozorovat v několika rovinách. V první řadě jde o širší možnost přezkoumávání znaleckých posudků a kontrolu nejen formální, ale i věcné správnosti. Jako vhodné se jeví i zavedení určitých metodologických či obdobných standardů a postupů pro obory a odvětví, u kterých je to možné a zároveň to je žádoucí. Dále se pak jedná o posílení výkonu dohledu nad osobami vykonávajícími znaleckou činnost a související zpřísnění a zefektivnění správních trestů. V neposlední řadě s touto problematikou souvisí zdůraznění úlohy znalce jako osoby vykonávající službu ve veřejném zájmu v tom smyslu, že znalci nebudou moci bezdůvodně odmítat zadavatele znaleckých posudků z řad orgánů veřejné moci. Pozitivní opatření, které by mělo vést k větší motivaci znalců, lze pak spatřovat v revizi systému odměňování a v navýšení současné úrovně znalečného.

Závěrem lze zmínit, že důležitým pilířem znalecké činnosti je rovněž odpovídající seznam oborů a odvětví pro výkon této činnosti, přizpůsobený společenské situaci a racionálním potřebám. Je potřeba důkladně analyzovat současný stav a kromě sjednocení systému pro znalce a znalecké ústavy a odstranění existující dvojkolejnosti, je nutné nastavit jednotlivé položky (obory a odvětví) tak, aby odpovídaly reálným potřebám. Tento bod zároveň souvisí s větší elektronizací výkonu této profese, tedy s možností dohledat seznam oborů, odvětví a kvalifikačních požadavků přehledně způsobem umožňujícím dálkový přístup. Jeví se jako vhodné revidovat a modernizovat stávající seznam znalců a znaleckých ústavů a zavést elektronické znalecké deníky, které zjednoduší činnost znalcům, ale i orgánům veřejné moci při zadávání znaleckých posudků a orgánům státní správy při výkonu dohledové činnosti.

Navrhovaný zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech nemá vztah k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen, neboť nikterak v tomto směru neomezuje podmínky pro získání znaleckého oprávnění ani možnost nechat si zpracovat znalecký posudek znalcem, znaleckou kanceláří či znaleckým ústavem.

Závěrem je nutno uvést, že s ohledem na skutečnost, že účinný zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, upravuje nejenom problematiku znalců, ale i otázku tlumočnicků a překladatelů, současně s přípravou návrhu zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech probíhá i legislativní proces samostatného návrhu zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích. Oba tyto nové právní předpisy by měly nabýt účinnosti ke stejnému datu, tak aby mohlo dojít k úplnému zrušení zákona č. 36/1967 Sb.

3. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Předkládaný návrh je v souladu s úkolem, který byl Ministerstvu spravedlnosti svěřen v rámci Plánu legislativních prací na rok 2015 a na rok 2016.

Zákon o znalcích a tlumočnících je v současnosti jedním z nejstarších účinných právních předpisů České republiky. Vzhledem k tomu, že je úzce spjat se sociálním, ale i ekonomickým prostředím společnosti, je možno poznamenat, že aktuální právní úprava je již značně zastaralá, neodpovídá momentální společenské situaci a používá řadu dnes již nevyhovujících termínů a institutů.

Již několik let se proto usiluje o přijetí zcela nové právní úpravy výkonu znalecké činnosti, která by lépe reflektovala současnou podstatu této profese a upravila podmínky jejího výkonu. Pokud by tento předkládaný návrh zákona nebyl přijat, vedlo by to k tomu, že by se subjekty musely i nadále řídit tolik kritizovanou účinnou právní úpravou. Požadavek na vznik nové legislativy je opakovaně vznášen ze strany znalců, odborné veřejnosti ale i zástupců státu, resp. Ministerstva spravedlnosti. Tato vzácná shoda ještě více zdůrazňuje nutnost přijetí nové právní úpravy.

Dá se předpokládat, že pokud by nové právní předpisy upravující znaleckou činnost nebyly v blízké době přijaty, prohloubí se již existující problémy této profese a povede to celkově ke snížení kvality znaleckých posudků.

V neposlední řadě by nový zákon měl reagovat i na požadavky Evropské unie, kupříkladu v otázce jednotných a předvídatelných podmínek vstupu do odvětví a následného právního nároku na zápis do seznamu.

Jak vyplynulo z meziresortního připomínkového řízení k vyhlášce 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti, bylo by velice žádoucí, aby byl i tento seznam oborů a odvětví podroben důkladné revizi, neboť mnohá odvětví už jsou v současnosti nepotřebná a nadbytečná a zároveň jiná odvětví, která by reagovala zejména na vědeckotechnologický vývoj společnosti v posledních desetiletích, by bylo žádoucí zavést.

Závěrem lze zmínit i výši znalečného, která nebyla již mnoho let navýšena a to ani s ohledem na tak základní faktory jako je například inflace měny.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem

Návrh nové právní úpravy znalecké činnosti je plně slučitelný s ústavním pořádkem České republiky. Této oblasti se kromě judikatury Ústavního soudu dotýká především článek 26 Listiny základních práv a svobod, který každému zaručuje právo na svobodnou volbu povolání, jakožto i právo podnikat či provozovat jinou hospodářskou činnost. Zákon však může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání či profesí, což v případě výkonu znalecké činnosti i činí.

S ohledem na právo podnikat či provozovat jinou hospodářskou činnost je významný a aktuální především nález Ústavního soudu Pl. ÚS 13/14 ze dne 15. září 2015. Věcně se jednalo o návrh na zrušení § 16 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění vyhlášky č. 432/2002 Sb. Skupina senátorů navrhovala zrušení tohoto ustanovení, neboť dle jejich názoru není výše odměny za výkon znalecké činnosti dostatečná a porušuje tak především právo znalců na podnikání.

Ústavní soud uvádí, že je nutné si uvědomit, že výkon znalecké profese se v zásadě dělí na dva segmenty: (i) poskytování znaleckých služeb v ryze soukromých oblastech a (ii) zpracování znaleckých posudků vyžádaných orgány veřejné moci. Ústavní soud konstatoval, že především druhý segment znalecké činnosti nelze považovat za ryze podnikatelskou činnost, která by byla normována právními předpisy soukromoprávní povahy a byla by vykonávána primárně za účelem zisku; jedná se naopak o činnost ve „veřejném zájmu“, čemuž pak odpovídá i způsob a povaha její právní regulace.

Zároveň nelze odhlédnout dle slov Ústavního soudu od obecně známé skutečnosti, tedy od toho, že v praxi je zcela ojedinělé, aby znalec svou znaleckou činnost vykonával jakou svou hlavní a jedinou podnikatelskou/výdělečnou aktivitu. Většinou se jedná o činnost vedlejší, kdy znalec je zapsán v seznamu především pro své nepopíratelné zkušenosti a znalosti v daném oboru a odvětví. Dále Ústavní soud konstatuje, že jakkoli je ústavně zaručeno právo podnikat, součástí tohoto práva není právo na dosažení zisku. Stát je povinen pouze vytvářet podmínky, které následně umožní jednotlivým subjektům reálně o dosažení zisku usilovat.

Závěrem lze k právu na podnikání konstatovat, že tohoto práva se lze domáhat pouze v mezích zákonů, které toto právo provádějí. Zákonodárce má relativně širokou dispozici pro konkrétní vymezení obsahu a způsobu realizace tohoto práva. Tato působnost zákonodárce však není absolutní. Omezení práva podnikat se nesmí dotýkat jeho samotné povahy, podstaty a smyslu a musí být vždy respektována zásada rovnosti v právech.

Dále se Ústavní soud v několika svých judikátech¹ vyjadřuje k zápisu znalce do seznamu, resp. k jeho odvolání a právní povaze tohoto postupu. Tato judikatura už nebude nadále příliš aktuální, neboť nová právní úprava zavádí právní nárok na zápis do seznamu znalců, čemuž tak doposud nebylo. Jak uvedl mnohokrát i Ústavní soud, v současnosti nevzniká žadateli ani při splnění všech zákonných podmínek, právní nárok na to, aby znalcem skutečně jmenován byl. Vzhledem k tomu Ústavní soud toto „jmenovací řízení“ ani nepovažuje za správní řízení a vylučuje pro něj aplikaci zákona č. 71/1967 Sb., správní řád.

V neposlední řadě je zde vhodné zmínit judikaturu Ústavního soudu související se znalečným a právem znalce na soudní a jinou právní ochranu. Znalci jsou ve vztahu k orgánu veřejné moci, který je ustanovil, v nerovném, resp. podřízeném postavení, které charakterizuje veřejnoprávní vztah. Rozhodování státního orgánu o nárocích znalců je tak rozhodováním majícím svůj základ ve veřejném, tedy správním právu. Jak vyplývá z judikatury Ústavního soudu, rozhodnutí o znalečném je rozhodnutím správním, byť by bylo třeba činit v trestním řízení. Příslušný orgán se proto musí řídit zásadami správního řízení, neboť libovůle při výkonu veřejné moci je z ústavního hlediska nepřijatelná. Právo na znalečné je subjektivním právem znalce. Pokud znalec provede posudek řádně a včas, vzniká mu legitimní očekávání na odměnu určenou podle právních předpisů. Takovýto nárok má majetkovou povahu a spadá proto pod ochranu čl. 1 odst. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod, což potvrzuje i judikatura Evropského soudu pro lidská práva. Právo domáhat

¹ např. I. ÚS 178/2003, II. ÚS 153/04

se legitimního majetkového nároku dále spadá pod ochranu čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod a pod ochranu čl. 26 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Z toho vyplývá, že správní rozhodnutí o takovém nároku, tedy o znalečném, podléhá řádnému soudnímu přezkumu. Proti usnesení soudu prvního stupně o znalečném je přípustné odvolání, jinak by šlo o porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Znalec sice není účastníkem řízení, ani vedlejším účastníkem řízení, ale osobou zúčastněnou na řízení. Disponuje-li ale znalec právem na podání odvolání proti rozhodnutí o znalečném, musí být vybaven stejnými procesními právy, jaká zákon přiznává účastníkům, aby nebyl v odvolacím řízení oproti účastníkům znevýhodněn (čl. 96 odst. 1 Ústavy České republiky, čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod). Zároveň čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod zajišťuje právo na to, aby se ve své věci mohl znalec vyjádřit ke všem prováděným důkazům.²

Navrhovaná právní úprava, se roviny ústavnosti dotýká také v případě navrhované koncepce správy znalectví. I nadále by tuto činnost měly vykonávat soudy, resp. jejich předsedové. Taková úprava je v souladu s ústavním pořádkem. Ústava v čl. 90 uvádí, že soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Již Ústava tedy předpokládá, že vedle poskytování ochrany právům mohou vykonávat i jiné činnosti. Důležité je však, aby tento výkon další činnosti neovlivnil nezávislost soudů. V případě správy znalectví je tomu spíše naopak. Je velmi důležité, aby se soudy podílely na výběru a kontrole znalců, jelikož znalci jsou esenciálním prvkem při soudním rozhodování. Míra participace znalců je v soudních řízeních vysoká. Tento model je založen na ideovém východisku, že znalci jsou součástí justice v širším slova smyslu.

Není možné uzavřít, že by jakákoli správní činnost soudů či konkrétních soudců byla narušením dělby moci. Často je argumentováno Čl. 82 Ústavy, který stanoví, že funkce soudce není slučitelná s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu ani s jakoukoli funkcí ve veřejné správě. Tato úprava míří na jiné situace než svěření části výkonu veřejné správy do rukou předsedy soudů či konkrétním soudcům, a to na případy, kdy by měl soudce vykonávat funkci člena vlády či jinou funkci ve veřejné správě.

Soudům jsou již v současné době vedle soudního rozhodování svěřeny i správní činnosti. Současná správa znalectví není rozhodně jedinou. Příkladem správní činnosti soudu je poskytování informací dle zákona o svobodném přístupu k informacím či postup podle exekučního řádu, kdy předsedové soudů vykonávají obecný dohled nad exekučními úřady.

Koncepce správy znalectví soudy, resp. předsedy soudů je blízká i zahraničním právním úpravám. V Rakousku i v Německu tuto činnost vykonávají v určité formě právě soudy.

² např. II ÚS 1261/14, III. ÚS 3367/12, I. ÚS 360/03

5. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z jejího členství v Evropské unii

Navrhovaná právní úprava je plně slučitelná se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z jejího členství v Evropské unii. Činnost znalce se dle čl. 49 a násl. Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) o svobodě usazování a navazující judikatury Soudního dvora EU ve spojených případech C-372/09 a 373/09 Fa považuje za poskytování služeb ve smyslu SFEU. Zároveň by podle evropské judikatury měly být dány rovné a transparentní podmínky pro výkon určité výdělečné činnosti tak, aby se na ně žadatelé mohli spolehnout (srov. C-162/99 Komise v. Itálie).

6. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Oblast výkonu znalecké činnosti je předmětem některých mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána. V první řadě je potřeba zmínit především Evropskou úmluvu o lidských právech (dále jen „Úmluva“), jejíž požadavky jsou blíže rozebrány pod bodem 4 v rámci posouzení souladu s ústavním pořádkem, kterého je dle Ústavního soudu součástí.

Jedná se kupříkladu na právo být za splnění určitých podmínek být jmenován znalcem, s čímž do značné míry souvisí i právo nebýt tohoto postavení svévolně zbaven. Jedná se o občanské právo ve smyslu článku 6 Úmluvy, které může být v určitém ohledu rovněž právem, resp. zájmem majetkové ochrany. Takový zájem pak požívá ochrany článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Naplnění výše uvedeného souvisí zejména s tím, že zde existuje možnost se odvolat proti rozhodnutí o vzniku či zániku znaleckého oprávnění, a následná možnost podat žalobu ve správním soudnictví.

Jelikož mohou být proti znalcům uplatňovány rozličné sankce, zejména tedy správní tresty, pak se jedná o oblast rozhodování o trestních obviněních ve smyslu článku 6 Úmluvy. V této souvislosti lze poznamenat především, že je nutno respektovat zásady, které tato Úmluva stanoví, tedy např. zásady *nulla poena sine lege* (obsaženo v článku 6 odst. 3 Úmluvy) nebo zásady *ne bis in idem* (zakotveno v článku 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě). Je tedy vyloučeno, aby znalec byl opakovaně postihován za tentýž prohřešek.

Mezinárodní smlouvy se ale mohou výkonu znalecké činnosti dotýkat ale i v celé řadě dalších aspektů, např. v situaci (zejména v trestním řízení), kdy znalec vystupuje v obdobném postavení jako svědek, s čímž souvisí i skutečnost, že trestní soud musí obviněnému zajistit určitá práva vůči znalci, jako například upozornit na jeho poměrně k věci či dotčeným osobám. Znalec se může rovněž sám nesprávným výkonem znalecké činnosti dopustit trestného činu. V trestním řízení pak musí být zajištěna ochrana všech práv vyplývajících z mezinárodních smluv.

Navrhovaná právní úprava je zcela v souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána.

7. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované úpravy na státní rozpočet a ostatní rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava bude mít dopady na státní rozpočet, a to v několika rovinách.

Vstupní zkouška

V první řadě je potřeba zajistit vykonání vstupní zkoušky. Na základě splnění určitých podmínek, mezi které patří právě i úspěšné absolvování vstupní zkoušky, může být znalec zapsán do seznamu. Žadatelé o zápis do seznamu budou mít povinnost nést náklady vykonání této vstupní zkoušky a budou muset uhradit za tuto zkoušku poplatek podle zákona o správních poplatcích. Předpokládaná výše poplatku činí 8 000 Kč s tím, že částka 3000 Kč se vztahuje k obecné části zkoušky a částka 5000 Kč ke zvláštní části zkoušky. Při nesplnění některé části zkoušky bude žadatel opakovaně hradit pouze poplatek za nesplněnou část zkoušky. Jako obdobu tohoto poplatku lze uvést kupříkladu poplatek za vykonání advokátní zkoušky (8 500 Kč), zkoušky insolvenčního správce (5 000 Kč) či zkoušky mediátorské (5 000 Kč). Tento poplatek nemá v zásadě sloužit k dosažení zisku testujícího subjektu, ale alespoň k částečnému pokrytí administrativních a personálních nákladů, které s sebou realizace této vstupní zkoušky přináší.

Pokud budeme předpokládat, že všichni současní znalci budou skládat obecnou část zkoušky a nikdo nebude opakovat, dojdeme k jednorázovým příjmům ve výši 30 mil. Kč. Tento jednorázový příjem však bude rozložen do delšího časového období, než je jeden rok. Zvláštní část zkoušky se v případě současných znalců, kteří si před uplynutím přechodného období požádají o vznik znalecké oprávnění podle nového zákona, považuje za splněnou *ex lege*, tedy bez nutnosti zkoušku prakticky vykonat. Rovněž lze předpokládat, že ročně si požádá o vznik znaleckého oprávnění cca 250 nových žadatelů. Z toho plyne každoroční příjem 2 mil. Kč (250 žadatelů x 8 000 Kč za obě části zkoušky dohromady).

Na druhou stranu zde vzniknou náklady na realizaci samotné zkoušky. Podrobnosti jejího vykonání budou upravovat prováděcí předpisy. Předpokládá se, že obecná část zkoušky bude (po absolvování jednodenního kurzu) skládána elektronicky s okamžitým vyhodnocením, a to na Justiční akademii, eventuálně lze zvážit i zapojení jednotlivých krajských soudů. Náklady na tuto část zkoušky nebudou příliš velké. Nákladnější bude zvláštní část zkoušky, která bude spočívat v přezkušování žadatelů z odborných znalostí před zkušební komisí, resp. poradními sbory. V rámci této zkoušky bude nutné zaplatit odborné zkoušející. Zde předpokládáme jako dostatečný počet zkoušejících 3 osoby, z toho jedna by mohla být zaměstnancem soudu nebo zaměstnancem Ministerstva spravedlnosti a tuto činnost by vykonávala v rámci své pracovní náplně. Proto kalkulujeme pouze 2 odborníky na 2 hodiny (z toho 1 hodina zkoušky) při předpokladu 250 znalců ročně a jednotné hodinové sazbě 450 Kč dostáváme částku 450 tis. Kč ročně.

Seznam znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů a elektronická evidence znaleckých posudků

V současnosti na stránkách Ministerstva spravedlnosti funguje seznam znalců a znaleckých ústavů. S ohledem na novou právní úpravu byl však tento seznam shledán nedostatečným a již nevyhovujícím současným požadavkům, a proto bude potřeba vytvořit a následně zajišťovat provoz nového seznamu. Tato položka s sebou přinese rovněž náklady na státní rozpočet. Nejvyšší náklady vzniknou v prvním roce, kdy bude potřeba vytvořit vlastní aplikaci seznamu a zajistit nezbytný hardware, software a firewall. V následujících letech se bude jednat o náklady na provoz, aktualizaci a případnou obnovu nezbytného vybavení. Tyto náklady se budou periodicky opakovat v letech následujících po spuštění nového seznamu.

	Vstupní náklady	1. rok	2. rok	3. rok	4. rok
Vytvoření vlastní aplikace	4 000 000 Kč				
Podpora aplikace / servis / rozvoj /		160 000 Kč	160 000 Kč	160 000 Kč	160 000 Kč
Podpora HW / servis / rozvoj /		160 000 Kč	160 000 Kč	160 000 Kč	160 000 Kč
Hardware	1 000 000 Kč				
Software / licence pro HW / přístupy / vkládání dat	1 000 000 Kč				
Bezpečnost firewall	1 000 000 Kč				
Součet	7 000 000 Kč	320 000 Kč	320 000 Kč	320 000 Kč	320 000 Kč

Tabulka č. 1. Náklady na vytvoření a provoz seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů

Pro úplnost lze uvést, že vytvoření tohoto seznamu bude sloužit zároveň jako základ pro vytvoření nového seznamu tlumočnicků a překladatelů a do jisté míry bude možno ze znaleckého seznamu následně vycházet.

Elektronická evidence znaleckých posudků – elektronický znalecký deník

V souvislosti s elektronizací celého systému se nově navrhuje rovněž nahradit současné papírové znalecké deníky jejich elektronickou verzí. Systém elektronické evidence bude vytvořen centrálně na Ministerstvu spravedlnosti a jednotlivé subjekty (znalci, znalecké kanceláře, znalecké ústavy, soudy apod.) do něj budou mít dálkový přístup. Každý subjekt vykonávající znaleckou činnost bude mít své vlastní přístupové údaje, aby měl možnost

si v souladu se zákonem editovat, tedy psát, svůj vlastní znalecký deník. Náklady na realizaci tohoto opatření jsou zahrnuty již výše pod bodem týkajícím se vytvoření nového seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých údajů.

Výkon dohledu

Dále je nezbytné uvést, že cílem nové právní úpravy je posílení dohledu nad jednotlivými subjekty vykonávajícími znaleckou činnost a zvýšení kvality a věcné správnosti znaleckých posudků. Zavedení tohoto opatření však s sebou nevyhnutelně přinese zvýšenou zátěž dohledových orgánů. Z tohoto důvodu musí dojít k personálnímu posílení jak na Ministerstvu spravedlnosti, tak na jednotlivých krajských soudech. Na Ministerstvu spravedlnosti lze počítat s navýšením zhruba o 10 osob (nyní tuto agendu vykonávají zhruba 2-3 osoby) a na krajských soudech s navýšením o 1-3 osoby v závislosti na tom, jaké znalecké obory byly tomuto soudu určeny do správy, celkem je však počítáno na krajských soudech s navýšením max. o 16 osob.

Na Ministerstvu spravedlnosti by se jednalo o převážně o referenty, v případě vzniku samostatného oddělení pak i o podpůrný administrativní aparát (sekretariát) a o vedoucího oddělení nebo ředitele odboru. V průměru by tito státní zaměstnanci měli dosahovat zhruba 13. platové třídy.

	Měsíční personální a mzdové náklady na MSp	Roční personální a mzdové náklady na MSp
Hrubý plat	35 000 Kč	420 000 Kč
Pojistné	11 900 Kč	142 800 Kč
FKSP	350 Kč	4 200 Kč
Celkem	47 250 Kč	567 000 Kč

Tabulka č. 2: Personální a mzdové náklady na jednu osobu (Ministerstvo spravedlnosti)

Náklady na 10 osob na Ministerstvu spravedlnosti tak budou ročně činit 5, 67 mil. Kč.

Na jednotlivých krajských soudech vykonávají znaleckou činnost referenti dosahující 9. až 10. platové třídy. Mělo by však být rovněž zajištěno, aby na každém krajském soudě byla alespoň jedna osoba referenta s právním vzděláním, aby mohla vykonávat odbornější agendu, které by se tak nemusel věnovat předseda, resp. místopředseda soudu, tato osoba by byla zařazena do 11. platové třídy.

	Měsíční personální	Roční personální
--	--------------------	------------------

	a mzdové náklady na soudech	a mzdové náklady na soudech
Hrubý plat	24 660 Kč	295 920 Kč
Pojistné	8384 Kč	100 613 Kč
FKSP	493 Kč	5918 Kč
Celkem	33 537 Kč	402 451 Kč

Tabulka č. 2: Personální a mzdové náklady na jednu osobu v 10. platové třídě (krajský soud)

	Měsíční personální a mzdové náklady na soudech	Roční personální a mzdové náklady na soudech
Hrubý plat	28 550 Kč	342 600 Kč
Pojistné	9 707 Kč	116 484 Kč
FKSP	571 Kč	6 852 Kč
Celkem	38 828 Kč	465 936 Kč

Tabulka č. 3: Personální a mzdové náklady na jednu osobu v 11. platové třídě (krajský soud)

Náklady na 16 osob na krajských soudech, přičemž 8 osob by bylo zařazeno do 11. platové třídy a 8 osob do 10. platové třídy by tak ročně měly činit 6, 95 mil. Kč (3 727 488 Kč a 3 219 608 Kč).

Poradní sbory – přezkum znaleckých posudků

Navrhovaná právní úprava předpokládá zpětné hodnocení posudků jednotlivých znalců, a to nejméně tří znaleckých posudků jednou za 5 let. Toto hodnocení by prováděli pravděpodobně 3 nebo 5 odborníků z poradního sboru. Každé osobě by měl tento přezkum trvat zhruba 3 hodiny při navrhované jednotné sazbě 450 Kč za hodinu práce. Při zhruba 10 000 znalcích a frekvenci jednou za 5 let vychází 2 000 přezkumů na jeden rok. Příslušné rozmezí výsledně vychází 8 100 tis. Kč – 13 500 tis. Kč, viz následující tabulka zvýšených nákladů pro 2000 přezkumů za rok:

Počet přezkoumávajících osob	Počet hodin na 5 z posudků	450 Kč/ hod
3	9	8 100 000
5	15	13 500 000

Tabulka č. 4: Náklady na přezkum znaleckých posudků

Na periodický přezkum znaleckých posudků bude potřeba vynaložit zhruba 10 800 tis. Kč ročně (3 lidé, každý 3 hodiny, 450 Kč za hodinu, 2 000 kontrol ročně).

Navýšení hodinové sazby za znalecký úkon

Hodinová sazba se dle účinné právní úpravy nachází v rozmezí 100 až 350 Kč. Toto rozmezí by mělo být zvýšeno na 300 až 550 Kč za hodinu. Otázkou tedy je, jaké dodatečné náklady na znalečné v důsledku této úpravy vzniknou. Z dostupných dat není známo, jaké je rozložení skutečně použitých hodinových sazeb uvnitř současného intervalu, tj. není známo, kolik procent posudků je zpracováno např. při sazbě 100 Kč, kolik procent posudků při sazbě např. při sazbě 150 Kč, kolik procent při sazbě 250 Kč atd. Neeviduje se ani průměrná hodinová odměna. Počet znaleckých posudků zadaných za rok 2014 státními orgány byl 78 568. Celkové náklady na znalecké posudky činily na straně Ministerstva spravedlnosti 175,4 mil. Kč (rok 2014) a na straně Ministerstva vnitra 257,8 mil. Kč (rok 2015). Hodinová dotace jednotlivých posudků či například výše náhrad není však známa.

Pro kvantitativní odhad dopadu úpravy intervalu hodinových sazeb je tak nutné učinit alespoň nějaké dodatečné předpoklady. Jeví se jako přirozené předpokládat, že rozložení skutečně použitých hodinových sazeb uvnitř nového intervalu bude mít zhruba stejnou strukturu, jakou mělo rozložení sazeb v intervalu původním, tedy že zhruba stejné procento posudků jako dříve bude zpracováno při nejnižší možné sazbě (která bude ale nově 300 Kč), stejné procento posudků bude zpracováno při sazbě, která je např. o 50 Kč vyšší než nejnižší (tj. ty posudky, které využívaly sazbu původně 150 Kč, budou využívat sazbu 350 Kč), stejné procento posudků, které využívaly nejvyšší sazbu, bude i nyní využívat nejvyšší sazbu atd. Protože nemáme spolehlivé apriorní informace o tom, jak jsou skutečně rozloženy účtované hodinové sazby uvnitř intervalu, nabízí se předpoklad, že průměrná hodinová sazba je v současnosti uprostřed přípustného intervalu, tj. na úrovni 225 Kč za hodinu, nově by tak mohla být průměrná hodinová sazba ve výši 425 Kč na hodinu, tedy vzrostla by o 200 Kč.

Kvantifikace zvýšení nákladů je závislá na dodatečných speciálních předpokladech. Realistické dodatečné předpoklady vedly k odhadům zvýšení nákladů (na hodinovou odměnu) na cca 156 mil. Kč z pohledu Ministerstva spravedlnosti a 229,2 mil. Kč z pohledu Ministerstva vnitra.

Odměna za ústní znalecký úkon

Nově se doplňuje odměna za ústní znalecký úkon, se stejnou sazbou jako je výkon znalecké činnosti, tedy 300 – 550 Kč. Pokud vyjdeme z počtu posudků ve výši 78 568 a budeme předpokládat, že u každého znaleckého posudku dojde k ústnímu vysvětlení /provedení znaleckého úkonu v rozsahu cca 2 hodin, dojdeme při průměrné sazbě 425 Kč za hodinu k ročním nákladům ve výši zhruba 102 mil. Kč. Je však pravděpodobné, že se bude jednat o částku nižší, neboť řada znaleckých posudků nebývá doplněna o výsledk znalce (typicky v řízení o přípustnosti převzetí a držení ve zdravotnickém ústavu).

Paušální částky odměn

Nově by mělo dojít k přidání několika úkonů placených paušálně a k navýšení částky za některé již dnes účinné paušální úkony (více viz vyhláška o odměňování). V současnosti však o těchto paušálních nákladech nejsou vedeny žádné statistiky, proto lze navýšení finančních nákladů pouze odhadovat a to zhruba mezi 5 – 15 mil. Kč ročně.

Paušální částka náhrad hotových výdajů za vybrané položky

Dále je rovněž zvažováno, že nově dojde k placení náhrad za některé hotové výdaje „administrativní povahy“, jako je tisk jednotlivých listů posudku, pořizování obrazového či zvukového záznamu apod. Tyto náhrady by byly přiznány nově, v dosavadním znění zákona jsou zahrnuty v hodinové odměně znalce. K přiznávání těchto nákladů však bude muset být přistupováno velice racionálně a přiznávat je, pouze je-li to nezbytně nutné, kupříkladu pokud si orgán veřejné moci vysloveně vyžádal vytištění dalších kopií znaleckého posudku nad rámec běžné praxe, či bylo nezbytně nutné ke znaleckému posudku přiložit fotografie či zvukovou nahrávku. Odhaduje se, že tyto náklady by mohly činit okolo 5 mil. Kč ročně.

Celkové finanční náklady vynaložené na znalecké posudky v roce 2014 činily 175 397,36 tis. Kč. V prvním roce účinnosti nového zákona je bude zapotřebí navýšit zřejmě téměř jednou tolik, jinak není možno navrhovaná opatření realizovat a zkvalitnit tak výkon znalecké činnosti nebo navýšit odměny za zpracované znalecké posudky (což je nejvyšší položka celkového rozpočtu týkajícího se znalecké činnosti).

Odměňování konzultantů podle trestního řádu

Určité finanční náklady jsou spojeny také s nově navrženou právní úpravou odměňování konzultantů příbraných orgány činnými v trestním řízení podle § 157 odst. 3 trestního řádu a s úhradou jejich hotových výdajů. Na základě praktických poznatků lze velmi hrubě odhadnout, že orgány činné v trestním řízení přibírají odborného konzultanta přibližně ve 290 případech ročně, z čehož přibližně 140 konzultantů je přibíráno ze soukromé sféry bez pracovněprávního vztahu k státnímu orgánu nebo vědecké či výzkumné instituci.

Přesná výše odměny odborného konzultanta bude upravena prováděcí vyhláškou v návaznosti na úpravu výše odměny znalce, zatím se předpokládá, že bude přibližně ve výši poloviny výše odměny znalce, tj. cca 300 Kč za hodinu. Velmi zhruba lze tak náklady na odměny konzultantů odhadnout na 200 000 Kč ročně, k tomu je třeba přičíst náklady spojené s úhradou hotových výdajů (ročně zhruba 300 000 Kč). Celkové náklady spojené s odměňováním konzultanta podle trestního řádu by tak měly dosáhnout zhruba 500 000 Kč ročně.

Další finanční hlediska návrhu zákona

Nová právní úprava bude mít finanční dopady i do dalších oblastí. Tyto dopady však nelze s předstihem s dostatečnou přesností kvantifikovat. Jedná se zejména o následující skutečnost.

Předpokládá se snížení nákladů řízení, ve kterém je možno či dokonce nutno využít znaleckých posudků, a to zejména s ohledem na změnu ustanovení § 127a občanského

soudního řádu, na základě které již nebudou moci strany předkládat znalecké posudky jako důkaz podle ustanovení § 127, ale pouze jako důkaz listinný, ledaže by s tím obě strany souhlasily. Zároveň pak lze předpokládat, že v důsledku nově zavedených opatření budou znalecké posudky kvalitnější a nebude již tolik případů, kdy si soudce bude muset nechávat zpracovat revizní znalecký posudek. Právě v souvislosti se změnou § 127a občanského soudního řádu, tak nebude muset činit ani v případě, kdy by obě strany řízení předložily své vlastní znalecké posudky, které by byly kontradiktorní. Dopad na celkovou cenu řízení má zajisté i jeho délka. Lze předpokládat, že pokud již nadále nebudou znalci moci bezdůvodně odmítat zpracovat znalecký posudek pro orgán veřejné moci a bude se dodržování této povinnosti striktně hlídat a zároveň nebude možno (kromě zcela výjimečných případů) opakovaně prodlužovat lhůtu pro zpracování znaleckého posudku, celková délka řízení se zkrátí. Lze se domnívat, že v důsledku zvýšení znalečného by mohl být o výkon znalecké činnosti pro orgány veřejné moci větší zájem a znalci by tak mohli být ve své činnosti flexibilnější.

Tento návrh zákona rovněž stanoví najisto, že výkon znalecké činnosti je podnikáním, v souladu s právem Evropské unie a její judikaturou. Společně s výrazným navýšením znalečného by pak měla tato skutečnost vést k zvýšenému výběru daní na základě zákona o daních z příjmů, resp. v případě plátců daně z přidané hodnoty i zvýšený výběr této daně podle příslušného zákona. V návaznosti na zvýšení znalečného lze rovněž očekávat, že dojde k následné směně finančních prostředků za jiné produkty.

Sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava může mít dopad na osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, nicméně tyto dopady jsou stejné, jako dopady na každého jiného člověka, neboť zákon nerozlišuje mezi jednotlivými skupinami obyvatel. Tyto dopady tak nemají původ ve specifčnosti dané skupiny obyvatel.

Navrhovaná právní úprava může mít dopad na rodiny, neboť každá osoba se může dostat do situace, ve které je nezbytně nutné využít znaleckého posudku. Ve vztahu k rodinám se pak může jednat především o psychologické či psychologicko-pedagogické znalecké posudky nebo znalecké posudky související s rozvodovým řízením či svěřením dítěte do péče. Tento zákon bude mít v této souvislosti dopad především na kvalitu znaleckých posudků. Dále pak rovněž dojde k revizi seznamu znaleckých oborů a odvětví, který by tak měl lépe odpovídat skutečných potřebám.

Navrhovaná právní úprava by měla mít pozitivní dopad na životní prostředí. Lze se domnívat, že vyšší míra elektronizace (např. elektronické znalecké posudky, elektronická evidence znaleckých posudků) by mohla vést k větší úspoře některých surovin a materiálů, např. papíru.

8. Zhodnocení dopadu navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhované řešení má dopad ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů, neboť vytváří jednotný seznam znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů a zavádí elektronické vedení znaleckých deníků. Tento návrh zákona je však plně v souladu s právními předpisy České republiky upravujícími ochranu soukromí a osobních údajů.

Ve vztahu k ochraně osobních údajů může mít návrh tohoto zákona dopady zejména do následujících oblastí:

V první řadě je nutno konstatovat, že návrh zákona částečně rozšiřuje rozsah zpracovávaných osobních údajů, a to zejména údajů o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech v elektronicky vedeném seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů. Jedná se o informační systém veřejné správy podle zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, ve znění pozdějších předpisů, jehož správce je Ministerstvo spravedlnosti. Dále pak návrh zákona převádí současné znalecké deníky vedené v písemné podobě do podoby elektronické (informační systém veřejné správy) a rozšiřuje okruh zde evidovaných údajů. Nejedná se však o změny většího rozsahu. Nejmarkantnějším rozdílem je právě ona dostupnost veškerých údajů ze seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů a ze znaleckých deníků způsobem umožňujícím dálkový přístup. Údaje vedené v seznamu i ve znaleckých denících budou rozděleny na veřejné a neveřejné. K neveřejným údajům bude mít přístup pouze omezený okruh subjektů. Mezi tyto subjekty bude patřit vždy Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy. Subjekt vykonávající znaleckou činnost pak bude mít vždy přístup k (vlastním) údajům uvedeným v evidenci znaleckých posudků, tedy ve znaleckém deníku. V odůvodněných případech může správce na základě individuální žádosti umožnit přístup k neveřejným údajům i jiným orgánům veřejné správy, zejména se předpokládá, že se bude jednat o orgány činné v trestním řízení nebo orgány finanční správy. Tyto dva informační systémy veřejné správy však budou zajištěny zcela standardními mechanismy tak, aby nemohlo dojít k úniku informací. Zároveň bude nutné apelovat na samotné znalecké subjekty, aby nakládali s přístupovými údaji do znaleckých deníků obezřetně, aby nemohlo dojít k jejich krádeži či zneužití.

S povinností mlčenlivosti a údaji sdělenými znalci, znalecké kanceláří či znaleckému ústavu zadavatelem nebo vyplývajícími kupříkladu ze spisu, pracuje tento zákon stejně jako dosavadní právní předpisy s jednou výjimkou, a sice znalecký subjekt je zproštěn mlčenlivosti *ex lege*, dojde-li k soudnímu sporu mezi ním a zadavatelem. K tomu opatření bylo přistoupeno na základě problémů vyplývajících ze současné praxe, kdy zadavatel odmítal znalce mlčenlivosti v těchto případech zprostit. Jinak zde nedochází k žádné věcné změně. Pokud znalec poruší povinnost mlčenlivosti nebo o této povinnosti nepoučí osoby, které se společně s ním podílely na vypracování znaleckého posudku (např. konzultant), může mu být uložena pokuta až do výše 500 000 Kč, popř. může být rozhodnuto o zániku znaleckého oprávnění. Jedná se o nejvyšší možný správní trest, jaký návrh nového zákona zná.

V neposlední řadě je pak problematika ochrany osobních údajů relevantní ve vztahu k archivaci znaleckých posudků, ke které jsou všechny subjekty vykonávající znaleckou

činnost povinovány. Znalecké posudky musí být uchovány po dobu deseti let ode dne provedení znaleckého úkonu. Znalec musí nakládat se znaleckými posudky s náležitou péčí a dle obecně platných právních předpisů tak, aby se k osobním údajům obsaženým ve znaleckých posudcích, nemohla neoprávněně dostat třetí osoba.

Závěrem je třeba konstatovat, že ve vztahu k ochraně osobních údajů se návrhu zákona dotýká kromě vnitrostátních právních předpisů rovněž směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, resp. nové nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES, a směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV.

a) Zhodnocení korupčních rizik navrhovaného řešení (CIA)

Zhodnocení korupčních rizik provedené dle metodiky CIA:

(1) Přiměřenost

Předkládaný návrh zákona je ve všech upravovaných oblastech svým rozsahem i obsahem přiměřený tomu, co má upravovat. Systém výkonu dohledu zůstává obdobný jako ve stávajícím zákoně o znalcích a tlumočnících a lze konstatovat, že zde nedochází k neúměrnému rozšíření kompetence některého z orgánů ani k přílišné centralizaci výkonu dohledu do rukou jediného z orgánů.

Navrhovaná právní úprava zvýší možnost veřejné kontroly v oblasti výkonu znalecké činnosti, neboť nově se bude prostřednictvím seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů a evidence znaleckých posudků zaznamenávat větší množství údajů a veřejnost tak bude mít možnost si způsobem umožňujícím dálkový přístup kupříkladu vyhledat informace o správních trestech udělených jednotlivým znalcům. Toto opatření bude mít zajisté vůči znalcům i preventivní charakter. Kvalitním a efektivním vedením online seznamu a evidence se zároveň sníží administrativní náklady spojené s vedením listinných znaleckých deníků a s jejich kontrolou.

(2) Efektivita

Navrhovaná regulace umožní efektivní implementaci stanovených opatření do praxe. Největší rizika jsou spojována s personálním zajištěním efektivního výkonu dohledu a se zřízením centrálního seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů a evidencí znaleckých deníků. Maximální pozornost proto musí být věnována preciznímu zadání veřejné zakázky na pořízení systému s nezbytným příslušenstvím tak, aby v souvislosti se zavedením nové právní úpravy nevznikaly nepřiměřené náklady, které by efektivitu celého systému mohly vážně narušit.

Je potřeba poznamenat, že současný systém výkonu dohledu nad znaleckou činností je nefunkční, neboť tato oblast není dostatečně personálně zajištěna a především nejsou orgánům vykonávajícím dohled dány k dispozici dostatečně efektivní nástroje k jeho výkonu. Navrhovaná právní úprava přináší řadu systémových změn a rovněž zavádí účinnější systém správních trestů, který by společně s jejich uveřejňováním měl na dotčené subjekty působit preventivně a zároveň zajistit vynutitelnost zaváděných opatření.

V neposlední řadě lze dodat, že dojde nejenom ke zpřísnění výkonu dohledu, ale rovněž k posílení role poradních sborů ministra spravedlnosti a jednotlivých předsedů krajských soudů, v jejichž řadách budou sedět přední odborníci na danou problematiku. Nově by měly poradní sbory rovněž dávat svá stanoviska ke správnosti znaleckých posudků či se podílet na přezkušování žadatelů v rámci vstupní zkoušky.

(3) Odpovědnost

Předkládaná právní úprava explicitně stanovuje odpovědnost za vedení seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů, evidence znaleckých deníků i za vedení přestupkového řízení při porušení či neplnění uložených povinností. Návrh výrazně nekoncentruje odpovědnost do rukou jednoho orgánu, za vedení určitých náležitostí seznamu a znaleckého deníku jsou dokonce odpovědny přímo samotné subjekty vykonávající znaleckou činnost. Zároveň tato právní úprava nemá vliv na zachování standardních kontrolních mechanismů jednotlivých orgánů.

Nově se zpřísní i dohled nad vypracováním znaleckých posudků, kdy na každém takovém posudku bude muset být uvedeno, kdo jej zpracovával. Odpovědnostní vztahy se budou standardně řídit občanským zákoníkem a zároveň jsou některé dílčí podrobnosti upraveny přímo i v tomto novém zákoně, aby se předešlo možným výkladovým nejasnostem. Již nyní se dokonce objevuje judikatura³, která jednoznačně uvádí, že je-li znalecký posudek podstatnou (nemusí být jedinou) příčinou vzniku majetkové újmy a je dán vztah příčinné souvislosti mezi porušením právní povinnosti na straně znalce a škodou, která vznikla, pak je znalec povinen tuto škodu nahradit. Mimo jiné i z tohoto důvodu budou muset být znalci, znalecké kanceláře i znalecké ústavy do budoucna povinně pojištěni.

(4) Opravné prostředky a kontrolní mechanismy

Navrhovanou právní úpravou nedochází k zúžení možnosti využít standardní opravné prostředky kromě jediné výjimky, kdy se v případě pozastavení výkonu znalecké činnosti nepřiznává případnému odvolání odkladný účinek. Jednotlivé subjekty podléhají obvyklým kontrolním mechanismům. Naopak nová právní úprava dokonce posiluje kupříkladu postavení žadatele o zápis do seznamu, protože nově by po splnění zákonem předepsaných podmínek měl vzniknout žadateli právní nárok na zápis do tohoto seznamu. Současný mechanismus zápisu do seznamu žadateli nezaručoval

³ např. 25 Cdo 883/2006 ze dne 30. 7. 2008, 25 Cdo 3197/2012 ze dne 30. 10. 2013

zápis do seznamu, mechanismus zápisu do seznamu nepodléhal dle judikatury režimu správního řádu a dokonce nebyla jednoznačně stanovena ani veškerá kritéria a podmínky pro zápis. Dojde tedy k výraznému posílení právní jistoty a legitimního očekávání jednotlivých žadatelů. Navíc bude nově ve věcech výkonu znalecké činnosti existovat účinný opravný mechanismus, tedy odvolání proti rozhodnutí krajského soudu nebo rozklad proti rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti. Tyto standardní mechanismy správního řádu budou zachovány.

Orgány se při výkonu dohledu a správy znalecké činnosti budou standardně řídit především zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zároveň by mělo dojít ke zvýšení odměn za výkon znalecké činnosti, což by kromě vyššího zisku mělo vést i k větší motivaci znalců vypracovávat znalecké posudky s náležitou péčí a nezávisle.

10. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná úprava nemá dopady na bezpečnost nebo obranu státu.

II. Zvláštní část

K § 1

K odst. 1

Toto ustanovení zakotvuje definici výkonu znalecké činnosti, kterou se rozumí zpracování a podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení a jakákoli činnost, která bezprostředně k tomuto podání posudku směřuje, popř. směřuje k jeho doplnění či vysvětlení. Jiná činnost, byť vykonávaná subjektem oprávněným vykonávat znaleckou činnost, není znaleckou činností, jedná se např. o podání odborného vyjádření. Znalec, znalecká kancelář či znalecký ústav tak nemohou cokoli jiného než výše specifikovanou znaleckou činnost jako znaleckou činnost prezentovat. Na výše uvedené je navázán i přestupek, jehož podstatou je připojení znalecké pečeti rovněž na jiný materiál, než je znalecký posudek. Za takový přestupek může být udělena pokuta až do výše 250 000 Kč nebo správní trest zákazu činnosti.

K odst. 2

Stanoví se, především z důvodu větší přehlednosti legislativního textu, že tam, kde zákon hovoří pouze o znalci, myslí se tím rovněž znalecká kancelář a znalecký ústav, pokud zákon pro tyto subjekty nestanoví odlišnou právní úpravu.

K odst. 3

Znalec je oprávněn vykonávat znaleckou činnost jen v oboru, odvětví a případně specializace, pro které má oprávnění vykonávat znaleckou činnost, není tedy možné, aby znalec vykonával znaleckou činnost v jiném odvětví, v rámci stejného oboru, totéž platí i o specializaci. Jakmile je znalec zapsán do specializace, nemůže vykonávat znaleckou činnost ve zbytkovém odvětví.

Subjekty vykonávající znaleckou činnost musí tuto činnost vykonávat primárně s odbornou péčí. Jde o nejvyšší možný standard péče, který je vyšší než běžná péče nebo péče řádného hospodáře. Občanský zákoník užívá pojmu odborná péče v ustanovení § 5, které zní „*Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.*“. Odbornou péčí se tedy rozumí schopnost jednat se znalostí a pečlivostí, která je spojena s určitým povoláním nebo stavem. K naplnění povinnosti jednat s odbornou péčí se vyžaduje zejména znalost příslušných právních předpisů (odbornost) a jednání v souladu s těmito předpisy, včetně povinnosti předcházet škodám. Takto vysoký standard výkonu činnosti má mimo jiné nastaven např. zákon o investičních společnostech a investičních fondech. Odborná péče je neurčitým právním pojmem. Není možné vyjmenovat vše, co by taková činnost měla splňovat. Ústavní soud se k otázce neurčitosti právního pojmu ve spojitosti s výkonem činnosti vyjádřil ve svém nálezu (IV. ÚS 3065/12-1), kdy konstatoval „*K tomu Ústavní soud může pouze dodat, že dle jeho názoru je nemožné a nepraktické dovoláním požadovat, aby dovolací soud sestavil vyčerpávající seznam zahrnující každou eventualitu jednání pojišťovacího makléře, v němž by bylo možné spatřovat porušení "odborné péče", s níž měl pojišťovací*

maklěř provádět svou zprostředkovatelskou činnost ve smyslu § 25 odst. 3 zákona o pojišťovnictví, v rozhodném znění.“

Kromě odborné péče je vyzdvižen požadavek na nezávislý a nestranný výkon. Znalci jsou esenciálním prvkem při soudním rozhodování. Míra participace znalců je v soudních řízeních velmi vysoká. Z tohoto důvodu je důležité, aby byl dán důraz na nestrannost a nezávislost soudního znalce.

K odst. 4

Zakotvuje se povinnost osobního výkonu znalecké činnosti, jakožto jedné ze záruk kvality znaleckých posudků. Povinnost vykonávat znaleckou činnost osobně ale nevylučuje možnost přibrat konzultanta nebo zapojit do výkonu znalecké činnosti další pomocné osoby. Znalec se ale nemůže nechat zastoupit a vždy zodpovídá za zpracovaný znalecký posudek, a to i v těch částech, o kterých bylo konzultováno. Toto ustanovení platí i v případě, že znalec vykonává znaleckou činnost v rámci znalecké kanceláře. Dané opatření má předcházet potenciálnímu poklesu kvality znalecké činnosti, pokud by v rámci znalecké kanceláře postačovalo, že znalec by byl v rámci této kanceláře formálně zapsán, ale prakticky by tuto činnost vykonával někdo jiný. Znalecký posudek je nutno vždy opatřit otiskem pečeti znalce i znalecké kanceláře a podpisem znalce a osoby oprávněné ve věci výkonu znalecké činnosti jednat jménem této znalecké kanceláře (zpravidla jednatel nebo obdobný funkcionář).

K § 2

K odst. 1

Závazně se stanoví, že znaleckou činností nejsou oprávněny vykonávat jiné subjekty než znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy. Kdokoli jiný, kdo by se vydával za subjekt oprávněný vykonávat znaleckou činnost, se dopustí spáchání přestupku podle tohoto zákona.

K odst. 2

Cílem odstavce 2 je blíže specifikovat ustanovení o způsobu výkonu znalecké činnosti. Znalec může vykonávat znaleckou činnost samostatně, nebo jako zaměstnanec či člen znalecké kanceláře. Tyto dvě možnosti nejsou vzájemně slučitelné. S ohledem na možný střet zájmů, nezávislost, kvalitu znalecké činnosti a další aspekty, není myslitelné umožnit jedné fyzické osobě, aby vykonávala činnost pro více znaleckých kanceláří, resp. samostatně i pro znaleckou kancelář či kanceláře (blíže rovněž § 6 odst. 2). Oprávnění znalecké kanceláře se odvozuje od znaleckých oprávnění jednotlivých znalců, pomocí nichž znaleckou činnost vykonává.

Ke vztahu mezi znalci a znaleckými ústavami lze poznamenat, že podmínkou pro vznik znaleckého oprávnění ústavu není povinnost mít v pracovněprávním či obdobném vztahu určitý počet znalců. Může tudíž docházet k tomu, že ve znaleckém ústavu nebudou působit žádní znalci, neboť zákon takovou povinnost neukládá. V praxi se však lze domnívat, že v celé řadě znaleckých ústavů budou znalci fakticky působit, což vyplývá z povahy znaleckých ústavů (nejčastěji nemocnice, vysoké školy, v.v.i., apod.) a ze skutečnosti, že řada znalců se rekrutuje právě z akademického, vědeckého či výzkumného prostředí (v případě

nemocnicí pak z řad lékařů). Proto se jeví jako vhodné na tomto místě postavit najisto, že znalci mohou pracovat v rámci znaleckých ústavů bez omezení a kromě toho mohou vykonávat znaleckou činnost ještě i samostatně, nebo jako zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře. Tyto dva uvedené způsoby však nelze v souladu s výše uvedeným dále kombinovat. Znalec tedy může působit

- (1) v jednom nebo více znaleckých ústavech,
- (2) v jednom nebo více znaleckých ústavech a samostatně,
- (3) v jednom nebo více znaleckých ústavech a v jedné znalecké kanceláři,
- (4) samostatně,
- (5) v jedné znalecké kanceláři.

Je potřeba zdůraznit, že pokud znalec působí ve znaleckém ústavu, pak nevykonává znaleckou činnost znalec jako takový, ale ústav, znalec v něm pak figuruje jako jakýkoli jiný zaměstnanec či obdobná osoba, nikoli jako vykonavatel znalecké činnosti.

K § 3

K odst. 1

Zakotvuje se zákonné určení, že v otázkách výkonu znalecké činnosti rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti nebo předsedové krajských soudů (v souladu s příslušností). Jiné orgány rozhodují pouze, stanoví-li tak jiný zákon (např. orgány činné v trestním řízení).

Příslušný předseda krajského soudu může vnitřním předpisem touto agendou pověřit některého ze svých spolupracovníků, zejména se předpokládá pověření místopředsedy krajského soudu nebo referentů příslušného soudního oddělení (pravidlo je zakotveno v ustanovení § 42 odst. 3). Takový postup je v souladu se správním řádem. Pokud by veškerou agendu musel vykonávat osobně předseda nebo místopředseda krajského soudu, lze se důvodně domnívat, že by jej zaměstnávala až do té míry, že by se jiné své práci mohl věnovat pouze velice omezeně. Z tohoto důvodu rovněž příslušná část obecná části důvodové zprávy předpokládá, že na soudech by nově měli přibýt referenti, kteří budou mít vysokoškolské právnické vzdělání.

K odst. 2a 3

V prvním stupni ve věcech znalců a žadatelů (fyzických osob) o znalecké oprávnění rozhodují předsedové krajských soudů. Ministerstvo spravedlnosti rozhoduje v prvním stupni pouze ve věcech znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů. Ministerstvo tak nemůže v prvním stupni rozhodnout o jmenování znalcem, o pozastavení oprávnění apod. V případě odvolání pak Ministerstvo rozhoduje jako druhostupňový orgán (viz § 42). Proti rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti v prvním stupni je pak standardně možno podat rozklad, o kterém bude rozhodovat vedoucí ústředního správního úřadu, tedy v tomto případě ministr spravedlnosti.

S ohledem na aplikaci procesních předpisů lze uvést, že v řízeních týkajících se znalecké činnosti se použije správní řád, neboť se jedná o výkon v působnosti v oblasti veřejné správy a krajské soudy spadají podle § 1 odst. 1 správního řádu do kategorie jiných orgánů.

K odst. 4

Toto ustanovení se blíže vyjadřuje k místní příslušnosti předsedů krajských soudů. S cílem nezatěžovat (i s ohledem na potenciální počet odborníků - členů poradních sborů) nepřiměřeně krajské soudy zřizováním poradních sborů pro veškeré obory a odvětví bylo zvoleno řešení ve formě specializace krajských soudů, resp. jejich předsedů na určité obory a odvětví. Pro pět největších oborů, kterými jsou doprava, ekonomika, stavebnictví, strojírenství a zdravotnictví zůstávají i nadále příslušné krajské soudy podle místa sídla znalce. Návrh zákona předpokládá, že znalec je fyzická osoba podnikající a tudíž se za relevantní považuje sídlo znalce (§ 429 občanského zákoníku). Pro všechny ostatní obory byly stanoveny specializované krajské soudy, které budou agendu daného oboru řešit pro celou republiku. V průměru se jedná zhruba o 4 - 6 oborů připadajících na jeden krajský soud. I s ohledem na tendenci elektronizace (např. elektronické vedení znaleckých deníků) se lze domnívat, že toto opatření povede k úspoře finančních prostředků i úspoře času na straně krajských soudů, a přesto nebude mít závažné dopady na samotné znalce či žadatele. Přehled oborů spárovaný s určeným specializovaným krajským soudem lze nalézt v příloze k tomuto zákonu. Při určování specializace krajských soudů byla zohledňována i příbuznost jednotlivých oborů.

K odst. 5

Přílohou zákona je seznam příslušných předsedů krajských soudů. Každý předseda krajského soudu má přiřazeno několik oborů, a to s ohledem na rovnoměrnou vytíženost. Rozdělení oborů je vytvořeno s ohledem na praktické hledisko vytíženosti.

K odst. 6

Ustanovení vymezuje působnost předsedy krajského soudu. Pro výše zmíněných pět největších oborů vykonávají předsedové soudů působnost v soudních obvodech, avšak u zbývajících oborů mají působnost celostátní.

K § 4

Seznam znaleckých oborů je stanoven v příloze zákona. Původně byla zvažována varianta zakotvení seznamu oborů do vyhlášky, kterou by na základě tohoto zákona vydalo ministerstvo, avšak v návaznosti na argumenty o oborech jakožto pravidlech pro vstup do odvětví, s tím, že by podmínky měly být stanoveny zákonem, byla zvolena tato forma. Jednotlivá odvětví pak již budou stanovena vyhláškou.

Jak již bylo výše uvedeno, specializace jsou dobrovolné a nejsou normativně zakotveny, osoba vykonávající znaleckou činnost si specializaci může či nemusí zvolit.

Seznam oborů a odvětví byl doposud zakotven ve vyhlášce 123/2015 Sb. V návaznosti na zavedení právního nároku je potřeba normativně zakotvit, v jakých oborech a odvětvích se žadatel může ucházet o vznik znaleckého oprávnění a jaké požadavky na něj budou kladeny.

K § 5

K odst. 1

Toto ustanovení zakotvuje podmínky, které zákon stanoví pro získání znaleckého oprávnění znalce. Znalcem se může stát pouze osoba fyzická. Tato osoba musí být odborně způsobilá k výkonu znalecké činnosti, což se ověřuje zejména vstupní zkouškou, která je podrobněji upravena dále a zároveň musí být dostatečná odbornost zajištěna i požadovanou délkou praxe a vzděláním. Tyto kvalifikační požadavky jsou upraveny v ustanovení § 8 a blíže specifikovány příslušnou vyhláškou Ministerstva spravedlnosti pro jednotlivé obory a odvětví. Od těchto nároků není možno se odchýlit. V souvislosti se zavedením právního nároku na jmenování se jeví tento krok jako nezbytný k zachování vysokého standardu výkonu znalecké činnosti.

Dále musí být fyzická osoba bezúhonná, což v praxi znamená, že nesmí být odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo nedbalostní trestný čin v souvislosti s výkonem znalecké činnosti (nehledí-li se na ni, jako by nebyla odsouzena). U úmyslných trestných činů tedy není rozhodné, zda byly spáchány v souvislosti s výkonem znalecké činnosti, ale jakýkoli spáchaný úmyslný trestný čin je překážkou výkonu znalecké činnosti. Takto nastavená bezúhonnost vylučuje osoby, které spáchaním úmyslného trestného činu přišli o „mravní integritu“. U nedbalostních trestných činů je naopak doplněna podmínka souvislosti s výkonem znalecké činnosti.

Bezúhonnost a její prokazování je zakotveno v § 9.

Žadatel musí mít odpovídající materiálně technické zázemí a přístrojové vybavení. Tuto podmínku je nutno posuzovat především s ohledem na konkrétní obor, odvětví a popř. i specializaci, byla-li žadatelem zvolena. Volba specializace je na uvážení žadatele; žadatel si specializaci zvolit nemusí. Jsou obory a odvětví, které bezpochyby nejsou nikterak náročné na materiální zázemí, a naopak jsou takové, které vyžadují materiální zázemí značného rozsahu (technické vybavení, mikroskopy, zdravotnické nástroje apod.). V některých případech bude rovněž potřeba doložit smlouvu či jiný dokument, kterým žadatel prokáže, že je oprávněn využívat rozličné prostory. Může se jednat kupříkladu o nájem prostor jako je pitevna. Odpovídající materiální zázemí může žadatel rovněž prokázat například čestným prohlášením, které bude obsahovat výčet zařízení, prostor, přístrojů apod., které žadatel vlastní a plánuje je využívat k výkonu znalecké činnosti. Předpokládá se, že náležitosti a způsob prokazování materiálního zázemí, stejně tak jako ostatních podmínek pro zápis do seznamu, bude blíže upravovat prováděcí právní předpis. V otázce posuzování odpovídajícího zázemí bude do budoucna zcela stěžejní role Ministerstva spravedlnosti, neboť není pochopitelně cílem, aby se praxe u jednotlivých předsedů krajských soudů výrazněji lišila nebo aby se posuzování této podmínky stalo možností, jak svévolně rozhodovat o zápisu do seznamu, resp. žádost o zápis do seznamu odmítnout.

Překážkou pro výkon znalecké činnosti znalce a zápis do seznamu znalců je i skutečnost, že byl žadatel v posledních třech letech pravomocně odsouzen za přestupek, konkrétně se jedná o porušení základní povinnosti znalce vykonávat znaleckou činnost s odbornou péčí a porušení povinnosti mlčenlivosti. Po uplynutí tříleté doby již tato odsouzení nejsou relevantní

a překážka odpadá. Rozhodné je tedy, zda byl žadateli v posledních 3 letech uložen správní trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu znalecké činnosti nebo pokuty ve výši nejméně 100 000 Kč. Limitace je tak stanovena jednak věcným charakterem přestupku, tedy porušení nejzávažnějších povinností a dále také závažností spáchaného přestupku, který se odráží v uložené sankci.

Zároveň musí být fyzická osoba – žadatel plně svéprávná a nesmí být ani v úpadku, tedy nesmí zde existovat překážka pravomocného rozhodnutí soudu, které rozhodl o úpadku osoby. S ohledem na procesní ekonomii a s ohledem na skutečnost, že žadatelem o vznik znaleckého oprávnění může být i cizinec, musí mít žadatel kontaktní adresu na území České republiky. Na této adrese musí být k zastížení příslušnými orgány a jedná se rovněž o rozhodnou adresu pro výpočet případných náhrad souvisejících s výkonem znalecké činnosti.

Nevyžaduje se předložení dokladu o znalosti českého jazyka, jelikož se předpokládá, že znalost českého jazyka v rozsahu potřebném pro výkon znalecké činnosti bude dostatečným způsobem prokázána v rámci zvláštní části vstupní zkoušky, která se koná v českém jazyce.

Znalec je povinen komunikovat se soudem, OČTŘ či orgánem veřejné moci v češtině, úředním a jednacím jazykem je český jazyk a znalecké posudky se tedy předkládají v českém jazyce.

Jakmile dojde ke splnění výše uvedených podmínek, bude žadatel vyzván k účasti na vstupní zkoušce. Náležitosti, průběh, forma a způsob vykonání vstupní zkoušky je blíže upraven v následujících ustanoveních tohoto zákona a v prováděcí vyhlášce.

K odst. 2

Znalec má povinnost poté, co splnil veškeré ostatní předepsané podmínky pro vznik znaleckého oprávnění (včetně vstupní zkoušky), složit bez výhrady slib do rukou předsedy krajského soudu. Slib je skládán v rámci trvajících správniho řízení. Po složení slibu předseda krajského soudu zapíše znalce do seznamu a tím rozhodne o vzniku oprávnění vykonávat znaleckou činnost, přičemž se jedná o konstitutivní zápis, neboť až zápisem vzniká znalecké oprávnění. Rozhodnutí o vzniku znaleckého oprávnění nabývá právní moci zápisem znalce do seznamu znalců. Pokud by znalec vykonával znaleckou činnost před složením slibu či před tím, než jej po složení slibu předseda krajského soudu zapíše, jednalo by se o porušení tohoto zákona. Slib skládají rovněž osoby podle ustanovení § 25, které jednorázově vykonávají znaleckou činnost, a fyzické osoby podle ustanovení § 12, chtějí-li být zapsány v České republice do seznamu a vykonávat zde znaleckou činnost. I v těchto případech musí být slib složen dříve, než je zahájen výkon znalecké činnosti, resp. dříve než je vypracován znalecký posudek. Textace slibu je s mírnými obměnami přejata ze zákona o znalcích a tlumočnících. Zápis do seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů je možno provést až po složení slibu.

K § 6

K odst. 1

Znalecké kanceláře jsou nově vzniklým subjektem, který může vykonávat znaleckou činnost. Účelem vytvoření znaleckých kanceláří je dát znalcům, či jiným osobám možnost společně podnikat v této oblasti. Zákon umožňuje, aby znalecká kancelář byla výlučně tvořena znalci, ale je možno ji založit i jinými osobami, které budou znaleckou činnost vykonávat prostřednictvím znalců, případně tyto varianty kombinovat.

Žádost o vznik znaleckého oprávnění se podává Ministerstvu spravedlnosti. Tento zákon klade na žadatele několik podmínek. V první řadě se musí jednat o obchodní korporaci; jako znaleckou kancelář nelze zapsat jiný subjekt (např. spolek, sdružení nebo veřejnou vysokou školu).

Jak již bylo uvedeno, znalecká kancelář musí vykonávat znaleckou činnost pomocí znalce. Znalecké oprávnění této kanceláře se pak přímo odvíjí od znaleckého oprávnění tohoto znalce či více znalců, přičemž rozsah znaleckého oprávnění znalecké kanceláře musí být stejný jako rozsah znaleckého oprávnění daného znalce. Zásadně tak bude znalecké oprávnění kanceláře stejné jako znalecká oprávnění znalců, jejichž prostřednictvím bude svou činnost vykonávat. Znalec může být vůči znalecké kanceláři v pracovněprávním či jiném obdobném vztahu, ale může být i její člen či společník.

Znalecká kancelář je obchodní korporací, kde většinu hlasovacích práv musí disponovat znalci a většina členů statutárního orgánu musí být znalci. Pravidla pro obsazení orgánů obchodních korporací je nutné zavést s ohledem na zaručení kvality znalecké činnosti.

Dále musí žadatel disponovat materiálním a personálním zázemím a vypracovanými pravidly pracovních postupů, která budou zajišťovat řádný výkon znalecké činnosti. Tyto požadavky je potřeba posuzovat individuálně v závislosti na konkrétním oboru, odvětví a specializaci. Lze konstatovat, že jsou obory, kde je postačujícím materiálním vybavením běžné vybavení kanceláře, u jiných oborů to mohou být však rozličná technická či jiná zařízení, zdravotnické potřeby, počítačová technika či pronájem speciálního prostoru nutného k výkonu znalecké činnosti (nájemní smlouva s nemocnicí v případě pitevny) apod. Další podmínkou je platná kontaktní adresa na území České republiky, a to především z důvodu hospodárného a efektivního zapojení znalecké kanceláře do výkonu znalecké činnosti.

Pro žadatele rovněž platí podmínka bezúhonnosti podle tohoto zákona. Podmínku bezúhonnosti musí splňovat rovněž fyzická osoba, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu žadatele anebo vykonává činnost statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu žadatele.

Žadatel nesmí být v úpadku, neboť lze pochybovat, že by v takovém případě mohl efektivně, odborně a nestranně vykonávat znaleckou činnost. Překážkou pro výkon znalecké činnosti je stejně jako u znalců skutečnost, že byl žadateli v posledních třech letech uložen správní trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu znalecké činnosti nebo pokuty ve výši nejméně 100 000 Kč.

K odst. 2

Toto ustanovení zakotvuje, že znalec může být zaměstnancem, společníkem nebo členem pouze jedné znalecké kanceláře. Působí-li znalec ve znalecké kanceláři, nemůže pak vykonávat znaleckou činnost jako samostatný znalec. Toto opatření se jeví jako nutné zavést s ohledem na zaručení kvality znalecké činnosti. Pokud by totiž znalci bylo umožněno působit najednou v několika znaleckých kancelářích, mohly by vznikat nejasné struktury s možnými dopady na objektivitu znaleckého posudku. Zároveň by pak bylo i namístě pochybovat o tom, zda znalec může opravdu s náležitou péčí vykonávat znaleckou činnost ve více subjektech najednou, popř. ještě navíc i samostatně.

K § 7

K odst. 1

Toto ustanovení zakotvuje podmínky, které musí žadatel splnit, aby se mohl stát znaleckým ústavem. Předně musí být jednou z osob uvedených v písm. a), tedy znalecké ústavy budou zpravidla vysokými školami, veřejnými výzkumnými institucemi, státními podniky, ústavy, nemocnicemi či jinými osobami veřejného práva nebo jejich organizačními složkami. Ačkoli není vyloučeno, aby se znaleckým ústavem stala i osoba soukromého práva (typicky například soukromá vysoká škola), toto ustanovení akcentuje v zásadě veřejnoprávní charakter znaleckých ústavů, což lze považovat za jeden z výrazných rysů, ve kterých se liší od znaleckých kanceláří. Stejně jako ostatní subjekty vykonávající znaleckou činnost musí být i znalecké ústavy bezúhonné, nesmí být v úpadku. Zákon neklade na znalecký ústav požadavek určitého počtu znalců působících v rámci takového znaleckého ústavu, proto je možné, aby vznikaly znalecké ústavy bez ohledu na to, zda zaměstnávají znalce, ale o to víc by měl být kladen důraz na podmínku materiálního a personálního zázemí, které bude dávat záruku řádného výkonu znalecké činnosti. Znalecký ústav odvozuje svoji odbornost především z výkonu vědeckovýzkumné činnosti. V této souvislosti musí mít žadatel rovněž vypracována pravidla pracovních postupů. Pracovními postupy se rozumí zejména organizační uspořádání znaleckého ústavu, kontrolní mechanismy nebo jasné definování odpovědnostních vztahů v rámci příslušné instituce. Překážkou pro výkon znalecké činnosti je stejně jako v předchozích dvou případech skutečnost, že byl žadateli v posledních třech letech uložen správní trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu znalecké činnosti nebo pokuty ve výši nejméně 100 000 Kč.

Další podmínkou je platná kontaktní adresa na území České republiky, a to především z důvodu hospodárného a efektivního zapojení znaleckého ústavu do výkonu znalecké činnosti.

Jednou z nejdůležitějších podmínek pro vznik znaleckého oprávnění ústavu je v tomto případě výkon vědeckovýzkumné činnosti v příslušném oboru, odvětví a případně i specializaci, a to alespoň po dobu 3 let bezprostředně předcházejících dni podání žádosti. Tento požadavek má zaručovat vysokou odbornou kvalitu znalecké činnosti. A v neposlední řadě musí žadatel ve svých vnitřních předpisech uvést a doložit, jakým způsobem bude zajišťovat vzetí znaleckých posudků na vědomí, jak vyžadují další ustanovení zákona.

K odst. 2

Tento odstavec zakotvuje speciální právní úpravu pro některé žadatele charakteru organizační složky státu nebo vnitřní organizační jednotky této složky, tedy např. Policejní prezidium, krajská ředitelství Policie ČR, ministerstva, Akademie věd ČR atd., pro které se stanoví, že namísto splnění podmínky vědeckovýzkumné činnosti mohou prokázat splnění podmínky odborné způsobilosti k výkonu znalecké činnosti i jiným způsobem. Např. tím, že vysoká odborná, personální, organizační a materiální úroveň těchto subjektů je upravena přísnými předpisy jejich zřizovatelů (tedy zákony ČR, interními předpisy ministerstev, krajů atd.). Tyto předpisy upravují přísná kvalifikační kritéria uchazečů, pravidla výběrových řízení, systém celoživotního vzdělávání, pracovní, technické a stavební podmínky atd. Za odbornou úroveň odpovídají zřizovatelé, tedy stát, ministerstva, kraje atd. a potažmo znalecké subjekty jako celek. Zároveň velká část těchto veřejnoprávních subjektů investuje nemalé finanční prostředky do dalšího zvyšování svého odborného kreditu, jako např. do procesu akreditace. Vysokou odbornou úroveň personálu a vynikající systém práce a odpovídající materiálně technické podmínky tyto subjekty v rámci tohoto procesu prokazují držitelstvím Osvědčení o akreditaci uděleným národním akreditačním orgánem - Českým institutem pro akreditaci či jinými způsoby. Dalším příkladem takového pracoviště může být Odbor kriminalistické techniky a expertíz (OKTE), který taktéž disponuje osvědčením o akreditaci. Mnohé subjekty dále provádějí dlouhodobou zlepšovateľskou či patentovou činnost, participují na vývoji přístrojové techniky ve svém oboru či jsou členy mezinárodních oborových nebo profesních organizací, využívají mezinárodní databáze apod. Z těchto důvodů jim je udělena určitá výjimka z nutnosti prokázat vědeckovýzkumnou činnost v daném oboru, odvětví či specializaci, neboť svou vysokou odbornou úroveň mohou dostatečně prokázat i jinak a striktní požadavek na výkon vědeckovýzkumné činnosti lze považovat v těchto případech za silně limitující.

Znalecký ústav je povinen komunikovat se soudem, OČTŘ či orgánem veřejné moci v češtině, úředním a jednacím jazykem je český jazyk a znalecké posudky se tedy předkládají v českém jazyce. Způsob, jakým znalecký ústav tento požadavek zajišťuje, není nutné speciálně upravovat v zákoně.

Ostatní podmínky zůstávají stejné jako pro ostatní žadatele o vznik znaleckého oprávnění znaleckého ústavu. Pro tyto osoby je zároveň zakotveno speciální ustanovení týkající se pojištění a zvláštní přechodné ustanovení.

K § 8

K odst. 1 a 2

Toto ustanovení blíže specifikuje, co je potřeba, aby žadatel prokázal, aby bylo možno považovat podmínku odborné způsobilosti podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. a) za splněnou. Zejména se tedy jedná o získání předepsaného vzdělání a délky praxe. Vysokoškolské vzdělání musí být odpovídajícího směru zaměřené na daný obor a dané odvětví, a to nejméně magisterského nebo inženýrského stupně, pokud je lze získat. Logické je, že pokud vysokoškolský studijní program zaměřený na daný obor neexistuje, není možné takovou podmínku naplnit a nastupuje nejvyšší možné dosažitelné vzdělání zaměřené na daný obor

a dané odvětví. Obory, ve kterých není možné získat vysokoškolské vzdělání, budou typicky řemeslné obory. Další podmínkou je aktivní odborná praxe zaměřená na daný obor a dané odvětví, a to v délce deseti let. Dále pak musí žadatel úspěšně vykonat obě části vstupní zkoušky, která je dále specifikována v ustanovení § 10. A v neposlední řadě musí v některých případech získat i osvědčení o odborné způsobilosti. Toto osvědčení budou vydávat profesní komory zřízené ze zákona. Pochopitelně jej není možné požadovat pro všechny obory a odvětví, neboť všechny oblasti znaleckého zkoumání nejsou zároveň garantovány i některou z komor zřízených ze zákona. Typicky se tak bude jednat například o Českou lékařskou komoru, která bude vydávat osvědčení pro obor zdravotnictví, nebo o Komoru veterinárních lékařů, která bude vydávat osvědčení pro obor Veterinární medicína. Podrobnosti o tom, v jakých oborech či odvětvích je potřeba pro prokázání splnění podmínky odborné způsobilosti toto osvědčení předložit, včetně normativního zakotvení toho, která komora je oprávněna toto osvědčení vydat, bude upraveno ve vyhlášce vydané Ministerstvem spravedlnosti. Co se týče bližších podmínek pro získání těchto osvědčení, předpokládá se jejich úprava stavovskými předpisy jednotlivých profesních samospráv. Inspirací může být úprava primářské licence v Licenčním řádu České lékařské komory. Komorám tak bude poskytnut účinný nástroj, jakým budou moci garantovat odbornost svých členů vykonávajících znaleckou činnost. Pro prokázání odborné způsobilosti bude v dále v některých případech nutné předložit doklad o získání jiného osvědčení o odborné způsobilosti zaměřené na daný obor a dané odvětví, nebo absolvování specializačního studia zaměřené na daný obor a dané odvětví. Takové osvědčení bude vyžadováno, pokud je to nezbytné k výkonu znalecké činnosti s odbornou péčí.

Odstavec druhý pak slouží jako výkladové ustanovení k pojmu aktivní odborné praxe. Aktivní odbornou praxí se tedy rozumí výkon odborných činností v příslušném oboru a odvětví, a to po ukončení vysokoškolského studia, popřípadě jiného nejvyššího dosažitelného vzdělání. Aktivní desetileté praxe musí bezprostředně předcházející podání žádosti o zápis do seznamu znalců.

K odst. 3

Odstavec třetí promítá do zákona o znalcích úpravu o uznávání odborné kvalifikace z členských států Evropské Unie, a to v návaznosti na zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů.

K odst. 4

Specializace znalce v rámci odvětví je dobrovolná, avšak pokud si ji znalec zvolí, je nutné specializace zohlednit i při posuzování splnění podmínek odborné způsobilosti.

K odst. 5

Odstavec pátý zakotvuje možnost udělení výjimky žadateli, který nesplnil výše předepsané podmínky. Výjimku může udělit ministerstvo, a to jak v případě žadatelů právnických osob, kde je i jinak příslušné, tak i v případě žadatelů fyzických osob. Takové ustanovení je nutné

zejména pro odstranění případné tvrdosti zákona. Již v současné době se vyskytly případy, kdy splnění podmínky vzdělání nebo praxe bylo nepřiměřeně přísné, příkladem může být žadatel, který daný obor přednáší na specializované vysoké škole v rámci předmětu s nízkou časovou dotací, žadatel je uznávaným odborníkem, avšak teoreticky nespĺňuje podmínku nejvyššího možného vzdělání, jelikož formálně možnost získání vyššího vzdělání existuje, avšak v tomto případě nevypovídá o odborné způsobilosti. Samozřejmě je vždy nutné, aby byly ostatní podmínky splněny v takové míře, která dává dostatečnou záruku, že znalecká činnost bude vykonávána s odbornou péčí.

K odst. 6

Byl-li znalec potrestán trestem zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu znalecké činnosti, musí znovu úspěšně vykonat vstupní zkoušku a doložit nové osvědčení podle odstavce 1 písmeno d), a to nejpozději do 2 let od vykonání trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu výkonu znalecké činnosti nebo od upuštění jeho zbytku. Ustanovení o vstupní zkoušce podle § 10 se použijí přiměřeně. Ode dne vykonání trestu zákazu činnosti do doby úspěšného složení opakované vstupní zkoušky a doložení nového osvědčení podle odstavce 1 písmeno d) je oprávnění vykonávat znaleckou činnost znalce pozastaveno. Návrh je částečně inspirován právní úpravou obsaženou v zákoně č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, kdy je podle tohoto zákona podmínkou pro vrácení řidičského oprávnění prokázání, že se žadatel podrobil přezkoušení z odborné způsobilosti podle zákona č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a dále prokázání zdravotní a psychické způsobilosti.

K odst. 7

Zmocňovací ustanovení k vydání vyhlášky k provedení zákona v oblasti odborné způsobilosti. Ministerstvo tedy stanoví vyhláškou výčet oborů a odvětví, pro které je nutné doložit získání jiného osvědčení o odborné způsobilosti, nebo absolvovat specializační studium pro které je nutno doložit osvědčení vydané profesní komorou.

K § 9

K odst. 1

Toto úvodní ustanovení pro otázku bezúhonnosti stanoví, že za bezúhonnou nelze podle tohoto zákona považovat osobu, která byla pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin nebo nedbalostní trestný čin, který byl spáchán v souvislosti s výkonem znalecké činnosti. Spáchání jakéhokoli trestného činu je překážkou bezúhonnosti a není důležité, zda byl spáchán v souvislosti s výkonem činnosti. Znalec spácháním úmyslného trestného činu ztrácí „mravní integritu“, jelikož jsou znalci esenciálním prvkem při soudním rozhodování a míra participace znalců je v soudních řízeních vysoká, je takový požadavek proporcionální. V případě, že se na osobu hledí, jako by nebyla odsouzena, pak se považuje i pro účely tohoto zákona za bezúhonnou (např. bylo-li odsouzení zahlazeno, byl-li udělen trest obecně prospěšných prací a byl již vykonán apod.)

K odst. 2

Pokud se bezúhonnost dokládá výpisem z Rejstříku trestů, nemusí jej dokládat žadatel, neboť předseda krajského soudu nebo ministerstvo mají povinnost si tento doklad opatřit sami.

K odst. 3

Toto ustanovení dále upravuje způsoby, jakými je potřeba prokázat bezúhonnost ve specifických případech.

Písmeno a) stanovuje, že žadatel, který se v posledních třech letech zdržoval déle než 3 měsíce na území jiného státu, je povinen v rámci prokazování bezúhonnosti předložit výpis z evidence trestů daného státu, nebo je-li to možné, výpis z Rejstříku trestů, v jehož příloze by byly obsaženy informace z evidence trestů jiného státu). Tímto postupem se zjednodušuje proces prokázání bezúhonnosti občanů členských států Evropské unie nebo osob, které mají nebo měly na území Evropské unie bydliště, s ohledem na existenci rámcového rozhodnutí Rady 2009/315/SVV ze dne 26. února 2009 o organizaci a obsahu výměny informací z rejstříku trestů mezi členskými státy a rozhodnutí Rady 2009/316/SVV ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského informačního systému rejstříků trestů (ECRIS) podle článku 11 rámcového rozhodnutí 2009/315/SVV.

Fyzická osoba, která není občanem České republiky, bude muset v souladu s písmenem b) bezúhonnost prokázat předložením zákonem vymezené písemnosti.

V neposlední řadě právnická osoba, která obdobně jako fyzická osoba podle písmene a), měla sídlo nebo vykonávala svou činnost v posledních třech letech nepřetržitě alespoň tři měsíce mimo území České republiky, bude muset svou bezúhonnost dokládat dokladem tohoto státu.

K odst. 4

Ustanovení odstavce 4 zakládá povinnost osob doložit čestné prohlášení o bezúhonnosti, v případě, že pro ně není možné získat výpis z evidence, který by dokládal bezúhonnost. Takový postup v praxi není ojedinělý. V případě pochybností na straně soudu, zda daný stát poskytuje výpis z evidence trestů, je možné učinit dotaz na ministerstvo.

K odst. 5

Odstavec 5 stanoví, že písemnost, kterou se může podle předcházejících ustanovení prokazovat bezúhonnost, nesmí být ke dni podání návrhu na vydání povolení starší než tři měsíce.

K odst. 6

S ohledem na skutečnost, že podle zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech se posuzuje bezúhonnost ve vztahu k výkonu znalecké činnosti, zakotvuje se, že ministerstvo nebo předseda krajského soudu mohou vyzvat žadatele, aby kromě dokladů prokazujících bezúhonnost předložil rozhodnutí o odsouzení. Bude se jednat především o situace, kdy předseda soudu nebo ministerstvo ze získaných dokladů a výpisů zjistí, že žadatel již byl odsouzen a bude tak potřeba dále získat informaci, za jaký trestný čin a zda byl

případně spáchán v souvislosti s výkonem znalecké nebo podnikatelské činnosti (tato skutečnost je relevantní pouze u nedbalostních trestných činů).

K odst. 7

Ustanovení tohoto odstavce má vztah ke znaleckým ústavům a znaleckým kancelářím, kdy podmínku bezúhonnosti musí splňovat rovněž fyzická osoba, která působí v těchto právnických osobách jako statutární orgán nebo jeho člen anebo vykonává činnost statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu. Toto opatření je nutné zavést s ohledem na možnost obcházení podmínky bezúhonnosti.

K § 10

K odst. 1

Znalec je povinen jako jednu z podmínek pro výkon znalecké činnosti úspěšně vykonat vstupní zkoušku. Tato zkouška se skládá ze dvou částí. Obecná část je společná pro všechny obory a odvětví. Dle vyhlášky k tomuto zákonu bude této části předcházet školení, tzv. znalecké minimum organizované Justiční akademií. Na závěr tohoto školení budou muset žadatelé vyplnit test a složit tak tuto obecnou část zkoušky. V rámci této fáze dojde především k přezkoušení všeobecných znalostí týkajících se znalecké činnosti s důrazem na znalosti právní úpravy související se znaleckou činností a s řízením, ve kterém je možno podávat znalecké posudky, a dále kupříkladu náležitostí znaleckého posudku a dalších znalostí.

Je-li podána žádost souhrnně pro více oborů, odvětví nebo specializací, vykonává se tato zkouška pouze jednou; to neplatí, pokud jsou žádosti podávány samostatně. Pokud si žadatel podá více žádostí na několik krajských soudů ve stejný den, považují se žádosti za podané současně. Za absolvování školení a vykonání této zkoušky musí žadatel uhradit příslušný poplatek.

Zvláštní část vstupní zkoušky si klade za cíl ověřit odborné znalosti žadatele týkající se konkrétního oboru, odvětví a popřípadě i specializace, ve které zamýšlí vykonávat znaleckou činnost. Rovněž za tuto část zkoušky musí žadatel zaplatit poplatek. Zkouška zahrnuje zejména vypracování zkušebního znaleckého posudku, jeho vysvětlení a obhájení, a ústní pohovor týkající se odborných otázek požadovaného oboru a odvětví. Poradní sbor, který bude zkoušet tuto část, přihlédne během této části vstupní zkoušky i k žadatelem uvedené specializaci.

Pro úplnost lze dodat, že u znalců, kteří byli jmenováni dle dosavadních právních předpisů a během přechodného období si podají žádost o vznik znaleckého oprávnění podle tohoto zákona, se považuje zvláštní část vstupní zkoušky za splněnou. Budou však muset absolvovat obecnou část vstupní zkoušky.

Další podrobnosti o způsobu, formě a průběhu této zkoušky stanoví Ministerstvo spravedlnosti ve vyhlášce.

K odst. 2

S ohledem na skutečnost, že obecná část vstupní zkoušky bude pro všechny obory a odvětví totožná, je nadbytečné, aby žadatel skládal tuto zkoušku opakovaně v krátkém časovém intervalu, zejména tedy pokud si najednou žádá o zápis ve vícero oborech či odvětvích, nebo si o zápis žádá v krátkém časovém intervalu, který se pro tyto účely navrhuje v délce tří let.

Obecná část vstupní zkoušky se bude považovat pro uvedené situace za splněnou, pouze pokud dříve složil celou vstupní zkoušku. Pokud by to tak nebylo, lze se obávat toho, že by mohlo být tohoto institutu zneužíváno.

K odst. 3

Tento odstavec a odstavce následující specifikují podrobnosti týkající se vykonání vstupní zkoušky. V první řadě příslušný předseda krajského soudu posoudí splnění podmínek uvedených v § 5 odst. 1 písm. b) až h) - tedy všechny podmínky kromě vstupní zkoušky a složení slibu. Jsou-li tyto podmínky splněny, může být přistoupeno k vykonání vstupní zkoušky, která by měla z důvodu hospodárnosti následovat, až pokud je zřejmé, že ostatní podmínky byly splněny. Z dikce ustanovení § 12 odst. 6, podle kterého se řízení přerušuje za účelem vykonání vstupní zkoušky žadatelem, vyplývá, že zkouška není součástí řízení. Poplatek bude splatný před vykonáním zkoušky a bez jeho zaplacení nebude možné zkoušku konat. Zde je třeba postupovat podle obecných pravidel, tedy podle § 5 odst. 2 zákona o správních poplatcích, podle kterého je v ostatních případech poplatek splatný před provedením úkonu, v tomto případě před umožněním vykonání zkoušky samotné. Poplatky za jednotlivé části vstupní zkoušky se hradí zvlášť. Po uhrazení poplatku bude žadateli umožněno vykonat vstupní zkoušku. Pokud žadatel splní všechny zde uvedené podmínky, musí mu být umožněno vykonat zkoušku nejpozději do šesti měsíců ode dne podání žádosti. Především u obecné části vstupní zkoušky se předpokládá, že se bude konat periodicky vždy pro určitý počet žadatelů společně. Nejdříve je potřeba absolvovat obecnou část vstupní zkoušky, protože zajištění zvláštní části vstupní zkoušky je administrativně, organizačně i finančně náročnější a tyto prostředky by neměly být vynakládány neúčelně.

K odst. 4 a 5

Pokud žadatel v některé části vstupní zkoušky neuspěje, může tuto část na žádost opakovat. K zvláštní části vstupní zkoušky bude připuštěn až poté, co úspěšně splní obecnou část. Tyto dvě zkoušky se zpravidla nebudou konat v jeden den. Pokud by žadatel ve lhůtě do 1 měsíce od oznámení výsledku zkoušky nepožádal předsedu krajského soudu o opakování, bude se mít za to, že žadatel neuspěl a nesplnil tím podmínky pro vznik znaleckého oprávnění. Před opakováním zkoušky musí být opětovně uhrazen poplatek za její vykonání, případně poplatek za příslušnou část zkoušky, která je opakována. Opakovaná zkouška se bude konat nejdříve po uplynutí 6 měsíců ode dne konání zkoušky, ve které žadatel neuspěl.

Žadatelé o znalecké oprávnění by měli být na natolik vysoké odborné úrovni, že by k opakování vstupní zkoušky mělo docházet pouze ve výjimečných případech, a proto se umožňuje ji opakovat pouze jednou a až s určitým časovým odstupem.

Žadatel, který při zkoušce neuspěl, a to ani při jejím opakování, nebo žadatel, který si nepožádal ve stanovené lhůtě o opakování, mohou další žádost o vznik znaleckého oprávnění podat znovu až po uplynutí doby 5 let ode dne konání posledního pokusu zkoušky, u které neuspěli.

Toto opatření je nutno zavést s ohledem na udržení vysoké kvality znalecké činnosti. Dva pokusy na každou část zkoušky lze považovat za dostatečné, neboť je potřeba pro výkon znalecké činnosti vybírat pouze přední experty z jednotlivých oborů, odvětví a specializací. Po uplynutí pěti let má žadatel opět nárok na dva pokusy každé části zkoušky.

K odst. 6

V návaznosti na ustanovení § 64 odst. 1 písm. e) správního řádu zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech stanoví, že předseda krajského soudu za účelem vykonání vstupní zkoušky žadatelem přeruší řízení. Toto ustanovení správního řádu umožňuje, aby zvláštní zákony stanovily další případy nad rámec správního řádu, kdy orgán přeruší řízení. O přerušení řízení se vydává usnesení. Jedná se o úkon, kterým se upravuje vedení správního řízení, a proto je vyloučeno z přezkumu podle soudního řádu správního.

K odst. 7

Zmocňovací ustanovení k vydání vyhlášky, která bude provádět ustanovení zákona týkající se vstupní zkoušky znalce.

K § 11

K odst. 1

Znalecké oprávnění vzniká u všech subjektů vykonávajících znaleckou činnost zápisem do seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů. Tento zápis tak má ve vztahu ke znaleckému oprávnění konstitutivní účinky. Nikdo nemůže vykonávat znaleckou činnost dříve, než je do seznamu předsedou krajského soudu nebo ministerstvem zapsán.

K odst. 2 a 6

Toto ustanovení zakotvuje procesní postup vzniku znaleckého oprávnění a zápisu do seznamu. Žadatel fyzická osoba podává žádost příslušnému předsedovi krajského soudu. Žadatel, který se chce stát znaleckým ústavem, podává žádost Ministerstvu spravedlnosti, stejně tak žadatel, který chce být zapsán do seznamu jako znalecká kancelář. Tato příslušnost vychází z dosavadní praxe, kdy krajské soudy mají zkušenosti s fyzickými osobami a ministerstvo se dlouhodobě zaměřuje na ostatní subjekty. Upouští se od koncepce, kdy ministerstvo sice vyřizovalo primárně žádosti o jmenování znaleckým ústavem, ale mohlo jmenovat i znalce. Z důvodu větší přehlednosti a efektivity právní úpravy se nově kompetence stanoví zcela jednoznačně. Formulář, jehož prostřednictvím musí být podána příslušná žádost, stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou a zveřejní jej na svých internetových stránkách. Jednotný formulář spolu s možností jeho elektronického vyplnění ulehčí práci jak na straně žadatelů, tak na straně správního orgánu. Žádost nebude možno podat jiným způsobem. Žadatel musí ve formuláři uvést a správnímu orgánu tak předem oznámit, v jakém oboru a

odvětví, popřípadě specializaci, by chtěl v budoucnu vykonávat znaleckou činnost. Je možno podat jednu žádost pro vícero oborů, odvětví a specializací. Při výběru oboru a odvětví musí žadatel vycházet z přílohy k tomuto zákonu a vyhláše, kterou se stanoví seznam odvětví pro jednotlivé znalecké odbory. Výčet oborů a odvětví je taxativní, a proto není možno zvolit jiný obor či odvětví, než je uvedeno v příloze. Žadatel si nově nemusí, avšak může zvolit svou specializaci. Ministerstvo spravedlnosti by mělo v budoucnu stanovit seznam doporučujících specializací, kterých by se žadatelé měli při svém výběru držet. Tento seznam by měl v přiměřené míře přejímat již existující specializace, které ujednotí a přehledně uspořádá. Případnou volbu specializace se doporučuje pečlivě zvažovat, a to především s ohledem na veškeré následky, které to s sebou přinese. Pokud si žadatel nezvolí specializaci, má se za to, že může vykonávat znaleckou činnost ve všech podoblastech příslušného odvětví. Důvodem pro odmítnutí provedení znaleckého úkonu není subjektivní pocit subjektu vykonávajícího znaleckou činnost, že dané problematice již nerozumí, proto se doporučuje si specializace stanovit, neboť za bezdůvodné odmítnutí vykonání znalecké činnosti hrozí dané osobě postih. Nestanovení specializace sice může působit lákavěji především s důrazem na potenciální množství práce, ale osoba vykonávající znaleckou činnost by měla mít především na paměti, že tuto činnost musí vykonávat řádně a s náležitou (nejenom) odbornou péčí. V neposlední řadě lze uvést, že pokud si žadatel-fyzická osoba nestanoví specializaci, bude v průběhu odborné části vstupní zkoušky přezkušován z plného rozsahu daného odvětví.

K odst. 3

V tomto odstavci se upravuje zjednodušený zápis do seznamu, pokud bylo žádosti žadatele vyhověno. Předseda krajského soudu nebo ministerstvo pak nemusí vyhotovovat rozhodnutí, ale rovnou znalce, znaleckou kancelář či znalecký ústav zapíše do seznamu. Tento zápis má konstitutivní účinky. Zápis musí být proveden do deseti pracovních dní ode dne splnění veškerých podmínek. Poslední podmínkou, která musí být splněna, bude u znalců složení slibu, u znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů je situace odlišná, neboť tyto subjekty neskládají slib ani vstupní zkoušku. Jakmile však bude mít ministerstvo veškeré potřebné podklady, mělo by být schopno vyhodnotit, zda žadatel splňuje všechny podmínky a pokud tomu tak je, zapíše žadatele do seznamu. Pokud žadatel nesplní podmínky pro zápis do seznamu, vyhotoví se standardně rozhodnutí. Tento postup má zajistit nižší míru administrativní náročnosti, efektivitu a rychlost na straně příslušného orgánu a rovněž větší flexibilitu z pohledu žadatele o znalecké oprávnění. Zákon stanoví, že rozhodnutí nabývá právní moc zápisem znalce do seznamu znalců. Úprava nabytí právní moci je nutná, jelikož subsidiární předpis, správní řád, neupravuje obecně okamžik nabytí právní moc v případě, že se rozhodnutí nevyhotovuje. Obdobou konstrukci jako zde navrhovanou již právní řád zná, a to například u zákona o spotřebitelském úvěru (§ 11).

K odst. 4

Aby měli znalec, znalecká kancelář a znalecký ústav možnost se prokázat, že byli zapsáni do seznamu a že disponují oprávněním vykonávat znaleckou činnost, je znalci vydává průkaz a potvrzení, které jej opravňuje k tomu, aby si nechal zhotovit znaleckou pečeť. Podrobnou specifikaci toho, jak má znalecká pečeť vizuálně vypadat a co je na ní uvedeno, stanoví

ministerstvo vyhláškou. Stejně tak jako další podrobnosti týkající se průkazů (vzor, náležitosti).

K odst. 5

Dojde-li ke změně skutečností – podmínek, na jejichž podkladě bylo rozhodnuto o vzniku znaleckého oprávnění, musí tyto změny znalec, znalecká kancelář a znalecký ústav nahlásit příslušnému orgánu. Změna v těchto skutečnostech může vést k tomu, že subjekt již nadále nebude splňovat podmínky pro vznik znaleckého oprávnění. Je-li porušena tato oznamovací povinnost, dopouští se tím subjekt přestupku. Rozhodnou dobou, od které počíná běžet desetidenní lhůta, během níž musí dojít k oznámení správnímu orgánu, je okamžik, kdy předmětná změna nastala.

Podmínky pro zápis do seznamu musí být splňovány po celou dobu, kdy je tato osoba zapsána do seznamu. Pokud kdykoli po dobu zápisu předseda krajského soudu nebo ministerstvo zjistí, že daná osoba již nesplňuje podmínky pro vznik znaleckého oprávnění (např. přestane být bezúhonná), bude postupovat v souladu s 14. Znalec má navíc informační povinnost vůči předsedovi krajského soudu nebo ministerstvu a musí veškeré změny skutečností v souladu s § 24 bezprostředně oznámit. Je-li možné nedostatek určité podmínky zhojit a nehrozí-li nebezpečí z prodlení, vyzve nejprve znalce, znaleckou kancelář či znalecký ústav, aby tuto situaci napravili, a poskytne přiměřenou lhůtu k nápravě. Hrozí-li však nebezpečí z prodlení nebo nelze-li současný stav zhojit (např. absenci bezúhonnosti nelze v přiměřené lhůtě zhojit), nebo nedojde-li ani po uplynutí přiměřené lhůty k nápravě, rozhodne příslušný orgán o zániku oprávnění vykonávat znaleckou činnost.

K § 12

K odst. 1

Toto ustanovení zakotvuje, za jakých podmínek může být osoba z jiného členského státu Evropské unie nebo jiného smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace, která je držitelem znaleckého oprávnění obdobného tomu v České republice, zapsána do seznamu i v České republice. Toto ustanovení se nevztahuje na osoby, které nemají znalecké oprávnění ani ve svém domovském státě. Kromě této podmínky, je zde i podmínka rozdílové zkoušky a znalosti českého jazyka. Zavedení tohoto opatření je v souladu s unijním právem [tzv. kompenzační opatření podle § 10 zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů]. Rozdílová zkouška bývá zpravidla v češtině. Za právnickou osobu skládá rozdílovou zkoušku jednatel společnosti nebo jiná pověřená osoba. Podrobnosti budou stanoveny ve vyhlášce. Splní-li fyzická osoba podmínky podle písmene a) a b), bude po složení slibu podle odstavce 2 zapsána do seznamu jako znalec, obchodní korporace bude zapsána jako znalecká kancelář, a jiná osoba podle § 7 odst. 1 písm. a) jako znalecký ústav. Na tyto osoby se pak bude bez dalšího vztahovat stejná právní úprava jako na znalce resp. znalecké kanceláře a znalecké ústavy zapsané do seznamu.

K odst. 2.

Rozdílová zkouška slouží k ověření znalosti právních předpisů.

Ustanovení mimo jiné zmocňuje Ministerstvo spravedlnosti, aby vyhláškou upravilo podrobnosti týkající se rozdílové zkoušky, jejího výkonu, formy a průběhu. V zásadě se rozdílovou zkouškou budou ověřovat obdobné skutečnosti jako obecnou částí vstupní zkoušky znalce, se speciálním důrazem na vnitrostátní právní předpisy a s možností zařadit i některé odborné otázky týkající se konkrétního oboru a odvětví, popř. specializace. Ustanovení o vstupní zkoušce se použije přiměřeně i pro zkoušku rozdílovou, jedná se především o pozastavení řízení, lhůty pro účast na rozdílové zkoušce či možnost opakování této zkoušky.

K odst. 3

Fyzická osoba podle odstavce 1, která chce být v rámci České republiky zapsána, v seznamu a vykonávat znaleckou činnost musí složit do rukou ministra spravedlnosti nebo jím pověřené osoby slib. Text slibu je stejný jako u znalce, kterému vzniklo oprávnění podle § 5. Slib musí být složen bez výhrady. Znaleckou činnost může tato osoba vykonávat až ode dne zápisu do seznamu, nikoli dříve.

K § 13

K odst. 1

Účelem tohoto ustanovení je pozastavit znalci výkon znalecké činnosti na určitou dobu, v případě, že nebylo shledáno jako vhodné, žádoucí či přiměřené přistoupit přímo ke zrušení znaleckého oprávnění. K pozastavení znaleckého oprávnění může docházet *ex officio* nebo na vlastní žádost.

Odstavec 1 blíže specifikuje ty situace, ve kterých dochází k pozastavení výkonu znalecké činnosti vždy. Zároveň je vždy stanovena i lhůta, po kterou má být znalecké oprávnění pozastaveno.

Jedná se tedy o tyto situace:

- a) bylo zahájeno trestní stíhání znalce pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s výkonem znalecké nebo podnikatelské činnosti, a to do doby pravomocného skončení trestního stíhání,
- b) bylo zahájeno trestní stíhání znalce, který působí jako jediný znalec v rámci oboru a odvětví ve znalecké kanceláři, dojde k pozastavení oprávnění i znalecké kanceláře, což je logické s ohledem na fakt, že znalecká kancelář vykonává svou činnost a odvozuje své oprávnění od samotného znalce,
- c) znalec byl vzat do vazby nebo nastoupí do výkonu trestu odnětí svobody, a to po dobu trvání výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody, nebo
- d) o pozastavení činnosti sám znalec písemně požádá a uvede, na jakou dobu má být znalecké oprávnění pozastaveno.

Je však důležité, aby pozastavování výkonu znalecké činnosti nebo zneužíváno či nadužíváno, proto by k žádosti podle písm. d), měl znalec vždy přistupovat s rozmyslem a po důkladném zvážení situace.

K odst. 2

V odstavci 2 jsou blíže upraveny ty situace, kdy k pozastavení znaleckého oprávnění nemusí, ale může dojít. Nutné je vždy individuální posouzení každého případu.

Písmeno a) cílí především na ty případy, kdy osoba sama žádost o pozastavení činnosti nepodá, ale dlouhodobě se ze závažných důvodů znalecké činnosti nevěnuje (například pro tyto důvody odmítá dlouhodobě podávat znalecké posudky). Předseda krajského soudu či ministerstvo posoudí individuální okolnosti takového případu a shledají-li to důvodné, mohou znalecké oprávnění pozastavit. Typicky se bude jednat například o dlouhodobou pracovní neschopnost, dlouhodobý pobyt v zahraničí, o nepřetržitou péči o rodinného příslušníka či dlouhodobé pracovní vytížení výkonem jiné než znalecké činnosti apod. Dále se nechává na uvážení příslušného orgánu, aby oprávnění pozastavil v případě, kdy bylo zahájeno řízení o omezení svéprávnosti (písmeno c)), a to do doby nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se toto řízení končí. Cílem těchto opatření je zajistit aktuálnost seznamu.

K odst. 3 a 4

Toto ustanovení blíže specifikuje dobu, po kterou lze mít pozastaveno znalecké oprávnění v případě podle odst. 1 písm. c), že si znalec sám o pozastavení znaleckého oprávnění požádá. Nejdéle je možné požádat o pozastavení znaleckého oprávnění najednou na 3 roky, ale tuto žádost lze podávat opakovaně. Celková doba pozastavení znaleckého oprávnění na žádost však nesmí být delší než 6 let za celou dobu výkonu znalecké činnosti. Kupříkladu, podá-li si znalec opakovaně žádost o pozastavení znaleckého oprávnění ze závažných zdravotních důvodů, může ji podat šestkrát na jeden rok, dvakrát na tři roky, třikrát na dva roky apod.

Jakmile dojde k tomu, že je znalci pozastaveno znalecké oprávnění, musí o této skutečnosti neprodleně informovat veškeré své zadavatele dosud nerozpracovaných znaleckých posudků, neboť po dobu pozastavení znaleckého oprávnění nesmí vykonávat znaleckou činnost. Znalec může dokončit již rozpracované posudky, není-li to v rozporu s důvodem pozastavení činnosti. V rozporu s důvodem pozastavení činnosti by to mohlo být zejména v případech podle odst. 1 písm. a) nebo b), v případech podle odst. 1 písm. c) nebo v případech podle odst. 2 písm. b) bude záležet především na tom, zda je znalec prakticky schopen znalecké posudky dokončit, či nikoli. Pokud by toho nebyl schopen, znalecké posudky již nedokončí. Obdobně toto platí i pro znalecké posudky, které jsou již podané, ale vyžadují si ještě určité doplnění nebo jejich vysvětlení. Na znaleckých posudcích, které byly zadány, ale ještě na nich nezačal pracovat, již pracovat ani začít nesmí.

V rozhodnutí o pozastavení znalecké činnosti by mělo být blíže ozřejmáno, které znalecké posudky spadají do jaké kategorie. Předseda krajského soudu či ministerstvo zjistí počet rozpracovaných znaleckých posudků z evidence.

K odst. 5

Skutečnost, že bylo pozastaveno znalecké oprávnění, a dobu, na kterou bylo pozastaveno, a tedy dobu, za kterou mělo dojít k ukončení tohoto pozastavení, zaznamená příslušný orgán do seznamu bezodkladně, nejpozději však do deseti pracovních dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí. Jak je uvedeno v odstavci 6, odvolání nemá v tomto případě odkladný účinek, proto bude údaj o pozastavení znaleckého oprávnění zaznamenán do seznamu bez ohledu na to, zda byl podán rozklad nebo odvolání.

K odst. 6

Proti rozhodnutí o pozastavení znaleckého oprávnění je vyloučen odkladný účinek takového odvolání. Odvolání se tudíž přiznává pouze devolutivní účinek. Odvolání se nepřiznává odkladný účinek, neboť je zde naléhavý veřejný zájem na tom, aby takováto osoba nemohla pokračovat ve výkonu znalecké činnosti. Lze se domnívat, že případným výkonem znalecké činnosti takovou osobou by mohla být způsobena jiným osobám vážná újma, a to zejména v situaci, kdy bylo pozastaveno znalecké oprávnění z důvodu zahájení trestního stíhání v souvislosti s výkonem znalecké činnosti či při nastoupení výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody. Kromě těchto zjevných případů může újma (např. způsobená pozdním dodání zpracovávaného znaleckého posudku) vzniknout i v dalších případech jako jsou závažné zdravotní okolnosti, zahájení jiného trestního stíhání, nebo zahájení řízení o omezení svéprávnosti atd.

Proti rozhodnutí ministerstva se podává rozklad, ale i zde se subsidiárně použije právní úprava odvolání, tudíž není přiznán odkladný účinek ani rozkladu. O odvolání proti rozhodnutí příslušného krajského soudu rozhoduje ministerstvo. O rozkladu rozhoduje ministr spravedlnosti.

K odst. 7

Odstavec šestý míří na situace, kdy byl znaleci uložen trest zákazu činnosti, tento trest byl vykonán, avšak aby byl znalec znovu oprávněn provádět znaleckou činnost, je nutné, aby znovu složil vstupní zkoušku a získal osvědčení od příslušné komory. Do doby, než tyto podmínky znalec splní, bude jeho znalecké oprávnění pozastaveno ex lege.

K § 14

K odst. 1

Znalecké oprávnění může zaniknout na základě rozhodnutí nebo na základě zákona. Odstavec první upravuje situace, kdy správní orgán zruší znaleci oprávnění vykonávat znaleckou činnost. Tyto případy jsou natolik závažné, že pokud jen některá z předvídaných situací pod písmeny a) až d) nastane, je nutné, aby oprávnění k výkonu znalecké činnosti zaniklo.

Důvodem pro zánik znaleckého oprávnění je skutečnost, že osoba již přestala splňovat podmínky pro vznik znaleckého oprávnění.

V případě většiny podmínek pro zápis do seznamu se jedná o skutečnost, kde si lze představit, že předseda krajského soudu nebo ministerstvo uplatní postup dle odstavce 2, jedná-li se o takovou podmínku, kterou lze za přiměřený čas napravit. Stejně tak při zrušení znaleckého oprávnění dle písm. b) nedoložení dokladu o uzavření povinného pojištění lze zhojit, avšak

musí zde být přihlédnuto ke všem okolnostem případu, protože není možné, aby subjekt dlouhodobě vykonával znaleckou činnost v situaci, kdy není řádně pojištěn.

Dalším případem je situace, kdy nebylo znalci, znalecké kanceláři nebo znaleckému ústavu pozastaveno znalecké oprávnění, ale zároveň nemůže ze závažných důvodů dlouhodobě vykonávat znaleckou činnost nebo ji nemůže vykonávat řádně (s ohledem na další skutečnosti – např. nepobývá na území ČR). Znalecké oprávnění sice není omezené věkem, je však nepopíratelné, že některé obory a odvětví vyžadují dobrou fyzickou kondici (např. dendrologie), a tyto pak nelze od určitého věku vykonávat řádně. I toto může být důvodem pro zánik znaleckého oprávnění ze seznamu. V této situaci rozhodne příslušný orgán o zániku znaleckého oprávnění. Není účelem, aby v seznamu zůstávaly zapsány subjekty, které dlouhodobě stejně znaleckou činnost nevykonávají, a tudíž ztrácejí kontakt s touto profesí a mají nedostatek praktických zkušeností.

Pod písmenem d) je pak zakotvena speciální situace s odkazem na příslušná ustanovení o dohledové činnosti, tedy situace, kdy orgán dohledu zjistí, že subjekt v posledních pěti letech nezpracoval alespoň tři znalecké posudky. Pokud se nejedná o případy hodné zvláštního zřetele, jedná se rovněž o důvod pro zánik znaleckého oprávnění (výjimkou může být např. situace, kdy by se jednalo o jediného znalce pro dané odvětví apod.).

K odst. 2

Odstavec 2 stanoví, že je-li to možné a nehrozí nebezpečí z prodlení, musí příslušný správní orgán před rozhodnutím o zániku znaleckého oprávnění subjekt vyzvat k nápravě a stanoví mu k tomu přiměřenou lhůtu. Ne vždy lze ale nedostatky, pro které by mělo být jinak rozhodnuto o zániku znaleckého oprávnění znalce, znalecké kanceláře nebo znaleckého ústavu, zhojit v přiměřené lhůtě. Zároveň pokud by tímto postupem byl ohrožen řádný výkon znalecké činnosti či další osoby a hrozilo by nebezpečí z prodlení, orgán k tomuto postupu nepřistoupí a rozhodne o zániku znaleckého oprávnění.

K odst. 3

Odstavec 3 upravuje zánik znaleckého oprávnění na základě vlastní žádost nebo na základě zákonem presumované skutečnosti. Je-li o zrušení znaleckého oprávnění požádáno, příslušný správní orgán musí takovéto žádosti vyhovět. K zániku rovněž dochází v případě, že znalec zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého nebo pokud znalecká kancelář či znalecký ústav zanikl. V těchto případech není nadále možné, aby zmíněné subjekty nadále vykonávaly z objektivních příčin znaleckou činnost.

K odst. 4 a 5

Zakotvuje se povinnost v případě zániku znaleckého oprávnění vrátit bez zbytečného odkladu podklady zadavateli a znalecké pomůcky příslušnému orgánu.. Porušení této povinnosti osoby, které zaniklo znalecké oprávnění, je přestupkem, za který lze uložit správní trest peněžitého charakteru. Cílem tohoto opatření je zabránit tomu, aby se osoby po zániku znaleckého oprávnění i nadále vydávaly za subjekty vykonávající znaleckou činnost, v případě navrácení podkladů je cílem, aby se k těmto (často jedinečným) podkladům nezbytným

pro zpracování znaleckého posudku dostala bezodkladně jiná osoba a vyhotovení znalecké posudku nebylo nepřiměřeně zpožděno.

Pokud by se jednalo o situaci, kdy znalec zemřel, pak by měl znalecké pomůcky navrátit jeho dědic nebo jiná osoba, která má tyto věci u sebe, pokud by se tak nestalo, jednalo by se o přestupek podle ustanovení § 40.

K § 15

Toto ustanovení zakotvuje vedení seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů, jež bude nahrazovat seznam stávající.

K odst. 1

Správce toho seznamu bude Ministerstvo spravedlnosti, které na vedení seznamu bude dále spolupracovat s jednotlivými předsedy krajských soudů, které budou mít jakožto správní orgány editační přístup do toho seznamu tak, aby mohly zapisovat nové znalce, zaznamenávat případné správní tresty apod. Seznam se bude skládat ze dvou částí, a to části veřejné a části neveřejné. Taxativně stanovené údaje v § 15 označené jako veřejné budou dostupné prostřednictvím internetových stránek Ministerstva spravedlnosti veřejnosti. A to především z toho důvodu, aby veřejnost mohla získat přehled o výkonu znalecké činnosti a vybrat si případně vhodný subjekt pro zpracování znaleckého posudku. Z tohoto důvodu, jak je dále uvedeno, jsou uveřejňovány i některé správní tresty, a to především s ohledem na prvek veřejné kontroly a preventivní působení těchto správních trestů, kdy pro znalce, znaleckou kancelář či znalecký ústav může být dosti velkou motivací pro výkon znalecké činnosti s co největší péčí už samotná skutečnost, že by správní trest za porušení povinností podle tohoto zákona mohla být uveřejněna.

K odst. 2

Jak vyplývá z ustanovení toho odstavce, do neveřejné části tohoto seznamu má přístup Ministerstvo spravedlnosti a jednotlivé krajské soudy, a to především z důvodu plnění funkce správního orgánu. Na základě odůvodněné žádosti zasláné na Ministerstvo spravedlnosti může být přístup do neveřejné části seznamu umožněn i jiným orgánům veřejné moci, typicky soudům, které budou znalce ustanovovat pro potřeby řízení u nich vedených, nebo orgánům činným v trestním řízení. Přístup se bude udělovat v nezbytném rozsahu, může být tedy omezen jak časově, tak i věcně, do jakých oblastí bude mít orgán veřejné moci přístup.

K odst. 3

V odstavci 3 je postaveno na jisto, že subjekty vykonávající znaleckou činnost mají přístup ke všem údajům, které se jich týkají. Znalec, znalecká kancelář a znalecký ústav mají právo nahlížet do neveřejné části seznamu, ne však všeobecně, ale pouze v rozsahu údajů týkajících se jejich osoby.

K odst. 4

Údaje, které budou státnímu orgánu poskytnuty, mohou být vždy použity jen v míře, která je nutná ke splnění úkolu. Toto pravidlo je v souladu s obecným pravidlem, kdy orgány vykonávající svou činnost jen v mezích své působnosti.

K § 16

K odst. 1

Do seznamu se zapisují identifikační údaje jako je jméno, identifikační číslo, adresa sídla, kontaktní adresa, dále kontaktní údaje jako telefonní kontakt či adresa datové schránky. Z těch nejdůležitějších údajů se zde zapisuje ještě obor a odvětví, popřípadě specializace, ve kterých smí být zapsanou osobou vykonávána znalecká činnost. Dále se zde zaznamenává datum zápisu do tohoto seznamu a údaj o tom, zda subjekt vykonávající znaleckou činnost vznikl, tedy byl zapsán, podle tohoto zákona nebo podle zákona o znalcích a tlumočnících. Pokud došlo k pozastavení znalecké činnosti, zapíše se tento údaj rovněž do seznamu, a to včetně doby, na kterou k pozastavení došlo. Rovněž jsou zde zapsány údaje o spáchaných přestupcích a uložených správních trestech, a to vždy po dobu 5 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o přestupku. Po uplynutí této doby se údaj přesouvá do neveřejné části seznamu. Pokud jde o znaleckou kancelář, zapisují se zde další důležité skutečnosti, např., prostřednictvím kterých znalců znalecká kancelář vykonává svou činnost.

K odst. 2

Dobrovolně, především za účelem zajištění lepšího kontaktu se znalcem, znaleckou kanceláří či znaleckým ústavem, si tyto subjekty mohou rovněž nechat zapsat svou emailovou adresu či odkaz na webové stránky týkající se jejich vlastní znalecké činnosti.

K odst. 3

Zákon zde stanoví další údaje, které se do seznamu zapisují, ale jsou vždy zapsány jako údaje neveřejné, neboť nebyl shledán důvod, aby tyto údaje byly uveřejněny, popř. se jedná o údaje, které využívá správní orgán pro svou činnost, ale není nezbytně nutné je uveřejňovat (např. údaj o provedení kontroly znaleckého posudku či kontroly znaleckého deníku, obdržení stížnosti a způsob jejího vyřízení apod.).

K odst. 4

V tomto bodě zůstává zachována stávající právní úprava, kdy znalci, který nemá doposud přiděleno identifikační číslo, bude toto přiděleno v okamžiku zápisu správcem základního registru prostřednictvím příslušného krajského soudu. Základním registrem osob se myslí, základní registr právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci podle § 3 písm. b) zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů. Způsob přidělování identifikačních čísel osob je upraven v § 27 odst. 4 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění senátního tisku 260. Podle tohoto ustanovení se identifikační číslo osoby přidělí na základě elektronického požadavku příslušného agendového místa, přičemž agendovým místem, na základě jehož požadavku bude znalci vydáno identifikační číslo osoby, bude v daném případě Ministerstvo spravedlnosti - viz § 24 písm. a) bod 1 zákona č. 111/2009 Sb., ve znění senátního tisku 260.

K odst. 5 a 6

Změnu všech údajů, které jsou zapisovány do tohoto seznamu (veřejně i neveřejně), je znalec povinen hlásit příslušnému krajskému soudu a znalecká kancelář a znalecký ústav

ministerstvu, a to do deseti pracovních dnů ode dne, kdy tato změna nastala. To neplatí, jednali se o vyjmenované změny, které by si měl orgán zjistit sám. Tato úprava vychází z ustanovení § 49 živnostenského zákona. Z důvodu zmírnění administrativní zátěže v případě, že by byl pro různé obory zapsán u více krajských soudů, splní svoji oznamovací povinnost oznámením změny údajů jednomu příslušnému soudu. Seznam je centrální, provedená změna se tedy promítne u všech krajských soudů. Týká-li se změna pouze některého z oborů, v nichž je zapsán, např. změna způsobu výkonu znalecké činnosti jen u jednoho z oborů, je znalec povinen nahlásit změnu krajskému soudu příslušnému právě pro tento obor.

Zároveň by o každé změně, kterou je znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav povinen hlásit, měl být doložen doklad, který tuto změnu osvědčuje. Změny jsou do seznamu zaznamenány v co nejkratším možném termínu, tedy bez zbytečného odkladu ode dne, kdy se příslušný orgán o této změně dozví.

K § 17

K § odst. 1

Ustanovení vymezuje údaje vedené v informačním systému evidence obyvatel, které jsou nezbytné pro fungování seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů.

K § odst. 2 až 5

Ustanovení zakládá povinnost vyjmenovaných správních orgánů, soudů a veřejnoprávních korporací sdělovat ministerstvu údaje vedené v jimi spravovaných evidencích, které jsou nezbytné pro řádné vedení seznamu.

K § 18

K odst. 1

Žádný se subjektů oprávněných podávat znalecké posudky nesmí znalecký posudek podat, jestliže lze mít pochybnost o jeho podjatosti. Cílem tohoto ustanovení je vyloučit osoby, které by mohly mít poměr k věci, zadavateli, k orgánu veřejné moci, účastníkovi řízení či jeho zástupci, a tak zamezit možnosti podat znalecký posudek, který by mohl být výrazně subjektivně ovlivněn, a to jak negativně, tak pozitivně. Je potřeba, aby při zpracování znaleckého posudku byl kladen důraz na zachování maximální možné míry objektivity, které lze dosáhnout.

K odst. 2

Odstavec dvě zakotvuje postup znalce, znalecké kanceláře a znaleckého ústavu v případě, že se dozví o skutečnosti, pro kterou nesmí podat znalecký posudek. Existenci této skutečnosti musí uvedené subjekty oznámit zadavateli, a to nejenom v případě, že se jedná o orgán veřejné moci, ale i v případě že by se jednalo o soukromoprávního zadavatele, neboť zadavatel má za jakékoli situace právo vědět, že u osoby, kterou si vybral ke zpracování znaleckého posudku, lze mít pochybnosti o její nepodjatosti. Tato skutečnost nemusí být totiž zadavateli z vlastní činnosti známa. Osoba vykonávající znaleckou činnost musí oznámit, že existují skutečnosti, pro které nesmí podat znalecký posudek, a to bezodkladně, jakmile

vzniknou, a kdykoli po dobu, kdy je ustanovena pro zpracování znaleckého posudku, neboť v i v průběhu prací na znaleckém posudku mohou vyjít na světlo skutečnosti, které budou pochybnost nepodjatosti zakládat, ačkoli nebyly dříve zřejmé.

Ustanoví-li znalece orgán veřejné moci, tak tento orgán rozhodne o tom, zda bude znalec, znalecká kancelář či znalecký ústav vyloučen z podání znaleckého posudku. Jedná-li se o soukromoprávního zadavatele, znalec, znalecká kancelář či znalecký ústav jsou povinni splnit svou informační povinnost a zároveň nesmí podat znalecký posudek, jinak by se dopustili spáchání přestupku.

K odst. 3

Ustanovení týkající se vyloučení znalce se přiměřeně použijí i pro konzultanta. I tento se nesmí podílet na zpracování znaleckého posudku, resp. se nesmí vyjadřovat k dílčím otázkám týkajících se tohoto posudku, lze-li mít pochybnosti o jeho nepodjatosti. Konzultant však neoznamuje svou pochybnost o jeho nepodjatosti zadavateli, ale znalci, který ji případně přetlumočí zadavateli, který ostatně musí s příbráním konzultanta vyslovit souhlas. Znalec případně může i sám ještě před ustanovení konzultanta, pokud mu jsou v předstihu oznámeny jeho obavy o případné nepodjatosti, rozhodnout, že rovnou navrhne zadavateli konzultanta jiného.

K § 19

K odst. 1

Toto ustanovení zakotvuje podmínky, za nichž by měl být znalec, znalecká kancelář i znalecký ústav povinen odmítnout vykonat znalecký úkon, a to jak pro orgán veřejné moci, tak pro jiného zadavatele.

Jedná se o taxativní výčet. V první řadě je zde postaveno na jisto, že pozastavení znalecké činnosti je legitimním důvodem pro odmítnutí. Znalec, kterému byla pozastavena činnost ať na vlastní žádost či z moci úřední, nesmí v souladu s ustanovením § 27 znaleckou činnost dočasně vykonávat. Dále znalec musí rovněž odmítnout vykonat znaleckou činnost, nemá-li znalecké oprávnění v oboru, odvětví či specializaci (má-li ji stanovenou). Pokud by znalec podal znalecký posudek nad rámec znaleckého oprávnění, jedná se o přestupek. Dalším důvodem je, že množství zadaných, ale nezpracovaných znaleckých posudků mu objektivně nedovoluje, aby se v přiměřené lhůtě zabýval zpracováním dalšího znaleckého posudku. Především u tohoto důvodu je namístě obezřetnost ze strany orgánu veřejné moci, neboť je logické, že pokud znalec nebyl v danou chvíli schopen přijmout znalecký posudek orgánu veřejné moci, neměl by být schopen kupříkladu týden na to přijmout ani znalecký posudek soukromého zadavatele. Takovýto postup by mohl být považován za porušení tohoto zákona a za jednání, které by mohlo směřovat k uložení správního trestu za přestupek.

Zde je na místě poznamenat, že je zapotřebí, aby se i soudy aktivně zajímaly o důvod odmítnutí a případně nahlížely do evidence znaleckých posudků, neboť je-li znalec schopen zpracovávat znalecké posudky pro jiné zadavatele než orgány veřejné moci, měl by být schopen zpracovat znalecké posudky i pro ně.

K odst. 2

Odstavec 2 rozšiřuje možnosti odmítnutí podání znaleckého úkonu o fakultativní důvody. V případě, že nastanou okolnosti předvídané odstavcem 1, je znalec povinen odmítnout podání znaleckého úkonu, a to vždy. Pokud je zadavatelem orgán veřejné moci, může znalec dále odmítnout jen z důvodů uvedených v odstavci 2...

Odmítnout je tudíž rovněž možno ze závažných rodinných nebo zdravotních důvodů nebo z důvodu neočekávaných a mimořádných pracovních povinností. Veškeré tyto důvody by měl být znalec schopen na žádost orgánu veřejné moci, který chtěl znalce ustanovit, doložit. Závažným zdravotním důvodem může být dlouhodobá nemoc, která znalci znemožňuje vykonávat znaleckou činnost, za závažný rodinný důvod lze považovat dlouhodobý pobyt v zahraničí, během kterého nelze vykonávat znaleckou činnost. Může se také jednat o nenadálé a svou povahou mimořádné pracovní povinnosti. Může se sem řadit kupříkladu neočekávané odvolání na zahraniční pracovní cestu. Krátkodobější pracovní úkoly, jako je kupříkladu mimořádné jednání, se většinou dají s výkonem znalecké činnosti skloubit a neměly by být důvodem pro odmítnutí.

Zde je ale zároveň na místě otázka, zda by takovému znalci, zvláště pokud se jedná o opakované odmítání ze stále stejného či obdobného důvodu (např. zdravotní stav) či dlouho přetrvávající překážky, nemělo být znalecké oprávnění pozastaveno (§ 28 odst. 2 písm. b)). Znalec tedy může odmítnout vykonat znaleckou činnost z výše uvedených závažných důvodů, ale zároveň se vystavuje riziku, že pokud tyto důvody nedostatečně prokáže, může se jednat o přestupek (bezdůvodné odmítnutí), nebo se vystavuje riziku, že mu bude pozastaveno znalecké oprávnění z moci úřední.

Zároveň může jiný zákon stanovit další důvody odmítnutí, např. podle trestního řádu může znalec odmítnout zpracovat posudek, pokud by sebe nebo osoby blízké vystavil nebezpečí trestního stíhání.

V neposlední řadě je potřeba zdůraznit, že toto ustanovení se vztahuje pouze na situace, kdy je zadavatelem orgán veřejné moci, neplatí tedy pro znalce v situaci, kdy je zadavatelem soukromá osoba, v takovém případě platí smluvní volnost stran. Cílem tohoto opatření je předejít situaci, kdy v minulosti často docházelo k odmítání výkonu znalecké činnosti bezdůvodně či z neopodstatněných, banálních či zcela imaginárních důvodů. S touto povinností, resp. zákazem, musí být spojena i důslednější kontrola a ověřování si pravdivosti znalecem uváděného důvodu ze strany orgánu veřejné moci.

K odst. 3

Ani znalecká kancelář a znalecký ústav nemají možnost odmítnout vykonat znaleckou činnost pro orgán veřejné moci z jiných než z taxativně uvedených důvodů. Některé důvody jako je zdravotní stav nelze zejména na znalecké ústavy ale pochopitelně zcela aplikovat, proto je zde použito slovního obratu „přiměřeně“.

K § 20

K odst. 1

Znalec je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti, a to i po jejím skončení. Tuto povinnost je nutno zakotvit s ohledem na to, že znalec se během výkonu své činnosti setkává s osobními údaji, důvěrnými skutečnostmi a citlivými informacemi týkajícími se různých skupin osob. Tyto osoby mu na straně jedné musí poskytnout součinnost, aby mohl vykonávat svou profesi s náležitou péčí, na straně druhé musí být ošetřeno, že znalec musí o těchto skutečnostech zachovávat mlčenlivost, aby se mnohdy citlivé údaje nedostaly na veřejnost nebo do rukou nesprávných osob.

Mlčenlivosti může znalce zprostit jen zadavatel. Další výjimky z tohoto obecného ustanovení jsou zakotveny v odstavci 3 a 4.

K odst. 2

Povinnost mlčenlivosti se dále vztahuje i na konzultanty a další osoby, které se na znalecké činnosti podílely. Znalec je povinen tyto osoby o jejich povinnosti mlčenlivosti poučit, o čemž vyhotoví písemný záznam. Jakkoli tyto osoby byly přibrány jako konzultanti znalcem (po souhlasu zadavatele) nebo byly pověřeny dílčími, především administrativními činnostmi (např. v rámci znaleckého ústavu), povinnosti mlčenlivosti je může opět zprostit pouze zadavatel znaleckého posudku.

K odst. 3

Výjimka z povinnosti mlčenlivosti platí, mají-li být skutečnosti podle odstavci 1 použity přiměřeně a anonymně v rámci vědecké nebo vzdělávací činnosti. Podmínkou přiměřenosti se rozumí především přiměřeným způsobem a formou, pouze v určitých případech, po nezbytně dlouhou dobu, v rozumném množství apod. Zároveň povinnost mlčenlivosti neplatí vůči orgánu veřejné moci, před kterým probíhá řízení, v němž má být znalecký posudek použit, a vůči orgánu vykonávajícímu dohled nad znaleckou činností.

K odst. 4

Povinnost mlčenlivost rovněž neplatí v řízení proti osobě, která vykonala znalecký úkon, nebo zadavateli v souvislosti s touto činností nebo na vzájemné spory mezi osobou, která vykonala znaleckou činnost, a zadavatelem. Toto ustanovení zohledňuje především praktické situace, kdy zadavatel podá návrh na zahájení řízení proti osobě, která pro něj vykonala znaleckou činnost. Přičemž doposud tato osoba nebyla pro takové případy automaticky zproštěna mlčenlivosti, což v praxi způsobovalo problémy a mohlo mít negativní dopady na možnost této osoby se efektivně bránit.

K § 21

K odst. 1

Odpovědnostní vztahy se i v rámci výkonu znalecké činnosti řídí standardní právní úpravou obsaženou v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Na tomto místě se pouze explicitně zakotvuje, že znalec, znalecká kancelář i znalecký ústav odpovídají za újmu, kterou způsobili v souvislosti s výkonem znalecké činnosti. Již v současnosti bylo judikováno, že znalec odpovídá za újmu, která vznikla na základě jím podaného znaleckého posudku, a je povinen tuto újmu dotčené osobě nahradit. Odpovědnosti se nelze zprostit ani takovou argumentací, že znalecký posudek je pouze podkladem pro rozhodování jiného orgánu, kupříkladu soudu. Znalec odpovídá i v těchto případech.

K odst. 2

Odstavec 2 stanoví speciální právní úpravu, na základě které znalec působící ve znalecké kanceláři odpovídá za výkon znalecké činnosti solidárně s touto znaleckou kanceláří. Pokud se bude jednat o zaměstnance a pracovněprávní vztah, je toto ustanovení speciální k úpravě obsažené v zákoníku práce. Tato úprava se pochopitelně dotýká pouze vztahu mezi znaleckou kanceláří a jednotlivým znalcem nebo znalci, kteří se podíleli na konkrétním znaleckém posudku této kanceláře, neplatí všeobecně vůči všem znalcům působícím v dané kanceláři. Podrobnosti o odpovědnostních vztazích především v souvislosti s pojištěním jsou upraveny ve vyhlášce k provedení tohoto zákona.

K odst. 3

Ustanovení třetího odstavce obsahuje zprošťující (liberační) důvod pro odpovědnost znalce, znalecké kanceláře a znaleckého ústavu újmu dle předchozích odstavců. K naplnění tohoto liberačního důvodu dojde tehdy, pokud újmě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na znalci, znalecké kanceláři či znaleckém ústavu požadovat. Důkazní břemeno v tomto případě leží na straně subjektu vykonávajícího znaleckou činnost.

K § 22

K odst. 1

Toto ustanovení zakotvuje povinnost znalce, znalecké kanceláře a znaleckého ústavu být po celou dobu výkonu znalecké činnosti pojištěni pro případ odpovědnosti za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem této činnosti. Výše pojistných částek musí být úměrná možným škodám, které lze v rozumné míře předpokládat. Výše uvedené subjekty jsou povinny zohledňovat především individuálnost jednotlivých případů výkonu jejich znalecké činnosti a pojištění tomu vhodně přizpůsobit.

K odst. 2

Na tomto místě je upravena výjimka z obecného ustanovení o pojištění, neboť znalecké ústavy, které vznikly na základě splnění podmínek podle § 7 odst. 2 (organizační složky státu), nemusí být podle tohoto zákona pojištěny. Jeví se jako velice nepravděpodobné, že by tyto státní orgány nebyly schopny dostát svým závazkům a uhradit případnou možnou škodu, resp. újmu. Navíc je potřeba poznamenat, že stávající praxe napovídá tomu, že pojištění

orgánů veřejné moci by bylo značně ekonomicky nevýhodné a ani pro jiné, často mnohem závažnější situace, nebývají orgány veřejné moci pojišťovány.

K odst. 3

Jedná se o ustanovení, které zmocňuje Ministerstvo spravedlnosti k vydání vyhlášky k provedení ustanovení o pojištění. Tato vyhláška bude obsahovat zejména podrobnosti o minimálních limitech pojistného plnění z pojištění pro jednotlivé subjekty a jednotlivé obory a odvětví.

K odst. 4 a 5

Subjekty vykonávající znaleckou činnost musí předložit příslušnému krajskému soudu, resp. Ministerstvu spravedlnosti doklad o uzavřeném pojištění, a to do stanovené lhůty. Není-li tento doklad doložen, jedná se o natolik závažné porušení tohoto zákona, že bude rozhodnuto o zániku znaleckého oprávnění znalce, neboť bez uzavřeného pojištění není možné s ohledem na škody, který by mohly vzniknout, vykonávat znaleckou činnosti.

Poprvé musí být doklad o uzavřeném pojištění předložen do 60 dní ode dne zápisu do seznamu, následně pak vždy do konce kalendářního roku, na který se toto pojištění vztahuje. Dále toto ustanovení zakotvuje dva další případy, kdy je povinen subjekt vykonávající znaleckou činnost doložit doklad o uzavřeném pojištění, a sice v případě, že je k tomu vyzván, a v případě, kdy došlo ke změně, která zakládá nutnost změny pojištění. Typicky se může jednat o rozšíření znaleckého oprávnění či změnu způsobu výkonu znalecké činnosti. Obdobně je povinnost dokládat pojištění stanovena i v zákoně o advokacii.

Poprvé budou muset znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy, které získaly znalecké oprávnění podle dosavadních právních předpisů předložit doklad o uzavřeném pojištění do 60 dnů ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

K § 23

Toto ustanovení zakotvuje možnost přibrat si k posouzení zvláštních dílčích otázek konzultanta. Ve znaleckém posudku musí být výslovně uvedeno, kdo je konzultantem a která část znaleckého posudku byla s touto osobou konzultována. S přibráním konzultanta musí zadavatel, typicky tedy orgán veřejné moci, vyslovit souhlas, ale nerozhoduje o jeho výběru. Zpracovatel znaleckého posudku, který přibral po souhlasu zadavatele konzultanta, má nárok na náhradu hotových výdajů a na náhradu za ztrátu času, které mu v této souvislosti vznikly. Zadavatel sám však přímo konzultanta nehonoruje. Přibrání konzultanta nemá vliv na odpovědnost znalce, znalecké kanceláře nebo znaleckého ústavu. Tyto osoby se nezprostí odpovědností tím, že pro zpracování určité části znaleckého posudku, resp. pro zodpovězení některých dílčích otázek přizvou konzultanta.

K § 24

Zakotvuje se oznamovací povinnost znalce, a to vůči předsedovi krajského soudu (v případě kancelářů a ústavů vůči ministerstvu). V případě, že dojde ke změně skutečností, které mohou

mít vliv na pozastavení nebo zánik znaleckého oprávnění, je znalec povinen informovat předsedu krajského soudu. Je tak povinen učinit neprodleně, tedy obratem poté, co skutečnosti nastanou. Zpravidla bude nutné předsedu krajského soudu informovat v řádu několika dní, zákon stanoví krajní limit, a to 10 pracovních dní. Pokud by tak znalec neučinil, vystavuje se postihu za přestupek.

K § 25

K odst. 1 a 2

Toto ustanovení zakotvuje postup, jakým je orgánem veřejné moci ustanoven znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav ke zpracování znaleckého posudku. Zákon nestanoví žádnou hierarchii těchto tří subjektů, které mohou vykonávat znaleckou činnost, a tudíž je na uvážení soudu, aby vzhledem k okolnostem případu a s důrazem na efektivnost, hospodárnost, rychlost, odbornost a účelnost vyhodnotil, který z těchto subjektů vybere. Zároveň je nutno uvést, že zákon nečiní ani kvalitativní rozdíly mezi znaleckými posudky jednotlivých subjektů, ani neupřednostňuje pro zpracování určitého druhu znaleckého posudku (např. revizního) jednu z těchto osob. Zákon pouze stanoví, že zpravidla by měli být ustanovováni znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy s ohledem na sídlo orgánu veřejné moci nebo s ohledem na jeho pracoviště, a to především z důvodu úspory nákladů a času. S ohledem na odlišnou povahu znaleckých ústavů a odlišnou výši hodinové sazby odměny za znaleckou činnost by však znalecké ústavy neměly být využívány orgány veřejné moci ke zpracování znaleckých posudků, které nekladou zvýšené požadavky na materiální a personální zázemí. Dané ustanovení kopíruje stávající právní úpravu znalecké činnosti znaleckých ústavů.

Orgán veřejné moci musí předem projednat zadání znaleckého posudku s tím, kdo má tento znalecký posudek zpracovávat. Toto předběžné projednání by mělo proběhnout zpravidla prostřednictvím telefonické komunikace. Z tohoto důvodu je rovněž v seznamu uveden telefonní kontakt jako údaj veřejný. Znalci, znalecké kanceláře ani znalecké ústavy nesmí bezdůvodně odmítnout orgánu veřejné moci zpracovat znalecký posudek. Odmítnout lze pouze z taxativně vymezených důvodů (viz dále), jinak se jedná o přestupek. Kromě projednání samotného ustanovení znalce, znalecké kanceláře či znaleckého ústavu orgán veřejné moci před samotným zadáním znaleckého posudku projedná se shora uvedenými rovněž lhůtu pro zpracování. Tato lhůta může být po ustanovení prodloužena v zásadě pouze jednou a to jen ve zcela ojedinělých případech. Víckrát může být prodloužena jedině v případě, že nutnost tohoto prodloužení byla z důvodu zřetele hodných, například by nebyla dána na straně znalce, znalecké kanceláře nebo znaleckého ústavu. Bude se tak typicky jednat o situace, kdy znalci nebyla poskytnuta dostatečná součinnost ze strany třetích osob či účastníků řízení, nebo mu nebyly v přiměřené lhůtě poskytnuty příslušné podklady.

Toto opatření cílí především na situace, které se opakovaně objevily v praxi, kdy znalec, znalecká kancelář či znalecký ústav nemohou odmítnout výkon znalecké činnosti, ale opakovaně zpracování znaleckého posudku odkládají a prodlužují lhůtu nikoli z důvodu větší než předpokládané náročnosti, ale z důvodu upřednostňování zpracování jiných znaleckých posudků. Aby se zamezilo tomuto negativnímu jevu, mají ministerstvo a krajské soudy a na žádost i jiné orgány veřejné moci přístup k elektronicky vedeným znaleckým deníkům, ze

kterých lze poznat, zda později zadaný znalecký posudek, nebyl dokončen dříve (včetně negativního dopadu na lhůtu, resp. nutnost jejího prodloužení u znaleckého posudku zpracovávaného pro orgán veřejné moci).

Na žádost orgánu veřejné moci musí subjekt vykonávající znaleckou činnost provést předběžné vyčíslení výše znalečného, které si provedení úkonu vyžádá.

Závěrem je nutno uvést, že pokud si orgán veřejné moci nechává zpracovat znalecký posudek pro vlastní potřebu, tedy nikoli pro potřeby řízení, které vede, pak vůči subjektům vykonávajícím znaleckou činnost vystupuje v rovnoprávném postavení stejně jako by se jednalo o soukromoprávního zadavatele. V takovém případě tedy nemá privilegované postavení, které mu zákon jinak přiznává, např. nemožnost odmítnout podat znalecký posudek, splatnost znalečného apod.

K § 26

K odst. 1

Toto ustanovení zakotvuje postup pro situace, kdy orgán veřejné moci shledá, že neexistuje osoba, kterou by mohl ustanovit pro podání znaleckého posudku, neboť nikdo nemá znalecké oprávnění v požadovaném oboru, odvětví a popřípadě specializaci (to platí i pro případy, kdy je znalecký posudek potřeba podat v oboru a odvětví, které není uvedeno v seznamu - tedy doposud takové znalecké posudky nebylo potřeba zadávat) nebo znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav, který má znalecké oprávnění v požadované oblasti, nemůže podat znalecký posudek (je vyloučen, bylo mu pozastaveno oprávnění apod.) nebo by podání znaleckého posudku bylo spojeno s nepřiměřenými náklady nebo obtížemi (např. je na delší dobu v cizině a z důvodu podání znaleckého posudku by se musel vrátit do ČR, nebo je vážně zdravotně indisponován a není možné, aby vykonal veškeré úkony, které je potřeba učinit v souvislosti se zpracováním znaleckého posudku).

Osoba, která bude ustanovena ke zpracování znaleckého posudku, musí s tímto ustanovením vyslovit souhlas. Nikdo nemůže být nucen k tomu, aby podle tohoto ustanovení podal znalecký posudek. Zároveň tato osoba musí mít potřebné odborné předpoklady k tomu, aby podala znalecký posudek. Jako nejvhodnější se jeví, aby u ní byly zkoumány obdobné podmínky jako u znalce, znalecké kanceláře či znaleckého ústavu, s přihlédnutím k povaze tohoto ustanovení *ad hoc*. Není tedy pochopitelně možné striktně vyžadovat zcela totožné podmínky na vzdělání, praxi, certifikace apod. jako u zapsaných osob, ale cílem každého orgánu veřejné moci, který je nucen takto ustanovit znalce *ad hoc* by mělo být se těmito požadavkům a podmínkám stanovených tímto zákonem, a popř. i prováděcími předpisy, co nejvíce přiblížit. Tato osoba nemusí být pojištěna podle tohoto zákona.

K odst. 2

Orgán, který ustanoví jinou osobu k podání znaleckého posudku, je povinen ji poučit o významu znaleckého posudku a následcích křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. Jedná se o obdobu poučení znalců v soudním řízení. Je možné se domnívat, že i bez

výslovné právní úpravy by měl orgán veřejné moci k takovému poučení přistoupit, a to na základě odstavce 4, kdy se na osobu hledí jako na znalce, avšak pro vyloučení pochybností a zdůraznění důležitosti poučení i pro tyto osoby, je tato povinnost v odstavci 5 výslovně uvedena.

K odst. 3

Osoba ustanovená podle odstavce 1 musí složit před podáním znaleckého posudku slib. Slib bude tato osoba skládat do rukou toho, kdo ji ustanovil, tedy nejčastěji do rukou soudce nebo předsedy senátu, který v řízení zpracování posudku zadal.

K odst. 4

Jedná-li se o případ, kdy bylo potřeba zpracovat znalecký posudek v doposud neexistujícím oboru a odvětví, je orgán veřejné moci, který tuto osobu ustanovil pro jednorázové vykonání znalecké činnosti, povinen nahlásit Ministerstvu spravedlnosti, že nastala situace, kdy musela být pro zpracování znaleckého posudku ustanovena osoba, která není zapsána v seznamu. Nedílnou součástí tohoto oznámení je i vymezení oboru a odvětví, ve kterém bylo nutno podat znalecký posudek. A to především z toho důvodu, aby mohlo Ministerstvo spravedlnosti v budoucnu provádět revize seznamu znaleckých oborů a odvětví, které jsou přílohou tohoto zákona.

K odst. 5

Pro účely podání tohoto jednoho znaleckého posudku je takto vybraná fyzická osoba považována za znalce a obchodní korporace za znaleckou kancelář. Za znalecký ústav je pak považována organizační složka státu, vysoká škola nebo její součást, veřejná výzkumná instituce nebo jiná osoba veřejného práva či její organizační složka. Ustanovení týkající se výkonu znalecké činnosti či přestupků a další se budou aplikovat. Pokud by kupříkladu takto ustanovená fyzická osoba porušila povinnost mlčenlivosti, nedopustí se tohoto porušení povinnosti jako fyzická osoba, ale jako znalec. Stejně to platí v případě odměňování. Osobám vykonávajícím jednorázově znaleckou činnost je odměna poskytována v souladu s tímto zákonem a příslušnou vyhláškou.

K § 27

K odst. 1

Zákon umožňuje podat znalecký posudek písemně nebo ústně do protokolu. Primárním způsobem podávání znaleckého posudku by mělo být písemné podání, které je preferováno i s ohledem na podstatu znalecké činnosti. Jde-li o znalecký posudek v písemné formě, pak zákon stanoví, že bez dalšího lze znalecký posudek podávat v listinné podobě a nově se zakotvuje, že se souhlasem zadavatele lze znalecký posudek podat i v elektronické podobě. Doposud bylo možno převést znalecký posudek do elektronické podoby pouze za využití autorizované konverze, přičemž originál znaleckého posudku stále zůstával v podobě listinné. Tato nová právní úprava umožní podávat znalecké posudky, které budou existovat výlučně v elektronické podobě. Do budoucna lze považovat tento způsob zpracování znaleckého

posudku jako přínosný především s ohledem na možnost vedení elektronických spisů. Prozatím zákonná úprava tento způsob umožňuje jenom v případě, kdy s tím zadavatel vysloví souhlas, a to jak v případě, kdy je zadavatelem orgán veřejné moci, tak i soukromá osoba.

K odst. 2

Toto ustanovení zakotvuje podrobnosti podávání znaleckého posudku. Jedná-li se o listinný znalecký posudek, musí být každé jeho vyhotovení vlastnoručně podepsané a musí být připojen otisk znalecké pečeti. V případě, kdy se bude jednat o znalecký posudek v elektronické verzi, musí být každé jeho vyhotovení podepsáno kvalifikovaným elektronickým podpisem a opatřeno časovým razítkem.

K odst. 3

Všechny subjekty vykonávající znaleckou činnost jsou povinny vyhotovit stejnopis znaleckého posudku podaného v listinné podobě a tento archivovat nejméně po dobu deseti let. Rovněž je v tomto ustanovení postaveno na jisto, aby se předešlo výkladovým nejasnostem, že archivace se týká i znaleckých posudků podaných v elektronické podobě. Tyto znalecké posudky pochopitelně není nutno tisknout, ale musí být uchovány se všemi náležitostmi znaleckého posudku (stejně tak jako stejnopis znaleckého posudku v listinné podobě) po totožnou dobu 10 let.

U elektronického znaleckého posudku je naprosto nezbytné uchovat jeho čitelnosti (formát pdf/A), zajistit věrohodnost jeho původu (kvalifikovaný elektronický podpis) a neporušenost jeho obsahu. Neporušenost obsahu elektronického dokumentu je zajištěna kvalifikovaným elektronickým podpisem a časovým razítkem. Pokud je to potřeba, je nutno zajistit i digitální kontinuitu elektronického dokumentu, které lze dosáhnout tzv. „přerazítkováním“, aby bylo vyloučeno, že by dokument mohl být v průběhu jeho archivace upravován.

K odst. 4

Toto ustanovení zmocňuje Ministerstvo spravedlnosti k vydání vyhlášky upravující podrobnosti týkající se způsobu podání znaleckého posudku.

K § 28

K odst. 1

Toto ustanovení zakotvuje základní náležitosti a charakteristiky podaného znaleckého posudku. V první řadě musí být znalecký posudek úplný, musí obsahovat veškeré potřebné náležitosti, musí hodnotit problém komplexně a musí být vnitřně konzistentní.

Znalecký posudek lze považovat za komplexní, pokud přihlíží nezávisle a nestranně ke všem známým relevantním skutečnostem. Dále musí kompletní znalecký posudek obsahovat zejména úplný postup, kterým bylo dosaženo závěru, použité předpoklady, popis metody a použité informace a podklady. Znalecký posudek je vnitřně konzistentní, jestliže je v souladu s předpoklady a principy zmíněnými v posudku a v souladu s interpretací výsledků.

Dále musí být znalecký posudek pravdivý a přezkoumatelný. Tyto podmínky lze dále rozvést především tak, že znalecký posudek musí být opakovatelný, důvodný, odůvodněný, umožňující vzájemnou kontrolu a musí být transparentní. Ve stručnosti lze k těmto požadavkům uvést, že znalecký posudek je opakovatelný, pokud nestranný odborník je schopen na základě informací obsažených v posudku zopakovat postup zpracovatele s obdobnými výsledky. Za důvodný lze posudek považovat, existuje-li důvod pro použití těch či oněch metod, postupů či údajů, které jsou pro ten který znalecký obor a odvětví lege artis s čímž úzce souvisí i odůvodněnost takového posudku. Odůvodněností se rozumí, že ve znaleckém posudku musí být výslovně uvedeny důvody použití metod, postupů či údajů. Metody a postupy použité ve znaleckém posudku splňují požadavek vzájemné kontroly, pokud byly použity alespoň dva odlišné postupy, které při stejných či obdobných vstupních údajích a předpokladech poskytují stejné či obdobné výsledky. Znalecký posudek je transparentní, pokud údaje v něm použité pocházejí z věrohodného zdroje a tyto zdroje jsou vždy uvedeny.

K odst. 2

Toto ustanovení blíže rozvádí, jaké přesné části by měl písemný znalecký posudek obsahovat. U ústního znaleckého posudku to z pochopitelných důvodů není možno vyžadovat, lze však konstatovat, že ústních znaleckých posudků se využívá spíše zřídka. Jednotlivé náležitosti znaleckého posudku a jejich obsahové a formální náležitosti blíže upravuje vyhláška sloužící k provedení tohoto zákona. Na tomto místě proto uvádíme pouze to, že pokud je k vypracování znaleckého posudku nutno použít právních předpisů, musí to být v posudku rovněž vždy uvedeno. Odůvodnění navíc musí být takové, aby umožňovalo přezkoumání znaleckého posudku. Znalecký posudek proto musí obsahovat výčet metod, zdůvodnění jejich použití a vysvětlení toho, v čem dané metody spočívají a jak je možno je aplikovat. Nelze se odvolávat na to, že by některá metoda snad mohla zůstat skryta, neboť se jedná o soukromé know-how znalce. Znalecký posudek musí být opakovatelný a jeho závěry musí být ověřitelné, a pokud by takové vysvětlení jednotlivých metod chybělo, znalecké zkoumání by nemohlo být jiným znalcem opakováno, a tudíž by byl takový znalecký posudek nepřezkoumatelný.

K odst. 3

Je stanoveno, že v případech, kdy se jedná o znalecký posudek znalecké kanceláře, musí být alespoň jednou z osob na něm se podílejících znalec z oboru, odvětví a popřípadě i specializace, ve které je tento posudek zpracován. Toto opatření se jeví nezbytné s ohledem na charakter výkonu znalecké činnosti znaleckou kancelář, neboť ta ji vykonává pomocí vždy alespoň jednoho znalce. Rovněž musí být na znaleckém posudku uvedena a podepsána jedna osoba s oprávněním jednat v těchto věcech za znaleckou kancelář. Jelikož odpovědnost za výkon znalecké činnosti v rámci znalecké kanceláře nese solidárně tato kancelář i konkrétní znalec, je nezbytné zajistit, aby znalecký posudek prošel ověřením i ze strany zástupce této právnické osoby.

K odst. 4

Odstavec 4 se týká situací, kdy se jedná o znalecký posudek zpracovaný znaleckým ústavem. Ve znaleckém ústavu sice nepůsobí znalci, přesto je stejně jako u znalecké kanceláře (odstavec 3) nezbytné, aby ze znaleckého posudku vyplývalo, kdo se na jeho zpracování podílel. A to především z toho důvodu, aby bylo zřejmé, kdo by měl být kompetentní znalecký posudek na žádost orgánu veřejné moci stvrdit, doplnit nebo blíže vysvětlit. Rovněž se tato úprava jeví jako účelná s ohledem na možnou podjatost osob, které se na zpracování podílejí, a to ať už se jedná o osobní, pracovní či jiné důvody pro pochybnosti o nepodjatosti nebo třeba o skutečnost, že určitá osoba prostřednictvím znaleckého ústavu *de facto* zpracovává revizní znalecký posudek na znalecký posudek, který dříve sama zpracovala.

Jelikož ve znaleckém ústavu nepůsobí znalci a za výkon znalecké činnosti odpovídá samotný ústav jako takový, je již jednou z podmínek pro vznik znaleckého ústavu nutnost upravit si v rámci vnitřních předpisů postup, kterým bude docházet k vzetí na vědomí (nelze zcela zaměňovat se schválením ve smyslu potvrzení jeho věcné správnosti) znaleckých posudků zpracovaných tímto ústavem. Typicky se bude jednat o rady instituce, vědecké či umělecké rady, děkany fakulty, vedoucí pracovníky organizačních složek státu apod. Může se jednat i o orgán speciálně ustanovený pro tyto účely. Mezi náležitosti znaleckého posudku se tak řadí i údaj o vzetí na vědomí tohoto znaleckého posudku, datum vzetí na vědomí a podpis odpovědné osoby.

K odst. 5

Nově se výslovně zakotvuje, že znalecká činnost musí být vykonávána v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví, které by měly zakotvovat již dnes existující tzv. dobrou praxi. Tento požadavek je nutno vznášet především s ohledem na věcnou správnost a přezkoumatelnost znaleckého posudku. Pro obory a odvětví, pro které to lze a je účelné, by měly vzniknout doporučující standardy a postupy. Od těchto standardů a postupů se bude možno odchýlit, nicméně každá takováto odchylka bude muset být řádně zdůvodněna a vysvětlena. Znalec či jiný subjekt bude tedy moci zcela legitimně zvolit i jiný uznávaný postup, nebo postup, který není obvyklý, ale v daném případě se jeví jako vhodný a byl proto vybrán s ohledem na individualitu daného případu za předpokladu, že tuto odchylku řádně odůvodní. Možnosti odchýlit se od obecně uznávaných standardů a postupů nesmí být zneužíváno.

Obecně závazné postupy a standardy budou pomocí nejen pro soudce, kterým mohou dopomoci se lépe zorientovat v předloženém posudku a jeho zkoumání, ale i pro samotné osoby vykonávající znaleckou činnost budou dobrým vodítkem, jak postupovat. Tyto postupy budou vznikat postupně, za pomoci odborné veřejnosti a příslušných, zejména ministerských poradních sborů. Standardy bude přijímat Ministerstvo spravedlnosti a následně je bude uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup. Takto zveřejněný seznam obecně závazných postupů a standardů nebude výčtem taxativním, samozřejmě může dojít k situaci, kdy znalec použije obecně uznávané postupy nebo standardy, které dosud uveřejněny nebyly nebo se jedná o obecně uznávané postupy nebo standardy užívané dosud jen v zahraničí.

Znalecké posudky jsou v současnosti často velmi obtížně kontrolovatelné, poněvadž v posudku nejsou dostatečně podrobně uvedeny postupy zpracování a jejich zdůvodnění. Navrhuje se zejména, aby znalecký posudek vykazoval tyto znaky:

- a) Komplexnost → nezávislé a nestranné zohlednění všech známých relevantních skutečností.
- b) Úplnost → úplný postup, kterým bylo dosaženo závěru, použité předpoklady, popis metody a použité informace a podklady.
- c) Vnitřní konzistence → v souladu s obecnými předpoklady a principy, v souladu s předpoklady a principy zmíněnými v posudku a v souladu s interpretací výsledků ocenění.
- d) Nezávislost a nestrannost → zpracovatel není žádným způsobem závislý na výsledku a nestranný, jestliže zpracovatel volbou předpokladů, údajů, metod nebo postupů neovlivnil posudek ve prospěch některé strany.
- e) Opakovatelnost → nestranný odborník je schopen na základě informací obsažených v posudku zopakovat postup zpracovatele s obdobnými výsledky.
- f) Důvodnost → existence důvodu pro použití těch či oněch metod, postupů či údajů.
- g) Odůvodněnost → důvody použití metod, postupů či údajů jsou v posudku uvedeny výslovně.
- h) Vzájemná kontrola → použití alespoň dvou odlišných postupů, které při stejných či obdobných vstupních údajích a předpokladech poskytují stejné či obdobné výsledky.
- i) Transparence → použité údaje pocházejí z věrohodného zdroje a tyto zdroje jsou vždy uvedeny.

K odst. 6

Součástí výkonu znalecké činnosti je kromě samotného zpracování znaleckého posudku i povinnost subjektu vykonávajícího znaleckou činnost dostavit se na žádost orgánu veřejné moci a na místě osobně stvrdit, doplnit nebo blíže vysvětlit znalecký posudek. Znalec se musí k orgánu veřejné moci dostavit osobně, nemůže se nechat zastoupit. Pokud by se jednalo o znalecký posudek podaný znaleckou kanceláří, měl by se rovněž dostavit osobně znalec, který se na zpracování posudku podílel, neboť jeho působení v rámci znalecké kanceláře ho nezbavuje povinnosti vykonávat znaleckou činnost osobně. Problémy mohou vzniknout v rámci znaleckého ústavu, kde by se k orgánu veřejné moci měla dostavit pravděpodobně ta osoba, která se podílela na výkonu znalecké činnosti největší dílem, nebo by se mělo dostavit osob více. Pokud je již dopředu znaleckému ústavu známo, kterých částí posudku by se požadované stvrzení, vysvětlení nebo doplnění mělo týkat, jeví se jako nejvhodnější, aby se před orgán veřejné moci dostavila ta osoba, která předmětnou část zpracovávala, či více osob společně.

K odst. 7

Toto ustanovení zakotvuje již stávající praxi, podle níž je poslední stranou znaleckého posudku tzv. znalecká doložka, kterou znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav stvrzují, kde jsou zapsáni, pro jaký obor, odvětví a popřípadě specializaci, a číslo položky pod kterou je znalecký posudek zapsán v evidenci. Číslo v evidenci by mělo být znaleckému posudku přiděleno neprodleně po jeho zadání zadavatelem. Je-li znalecký posudek podáván ústně do protokolu, uvedou se do protokolu i údaje, které by byly jinak zmíněny ve znalecké doložce.

K odst. 8

Zákon výslovně stanoví, že znaleckou pečeti je možné opatřit pouze znalecký posudek. Pokud by znalec znaleckou pečeti označil jiné dokumenty, které nejsou znaleckým posudkem, např. soukromý dokument, odborné vyjádření či jakýkoli další, dopustil by se přestupku.

K odst. 9

Jedná se o zmocňovací ustanovení, které umožňuje Ministerstvu spravedlnosti upravit vyhláškou k provedení tohoto zákona další podrobnosti týkající se náležitostí znaleckého posudku. S ohledem na povahu dalších podrobností náležitostí posudku se jeví jako vhodnější je zakotvit prostřednictvím právního předpisu nižší právní síly, který ale zároveň umožňuje být více kazuistický a zabývat se většími detaily a technickými podrobnostmi.

K § 29

K odst. 1

Znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy mají povinnost vést evidenci znaleckých posudků. Tato evidence nahrazuje dosavadní povinnost vést znalecké deníky. Zároveň s ohledem na pokrok a elektronizaci napříč všemi profesemi dochází i zde k zavedení povinnosti vést tuto evidenci elektronicky. Elektronické vedení evidence by mělo v první řadě zjednodušit a zrychlit výkon dohledu, umožnit nahlížet do “znaleckých deníků” online, zpřehlednit vedení evidence, automatizovaným způsobem zapisované údaje vyhodnocovat, vytvářet statistiky a v neposlední řadě ulehčit práci s evidencí i samotným subjektům vykonávajícím znaleckou činnost. Evidence je informačním systémem veřejné správy a jejím správcem je Ministerstvo spravedlnosti. K této evidenci budou všechny strany přistupovat způsobem umožňujícím dálkový přístup.

K odst. 2

Znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy mají povinnost do této evidence zapisovat veškeré požadované údaje týkající se jejich znaleckých posudků. Tato evidence nahrazuje dosavadní povinnost vést znalecké deníky. Zároveň s ohledem na pokrok a elektronizaci napříč všemi profesemi dochází i zde k zavedení povinnosti vést tuto evidenci elektronicky. Elektronické vedení evidence by mělo v první řadě zjednodušit a zrychlit výkon dohledu, umožnit nahlížení do “znaleckých deníků” online, zpřehlednit vedení evidence, automatizovaným způsobem zapisované údaje vyhodnocovat, vytvářet statistiky a v neposlední řadě ulehčit práci s evidencí i samotným subjektům vykonávajícím znaleckou

činnost. Správcem evidence je Ministerstvo spravedlnosti. K této evidenci budou všechny strany přistupovat způsobem umožňujícím dálkový přístup.

K odst. 3

Toto ustanovení zakotvuje povinnost znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů zapisovat určité údaje do evidence, a to ve lhůtě do pěti pracovních dní. Tyto údaje jsou neveřejné a jejich vedení je obdobou dosavadního vedení znaleckých deníků.

K odst. 4

Odstavec 4 upravuje další údaje uváděné v evidenci. V tomto ustanovení uvedené údaje nemusí subjekty vykonávající znaleckou činnost do evidence zapisovat. Tyto statistické údaje budou generovány automaticky. Účelem evidence těchto údajů je především možnost jakékoli osoby, především tedy potenciálního zadavatele znaleckého posudku, zjistit kupříkladu s jakou frekvencí vykonává určitý subjekt znaleckou činnost, kolik rozpracovaných znaleckých posudků v současnosti má a jaká je tudíž pravděpodobnost, že bude mít možnost se v přiměřené lhůtě věnovat dalšímu znaleckému posudku apod.

K odst. 5

Stanoví se najisto, že údaje podle odstavce 3 jsou na rozdíl od vybraných údajů podle odstavce 4 vedeny jako neveřejné. Za veřejné údaje se tak považuje pouze celkový počet posudků zpracovaných v jednotlivých letech a celkový počet zadaných, ale dosud nezpracovaných posudků. Smyslem uveřejnění těchto údajů je především získání lepšího přehledu o činnosti znalce ze strany veřejnosti. Z těchto údajů se dají dovodit především skutečnosti vypovídající o tom, jak je znalec dlouhodobě vytěžován či jak je vytížen v tuto konkrétní dobu, a tudíž nakolik se znalecké činnosti věnuje či jakou lhůtu pro zpracování dalšího posudku lze rozumně předpokládat. Přístup k neveřejným údajům má *ex lege* Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy, které tyto údaje nezbytně potřebují k výkonu své činnosti podle tohoto zákona. V odůvodněných případech je na základě žádosti uděleno oprávnění nahlížet do neveřejné části evidence i jinému orgánu veřejné moci, zejména soudu či jiného orgánu, u něhož je vedeno řízení, pro které je znalecký posudek požadován.

K odst. 6

Jedná se o zmocňovací ustanovení, které opravňuje Ministerstvo spravedlnosti k úpravě dalších podrobností týkající se vedení evidence prostřednictvím příslušné prováděcí vyhlášky.

K odst. 7

Stejně jako tomu bylo doposud, předseda krajského soudu by měl periodicky, nejméně však jedenkrát ročně, provést kontrolu vedení evidence znalců, kteří jsou zapsáni v jeho obvodu. Povinnost kontroly vedení evidence se vztahuje i na Ministerstvo spravedlnosti, které kontroluje vedení evidence znaleckými kancelářemi a znaleckými ústavů. V případě zjištění nedostatků se zahájí řízení o přestupku, případně o udělení výtky. Jelikož se jedná o

pravidelné a opakující se získávání informací, které není časově omezeno, nebude se jednat o kontroly podle kontrolního řádu.⁴

K § 30

Toto ustanovení zakotvuje zákonnou definici znalečného. Znalečným se rozumí celková částka odměny (myšleno hodinové odměny za výkon znalecké činnosti), náhrady hotových výdajů a náhrady za ztrátu času, tedy prakticky veškerých finančních prostředků, které znalci, znalecké kanceláři a znaleckému ústavu v souvislosti s výkonem znalecké činnosti náleží. Je-li subjekt vykonávající znaleckou činnost plátcem daně z přidané hodnoty, jednotlivé částky se navyšují o DPH, jak je ostatně stanoveno i v následujících ustanoveních.

K § 31

K odst. 1

Odstavec 1 zakotvuje nárok znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů na odměnu za podání znaleckého posudku. Jedná se o obecné ustanovení, které je dále v zákoně rozvedeno, a podrobnosti jsou poté stanoveny vyhláškou. Jedná-li se o znaleckou kancelář, odměna přísluší této kanceláři, která ji dále vyplácí znalci, a to s ohledem na přesný charakter jejího vztahu se znalcem, který v rámci této kanceláře působí. Se zadavatelem však jedná znalecká kancelář a ona je tím, kdo je ustanoven pro výkon znalecké činnosti v těchto případech. Ke

⁴ VETEŠNÍK, Pavel. § 1 [Působnost zákona]. In: JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel, LIBOSVÁR, Ondřej. Zákon o kontrole. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 3. ISBN 978-80-7400-271-7.

S ohledem jak na pozitivní působnost zákona o kontrole, tak i vymezení kontroly samotné jsme toho názoru, že zákon o kontrole se nevztahuje na činnost kontrolních orgánů, kterým zvláštní právní předpisy stanovují oprávnění k pravidelnému či opakujícímu se získávání určitých informací (takový monitoring totiž není nijak časově omezen). Příkladem zmíněného monitoringu je např. postup podle § 41 odst. 1 ČNBZ, podle kterého je Česká národní banka oprávněna vyžadovat podle zákona o České národní bance nebo jiných právních předpisů k zabezpečení svých úkolů potřebné informace a podklady ve formě statistických výkazů a výkazů pro účely dohledu, doplňkových informací nebo hlášení od vykazujících osob, kterými jsou osoby podléhající jejímu dohledu a zahraniční osoby s obdobným předmětem podnikání podnikající na území České republiky na základě jednotné licence; jiné osoby podnikající na území České republiky, které náleží do sektoru finančních institucí podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího systém národních a regionálních účtů v Evropské unii; nebo osoby, které disponují informacemi potřebnými pro sestavení statistiky platební bilance, investiční pozice a dluhové služby vůči zahraničí, které Česká národní banka uvědomí o zařazení do okruhu statisticky významných vykazujících osob. Totéž platí pro postup podle § 24 odst. 1 BankZ, kdy banky a pobočky zahraničních bank jsou povinny vypracovat a předkládat České národní bance informace a podklady, jejichž obsah, formu, lhůty a způsob předkládání stanoví Česká národní banka vyhláškou, a dále jsou banky a pobočky zahraničních bank povinny předložit České národní bance na její žádost další doklady a jiné materiály potřebné pro výkon dohledu na individuálním a konsolidovaném základě a podle požadavku České národní banky poskytnout k tomu všechny potřebné informace.

Výše uvedené však neznamená, že vedle získávání zmíněných informací nemůže kontrolní orgán zahájit kontrolu, a to jak na základě vnějšího podnětu, tak i vlastního podnětu (např. na základě informací získaných z monitoringu).

znalci se může odměna dostat kupříkladu prostřednictvím uzavřené pracovní smlouvy, či jako podíl na zisku, jedná-li se o společníka.

K odst. 2

Odstavec 2 zakotvuje vztah mezi smluvní odměnou a odměnou podle tohoto zákona, resp. prováděcí vyhlášky k tomuto zákonu. Výkon znalecké činnosti je úplatný. Jedná-li se o zadavatele, který je orgánem veřejné moci, odměna znalce, znalecké kanceláře či znaleckého ústavu se stanoví podle příslušné legislativní úpravy odměňování. Jedná-li se o soukromoprávního zadavatele, pak se ponechává na smluvní volnosti stran, zda si odměnu za výkon znalecké činnosti strany upraví mezi sebou (a v jakém rozsahu) nebo zda využijí zákonné úpravy odměňování. Jedná se o standardní mechanismus odměňování, jehož obdobu lze najít v mnohých jiných předpisech, např. v zákoně o advokacii.

K odst. 3

Ustanovení odstavce 3 pamatuje na situace, kdy není odměna stanovena podle příslušné vyhlášky, ale je sjednána smluvně, přičemž odměna musí být sjednána písemně a ještě před započítáním prací na znaleckém posudku, aby se předešlo možným nejasnostem a problémům v budoucnu a aby odměna nezávisela na výsledku znalecké činnosti. Sjednáním odměny se rovněž rozumí i stanovení způsobu jejího určení, nemusí se přímo jednat o to, že by si strany dohodly celkovou částku již dopředu, neboť to by často nebylo ani prakticky možné. Postačí, když bude sjednáno, jakým způsobem bude odměna vypočtena (např. 400 Kč za každou započatou půlhodinu výkonu znalecké činnosti), zda bude hrazena náhrada nákladů, zda bude hrazen čas strávený cestou na místní šetření, je-li to v daném případě nutné, v jakém případě lze odměnu zkrátit či zcela odepřít apod. Soukromoprávní zadavatel se znalcem se mohou rovněž pochopitelně odkázat na zákonnou právní úpravu, nepřejí-li si upravit odměňování odlišně. Jedná se však o soukromoprávní smluvní vztah mezi zadavatelem a znalcem, znaleckou kanceláří nebo znaleckým ústavem, a proto si jej strany mohou v mezích tohoto zákona dohodnout dle vlastního uvážení a domluvy. Přímou ve znaleckém posudku musí být uvedeno, zda byla sjednána smluvní odměna. Odměna nesmí být závislá na výsledku, ke kterému znalec v rámci výkonu své činnosti dojde.

K odst. 4

Stanovení přesné výše odměny závisí především na množství účelně vynaložené práce, resp. času, a stupni odbornosti a požadovaných znalostí k provedení znaleckého úkonu. Jakkoli toto ustanovení cílí především na stanovení odměny dle vyhlášky, není vyloučeno, aby bylo využito i pro soukromoprávní vztah mezi zadavatelem a osobou vykonávající znaleckou činnost.

K odst. 5

Zákon umožňuje zvýšit odměnu znalce, a to za předpokladu, že se jedná o znalecký posudek mimořádně obtížný, nebo pokud je nutné urychlené zpracování znaleckého posudku.

V případě, že znalecký úkon není proveden řádně, včas, kvalitně a v souladu s dalšími požadavky uvedenými v ustanovení § 26, může orgán veřejné moci nebo i soukromý

zadavatel, nebylo-li sjednáno jinak, přistoupit k tomu, že odměna bude zkrácena či zcela odepřena. Podrobnosti stanoví ministerstvo vyhláškou.

Toto ustanovení je dispozitivní; uplatní se tedy pouze v případě, že si strany nesjednají odlišnou úpravu odměňování. Pokud tedy není smluvně vyloučena možnost snížení či odepření odměny nebo není-li ve smlouvě stanovena jiná úprava odměňování, uplatní se tato zákonná pravidla (i další podrobnosti upravené vyhláškou).

K odst. 6

Toto ustanovení reflektuje skutečnost, že mnozí znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy jsou plátcí daně z přidané hodnoty. K odměně si v těchto případech mohou ještě přičíst částku, která se rovná částce, kterou jsou povinni z této odměny odvést příslušnému správci daně podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Jinak by prakticky dostávali nižší odměnu než ty osoby, které by plátcí daně s přidané hodnoty nebyly. Toto ustanovení se vztahuje jak na měsíční, tak na čtvrtletní plátce a stejně tak i na plátce dobrovolné i ze zákona.

K odst. 7

Ustanovení reaguje na vzniklou situaci, kdy po dobu mnoha let až desetiletí zůstává často výše znalečného neměnná. Na základě tohoto ustanovení by Ministerstvo spravedlnosti mělo jednou za tři roky provést analýzu výše odměn zejména z údajů v evidenci znaleckých posudků a provést komparaci výše odměny podle zákona resp. vyhlášky a smluvní odměny. V případě, že by zde byl shledán výrazný nárůst či pokles smluvních odměn v uplynulých třech letech, měla by být upravena i odměna mimosmluvní. Důležité je upozornit na skutečnost, že toto ustanovení se týká vývoje, resp. nárůstu, poklesu či stagnace výše smluvní či mimosmluvní odměny v čase, nikoli rozdílu mezi smluvní a mimosmluvní odměnou jako takového. Účelem tohoto ustanovení není dorovnávat výši mimosmluvní odměny do výše odměny smluvní, která, jak je z praxe zřejmé, může být velice proměnlivá a závisí na množství dalších dílčích aspektů. Jedná se tedy spíše o situace, kdy by např. v důsledku inflace došlo k významné změně smluvních odměn, a to jak k nárůstu, tak k poklesu.

K odst. 8

Zmocňovací ustanovení, které umožňuje Ministerstvu spravedlnosti upravit další podrobnosti týkající se odměňování vyhláškou. Vyhláška umožňuje zakotvení větších detailů, které by nebylo vhodné stanovovat přímo v zákoně. Zároveň je legislativní proces vyhlášky kratší a umožňuje tak flexibilnější změnu, reagující na společenský a ekonomický vývoj.

K § 32

K odst. 1

Zakotvuje se, že nebylo-li dohodnuto jinak, má znalec, znalecká kancelář a znalecký ústav nárok na náhradu hotových výdajů, které účelně vynaložil k provedení úkonu. Toto platí i v případě, že nebylo mezi znalcem a soukromoprávním zadavatelem dohodnuto jinak. Vynaložení těchto výdajů by mělo být v souvislosti se znaleckou činností nezbytně nutné, pokud se subjekt mohl obejít bez vynaložení těchto nákladů, aniž by to mělo vliv na řádný

výkon znalecké činnosti, vystavuje se tak riziku, že orgánem veřejné moci nebude náhrada těchto výdajů uznána (např. mohl-li si danou skutečnost ověřit i jinak, bezúplatně, aniž by k tomu musel vynaložit nepřiměřené úsilí). Pro bližší vysvětlení se rovněž uvádí, že náklady spojené se sociálním či zdravotním pojištěním, odvody na daních, náklady na mzdy pomocného personálu a výkon znalecké činnosti (např. provoz sekretariátu, pronájem kanceláře apod.), nákup potřebného vybavení a další obdobné náklady nebudou znalci, znalecké kanceláři a znaleckému ústavu hrazeny.

Nově se také zavádí možnost požadovat dle prováděcí vyhlášky náhradu za ztrátu času, ke které došlo v souvislosti s výkonem znalecké činnosti. V minulosti se stávalo, že se znalci museli kupříkladu dostavit na místní šetření či obhlídku posuzované nemovité věci, aniž by jim byl hrazen čas strávený cestou na místo, neboť v tento okamžik nevykonával znaleckou činnost. Náhrada za ztrátu času je sice v porovnání s hodinovou odměnou za výkon znalecké činnosti pochopitelně nižší, přesto se předkladatel domnívá, že je účelné tuto náhradu zavést. Není jí však možno zneužívat. Pokud není úkon v rámci výkonu znalecké činnosti nezbytný a není účelný, nemůže být hrazena ani náhrada za ztrátu času. Subjekt vykonávající znaleckou činnost by měl zároveň dbát na to, aby náhrada za ztrátu času, resp. doba této „ztráty času“ byla přiměřená.

K odst. 2

Nestanoví-li se v tomto zákoně nebo v některé z prováděcích vyhlášek k tomuto zákonu něco jiného (např. náklady na tisk znaleckých posudků, pokud je orgán veřejné moci požaduje v několika vyhotoveních), jsou již náklady na běžné administrativní práce zahrnuty v odměně znalce, znalecké kanceláře a znaleckého ústavu. Jedná se zejména o nájem kancelářských prostor, mzdy pomocného personálu, náklady na nákup potřebného vybavení či zařízení kanceláře či kancelářských pomůcek apod. Nejenom, že náhrada takových nákladů by subjektu vykonávajícímu znaleckou činnost nebyla přiznána, ale zároveň by se znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav vystavovali riziku spáchání přestupku, za nějž je možno udělit správní trest až do výše 100 000 Kč (s přihlédnutím ke všem okolnostem případu).

K odst. 3

Pokud byl ke konzultaci dílčích otázek v rámci vypracování znaleckého posudku přibrán konzultant (se souhlasem zadavatele), má subjekt vykonávající znaleckou činnost nárok na náhradu hotových výdajů a náhradu za ztrátu času, které mu v této souvislosti vznikly, stejně jako v případě nákladů znalce, se musí jednat o náklady v přímé souvislosti s úkonem.

K odst. 4

Toto ustanovení reflektuje skutečnost, že mnozí znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy jsou plátcí daně z přidané hodnoty. K náhradám si v těchto případech mohou ještě přičíst částku, která se rovná částce, kterou jsou povinni z této odměny odvést příslušnému správci daně podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Jinak by prakticky dostávali nižší náhrady než ty osoby, které by plátcí daně s přidané

hodnoty nebyly. Toto ustanovení se vztahuje jak na měsíční, tak na čtvrtletní plátce a stejně tak i na plátce dobrovolné i ze zákona.

K odst. 5

Nový zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech umožňuje cizím státním příslušníkům žádat o vznik znaleckého oprávnění v České republice. S ohledem na znalečné je však zapotřebí z důvodu hospodárnosti výkonu znalecké činnosti zakotvit, že takovýto žadatel, či později osoba vykonávající znaleckou činnost musí mít na území České republiky kontaktní adresu, která se kromě jiného považuje za adresu rozhodnou pro stanovení výše náhrad (za ztrátu času a hotových výdajů). Ustanovení také míří na České občany, kteří trvale žijí v zahraničí, není důvodu, proč by tyto osoby měly být vyloučeny z možnosti vykonávat znaleckou činnost, avšak je nutné tento fakt zohlednit pro účely náhrady hotových výdajů. Pokud by neexistovalo toto speciální ustanovení, mohlo by dojít až k situaci, kdy by v praxi tito znalci stejně nebyli ustanovováni, neboť by to z ekonomických důvodů bylo značně nevýhodné a nepřiměřené.

K odst. 6

Jedná se o zmocňovací ustanovení, které umožňuje Ministerstvu spravedlnosti upravit další podrobnosti týkající se náhrady hotových výdajů a náhrady za ztrátu času ve vyhlášce. Vyhláška umožňuje zakotvení větších detailů, které by nebylo vhodné stanovovat přímo v zákoně. Zároveň je legislativní proces vyhlášky kratší a umožňuje tak flexibilnější změnu reagující na společenský a ekonomický vývoj.

K § 33

Orgán veřejné moci může v odůvodněných případech poskytnout znalci přiměřenou zálohu na odměnu a náhrady. K posouzení, zda se jedná o odůvodněný požadavek, bude potřeba přistupovat individuálně, a to především s ohledem na rozsah, dobu ke zpracování, náročnost, nezbytně vynaložené hotové výdaje, pravděpodobnost nutnosti přibrat konzultanta a další skutečnosti, které bude muset zadavatel v konkrétním případě zohlednit.

K § 34

Byl-li znalecký posudek zadán orgánem veřejné moci, musí být znalečné vyúčtováno zároveň s podáním tohoto posudku. Byl-li znalecký posudek podán na základě smluvního vztahu mezi zadavatelem soukromoprávního charakteru a znalcem, znaleckou kanceláří či znaleckým ústavem, toto ustanovení se nepoužije a termín stanovený pro vyúčtování znalečného je odvislý od dohody těchto smluvních stran. V souladu s ustanovení § 1963 občanského zákoníku a Směrnicí 2011/7/EU o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích, je splatnost 30 dnů ode dne doručení faktury nebo jiné výzvy podobné povahy, anebo ode dne obdržení služby, podle toho, který z těchto dnů nastal později. Smluvní strany si mohou ujednat dobu splatnosti delší 60 dnů jen tehdy, není-li to vůči věřiteli hrubě nespravedlivé.

O předloženém vyúčtování orgán veřejné moci rozhodne bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 30 dní ode dne doručení vyúčtování. Uhrazeno musí být znalečné do 15 dní ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o znalečném.

K § 35

K odst. 1

Dohled nad výkonem znalecké činnosti znalecké kanceláře a znaleckého ústavu vykonává ministerstvo a dohled nad činností znalce předseda krajského soudu. Tento systém byl v zásadě převzat z dosavadního uspořádání dohledu nad výkonem znalecké činnosti, kdy ministerstvo vykonávalo dohled nad právníckými osobami, tedy znaleckými ústavy v I. i II. oddíle, a krajské soudy vykonávaly dohled nad znalci - fyzickými osobami. Při výkonu dohledu se ministerstvo a předseda řídí zejména kontrolním řádem, jelikož se jedná o výkon veřejné správy svěřený jednotlivým předsedům krajských soudů, resp. ministerstvu.

K odst. 2

Zakotvuje se, že orgány dohledu prověřují (nejen na podnět, ale i z vlastní iniciativy), zda dohlížené subjekty vykonávají znaleckou činnost v souladu s účinnými právními předpisy upravujícími tuto oblast. Nově se stanoví, že orgán dohledu je oprávněn posuzovat správnost znaleckého posudku s ohledem na metodologii použitou při zpracování znaleckého posudku. K tomuto opatření bylo nutno přistoupit s ohledem na stále častěji se opakující problematiku nepravdivých, ovlivněných, zaujatých či jinak věcně nesprávně zpracovaných znaleckých posudků. V plnění této povinnosti budou příslušnému orgánu dohledu napomáhat odborné poradní sbory (viz dále). Konečné rozhodnutí však musí vzejít od tohoto orgánu, neboť poradní sbor ze své podstaty nemá právo rozhodovat směrem navenek vůči jednotlivým subjektům vykonávajícím znaleckou činnost a poskytuje pouze podporu a podkladové materiály pro rozhodování příslušného orgánu.

K odst. 3

Dále se zakotvuje povinnost orgánů vykonávajících dohled nejméně jednou za pět let provést u každého znalce, znalecké kanceláře a znaleckého ústavu kontrolu tří náhodně vybraných znaleckých posudků. Má-li znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav znalecké oprávnění ve více oborech a odvětvích, pak tato kontrola platí pro každý obor a odvětví samostatně. Způsob výběru znaleckých posudků se ponechává na dohledovém orgánu, může vybrat posudky zcela náhodně či kupříkladu vybrat jeden znalecký posudek, na který přišla stížnost a dva náhodně, či jakkoli jinak. Jako jedinou podmínku zákon stanoví, že orgán dohledu má možnost vybírat ze znaleckých posudků zpracovaných v uplynulých pěti letech. Znalecké posudky ke kontrole nesmí ale vybrat subjekt vykonávající znaleckou činnost sám, ani nesmí tento výběr jakkoli ovlivnit.

Orgán dohledu kontroluje znalecké posudky zejména s ohledem na jejich soulad s účinnými právními předpisy a s ohledem na standardy a postupy pro daný obor a odvětví, byly-li vydány. Znalec, znalecká kancelář a znalecký ústav se mohou od těchto postupů a standardů odchýlit, považují-li to za důvodné, ale musí takovéto odchýlení (např. použití jiné metody výpočtu než je obvyklé) v rámci znaleckého posudku dostatečně zdůvodnit.

Shledá-li orgán dohledu při kontrole znaleckých posudků nedostatky, postupuje dále vůči kontrolovanému subjektu s ohledem na závažnost těchto nedostatků. Kromě možnosti zahájit řízení o přestupku, k čemuž by mělo být přistupováno v závažných případech, neboť může dojít i k uložení trestu zákazu činnosti, může orgán dohledu udělit výtku či pouze upozornit na nedostatky. Nad rámec výše uvedených postupů je dále dána orgánu dohledu možnost tuto kontrolu rozšířit či ji zopakovat po uplynutí určité doby. Tato doba by měla být dostatečně dlouhá na to, aby znalec, znalecká kancelář nebo znalecký ústav měli reálnou možnost vytykané nedostatky odstranit. Pokud by nedošlo k odstranění, jeví se jako vhodné přistoupit k tvrdšímu opatření než pouze opakované kontrole a kupříkladu udělit výtku či zahájit řízení o přestupku.

K odst. 4 a 5

Toto ustanovení pamatuje na speciální případy, kdy znalec, znalecká kancelář a znalecký ústav v uplynulých pěti letech nevypracovali dostatečný počet znaleckých posudků (tři) a ke kontrole podle odstavce 3 tudíž nemůže dojít. Jedná se o určitou nečinnost znalce, znalecké kanceláři či znaleckého ústavu, i když se může pochopitelně jednat o nečinnost, kterou nemohli ovlivnit, neboť v příslušném oboru, odvětví či specializaci nemusela být dostatečná poptávka po vypracování znaleckých posudků. K těmto situacím docházelo i v minulosti. Typickým příkladem je situace zhrouteného mostu (silničního nadejzdu) nad železniční tratí ve Studénce ze dne 8. srpna 2008, kdy do této doby po znaleckých posudcích týkajících se této problematiky prakticky neexistovala žádná poptávka. Nicméně po této nešťastné události byl naopak o znaleckou činnost v tomto oboru, odvětví a specializaci ze strany orgánů veřejné moci, popř. účastníků řízení týkajícího se této nehody, obrovský zájem. V těchto situacích má možnost orgán dohledu možnost nepřistoupit k zrušení oprávnění vykonávat znaleckou činnost, a to ve výjimečných případech. Tyto důvody hodné zvláštního zřetele musí však dohledovým orgánem vždy řádně odůvodněny. Mohlo by se kupříkladu jednat o situace, kdy znalec nevypracoval tři znalecké posudky, ale pouze dva a zároveň není pro daný obor, resp. odvětví a specializaci zapsán jiný znalec, a tudíž se lze důvodně domnívat, že v budoucnu by zde mohla existovat poptávka po dalších znaleckých posudcích, které by však neměl kdo zpracovat. Příslušný orgán však musí vždy přihlídnout ke všem skutečnostem a k tomuto postupu přistoupit pouze ve zcela výjimečných případech. Subjekt, který dlouhodobě nevykonává znaleckou činnost z jakýchkoli důvodů, ztrácí kontakt s daným oborem a se znalcem jako takovým. V současné době většina znalců zapsaných do seznamu podle dosavadního zákona nezpracuje více než 5 znaleckých posudků za rok. Účelem nového zákona by mělo být zkvalitnění výkonu znalecké činnosti, s čímž bezpochyby souvisí i fakt, že znalec, znalecká kancelář či znalecký ústav by měli tuto činnost vykonávat často, aby v ní získali větší praxi. Pokud by příslušný orgán využil možnosti nezrušit oprávnění vykonávat znaleckou činnost dané osobě, zkontroluje kromě jiného všechny posudky, které v uplynulých pěti letech zpracovala (tedy i v případě, že by se jednalo o jeden či dva posudky) a dále postupuje podle odstavce 3, jako by se jednalo o řádnou kontrolu.

Toto ustanovení pochopitelně neplatí, pokud je znalec zapsán v seznamu kratší dobu než 5 let.

Ministerstvo metodicky koordinuje a řídí činnost orgánů dohledu. Pro tyto účely bude vydávat metodiky, pořádat semináře či činit jiná potřebná opatření. Cílem je zajistit dostatečný výkon dohledu, včetně sjednocení praxe ministerstva a jednotlivých krajských soudů tak, aby nedocházelo k neodůvodněným rozdílům.

K § 36

K odst. 1

Zakotvuje se oznamovací povinnost orgánu veřejné moci. Zjistí-li orgány veřejné moci při své činnosti skutečnosti nasvědčující tomu, že v souvislosti s výkonem znalecké činnosti došlo k porušení tohoto zákona, oznámí to bez zbytečného odkladu předsedovi krajského soudu nebo ministerstvu.

Uvedená povinnost zavazuje každý orgán veřejné moci, který se předmětné skutečnosti dozví, a to bez ohledu na to, že se stejné skutečnosti mohl ze své činnosti dozvědět i jiný orgán.

K odst. 2

Zahájení trestního stíhání či vzetí znalce do vazby je důvod pro pozastavení oprávnění vykonávat znaleckou činnost. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny vyrozumět orgán dohledu o těchto skutečnostech.

Povinnost oznámit zahájení trestního stíhání (a další skutečnosti, které mohou vést k pozastavení či zániku oprávnění) stíhá i samotného znalce, pokud by takovou povinnost nesplnil, vystavuje se nebezpečí postihu za přestupek.

K § 37

Nově se zakotvuje, že příslušný orgán může rovněž udělit znalci, znalecké kanceláři nebo znaleckému ústavu výtku. Tato výtka by měla v zásadě nahrazovat dosavadní institut výstrahy, který je v rámci českého právního řádu ojedinělým jevem. Naopak institut výtky se objevuje v celé řadě dalších procesních předpisů, a proto považujeme jeho využití za vhodnější.

Je možné odkázat především na právní úpravu výtky v jiných profesních předpisech a judikaturu Nejvyššího správního soudu (zejména rozsudek 4 As 173/2015-31 ze dne 27. 11. 2015), přičemž z uvedeného judikátu pro bližší vysvětlení a popis institutu výtky uvádíme následující.

Výtka je trestem uloženým za porušení povinností dohledovým orgánem, přičemž její uložení zakládá překážku dvojího postihu ve smyslu zásady *ne bis in idem*. Ačkoli se institut výtky formulačně v jednotlivých profesních předpisech mírně odlišuje, soudy přistupují k institutu výtky jednotně. Výtka je svou povahou nejmírnějším stupněm kárného postihu v obecnějším slova smyslu, jehož účelem je flexibilně postihnout ty nedostatky, jež svojí menší závažností neodůvodňují zahájení kárného/přestupkového řízení. Uložená výtka je tak do jisté míry formalizovanou informací o tom, že došlo k určitému pochybení. Výtka může dále působit například i jako překážka v kariérním postupu a může být přitěžující okolností v případném dalším řízení. Přestože je výtka opatřením svou povahou blízkým napomenutí či důtce,

zároveň se jedná o manažerský nástroj dohledového orgánu, který umožňuje zejména udržovat disciplínu, pracovní morálku, řešit drobná pochybení nebo napravovat nesprávné metodické postupy. Posouzení závažnosti provinění pro udělení výtky je zcela na příslušném orgánu dohledu. Jinými slovy, dohledový orgán rozhoduje, zda udělí výtku nebo zahájí jiné řízení (kárné, přestupkové). Výtky v jednotlivých právních předpisech by neměly vyvolávat odlišné právní účinky. Výtka naplňuje ve smyslu soudního řádu správního materiální znaky rozhodnutí správního orgánu. Přestože je výtka svojí povahou rozhodnutím správního orgánu, její specifický charakter vylučuje aplikaci klasického správního řízení podle části druhé a třetí správního řádu. Uplatní se pouze základní zásady činnosti správního orgánů. Efektivní využívání výtky dohledovým orgánem je myslitelné pouze za podmínky, že zůstane zachována určitá neformálnost jejího ukládání. Pokud by totiž uložení výtky podléhalo formálnímu správnímu řízení, pak by tento institut postrádal svůj smysl. Závěr, že se nejedná o rozhodnutí podle § 67 správního řádu, však nevylučuje přezkum tohoto úkonu v režimu žaloby proti rozhodnutí správního orgánu.

Údaj o tom, že byla uložena výtka, se zaznamenává do seznamu znaleců, k tomu, že byla uložena pak správní orgán, přihlíží při projednávání přestupku. Údaj bude v seznamu (v jeho neveřejné části) veden po dobu 3 let, poté bude údaj vymazán.

K § 38

Poradní sbory, jak již název vypovídá, jsou především poradními orgány svých zřizovatelů a plní důležitou funkci zejména při přezkumu znaleckých posudků, při vstupní zkoušce a řízení o přestupku. Část úkolů, kterou by předseda soudu jinak svěřil poradním sborům, může svěřit profesní komoře zřízené na základě zákona, v praxi pak může komora, resp. její členové vykonávat činnosti spojené s vstupní zkouškou, kontrolou posudků a činnosti obdobné.

K odst. 1 a 2

Poradní sbory zřizuje jako své poradní sbory ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu. Mohou být zřízeny v jakémkoli oboru a odvětví. Ideálním stavem je samozřejmě mít poradní sbory ve všech oborech a odvětvích, ovšem v některých oborech a odvětvích to s ohledem na nedostatek odborníků může být problém. Z tohoto důvodu ustanovení odstavce 3 zakotvuje, že pokud není zřízen tzv. krajský poradní sbor, jeho funkci bude plnit poradní sbor zřízený ministrem spravedlnosti. Primární je tedy zajištění existence poradních sborů při Ministerstvu spravedlnosti. Na to, aby byl vytvořen dostatek poradních sborů, by měl dbát každý ministr spravedlnosti a předsedové všech krajských soudů, neboť právě jim budou po odborné stránce vypomáhat v jejich práci. K nahrazení poradního sboru krajského soudu poradním sborem ministerským by mělo docházet pouze ve výjimečných případech raritních oborů a odvětví.

Náplní činnosti členů poradních sborů je zejména vyjadřování se k odborným otázkám znalecké činnosti (např., která oblast spadá do jakého oboru a odvětví), napomáhají s hodnocením věcné správnosti znaleckých posudků (v rámci správního trestání i v rámci

periodické kontroly) a účastní se odborné části vstupní zkoušky. V rámci vstupní zkoušky mohou díky svým zkušenostem napomáhat i s hodnocením dalších podmínek a kvalifikačních požadavků, jako je např. požadavek na dostatečnou úroveň vzdělání a délku odborné praxe. Tento výčet je demonstrativní, není tudíž vyloučeno, aby byly poradní sbory využity i k jiné činnosti odpovídající povaze tohoto orgánu.

K § 39

K odst. 1

Jedná se o taxativní výčet skutečností, které jsou považovány za přestupky. S ohledem na potřebu reagovat na nový přestupkový zákon se může přestupku dopustit jak znalec, tak znalecká kancelář a znalecký ústav. Seznam přestupků reflektuje povinnosti znalců, které se prolínají celým zákonem. Přestupky jsou řazeny v návaznosti na systematiku zákona.

K odst. 2

Toto ustanovení zakotvuje správní tresty, které je možno za určité přestupky uložit. Jedná se o správní tresty finančního charakteru, tedy pokuty, a možnost uložit zákaz činnosti, který spočívá v zákazu výkonu znalecké činnosti, ke kterému lze přistoupit pouze v určitých závažnějších případech, kdy není možné, aby subjekt, který se dopustí, daného přestupku, mohl nadále vykonávat znaleckou činnost, neboť by to mohlo mít výrazné negativní dopady na tuto profesi, dotčené osoby, orgány veřejné moci, řízení, ve kterých jsou podávány znalecké posudky, a další možné situace. Orgán projednávající přestupek uváží, jaký správní trest znalci udělí. Zákon stanoví výjimku z obecných ustanovení přestupkového zákona a zakotvuje, že není možno upustit uložení správního trestu, a to zejména s ohledem na to, že přestupky a jejich dopady v rámci výkonu znalecké činnosti jsou natolik závažné, že nelze považovat za vhodné, aby nebyly potrestány a aby postačovalo již samotné projednání přestupku. Toto opatření bylo zavedeno i do některých jiných zákonů jako je kupříkladu zákon o střetu zájmů.

K § 40

K odst. 1

Je stanoven taxativní výčet skutečností, za které lze jinou fyzickou osobu (než znalce) a jinou právnickou osobu (než znaleckou kancelář či znalecký ústav) podle tohoto zákona potrestat v rámci řízení o přestupku. Ačkoli se nejedná o osoby vykonávající znaleckou činnost, jde o přestupky, které bezprostředně souvisí s výkonem znalecké činnosti. Adresáty této normy jsou zejména konzultanti, další pomocné osoby, znalci, znalecké kanceláře či znalecké ústavy po ukončení výkonu znalecké činnosti a další osoby (a to především dle odst. 1 písm. a), tedy v situaci, kdy se osoba neoprávněně vydává za subjekt vykonávající znaleckou činnost).

K odst. 2 a 3

Za přestupky podle odstavce 1 lze jednotně uložit správní trest peněžitého charakteru, tedy pokutu, a to maximálně do výše půl milionu korun. S ohledem na charakter adresátů této

normy je není možno již nadále postihovat jako subjekt vykonávající znaleckou činnost, tedy např. zákazem činnosti. Stejně jako dle předchozího ustanovení nelze z totožných důvodů upustit od potrestání.

K § 41

K odst. 1

Toto ustanovení zakotvuje příslušnost orgánů k projednání přestupku. V prvním stupni projednává přestupky fyzických osob i znalců předseda krajského soudu. Tuto příslušnost se jeví jako vhodné takto zakotvit především s ohledem na to, že krajské soudy mají s agendou znalců největší zkušenosti a již dle dosavadních právních předpisů byly přestupkovými orgány v prvním stupni. Ministerstvo spravedlnosti pak z obdobných důvodů rozhoduje v prvním stupni o přestupcích znaleckých kanceláří, znaleckých ústavů a jiných právnických osob. Ministerstvo je také příslušné k projednání přestupků jiných osob než znalců, znaleckých kanceláří nebo znaleckých ústavů, které se neoprávněně vydávají za znalce či vykonávají znaleckou činnost. Místní příslušnost se určí dle obecných pravidel zakotvených v § 62 zákona o přestupcích. Místní příslušnost je určována hlediskem územní působnosti věcně příslušného správního orgánu. Pro pravidla místní příslušnosti se v řízení o přestupku uplatní úprava vůči správnímu řádu speciální, aby lépe odpovídala specifikům řízení o přestupku. Základní je tedy kritérium, kterým je místo spáchání přestupku. Takové kritérium je však nevhodné nebo neaplikovatelné v případě některých vybraných přestupků. Z toho důvodu jsou dále v ustanovení § 62 upravena pomocná kritéria odkazující na zjistitelné skutečnosti, u kterých lze předpokládat přímý vztah ke spáchání přestupku a tím i ke správnímu obvodu správního orgánu. Jedná se zejména o adresu trvalého pobytu nebo adresu sídla podezřelého (místní příslušnost je třeba zkoumat již před zahájením řízení, a proto se užívá výrazu „podezřelý“). Vzhledem k tomu, že zejména v případě právnické osoby (umístění majetku nebo místo výkonu činnosti) mohou tato pomocná kritéria vést k určení více místně příslušných správních orgánů, upravuje se v odstavci 4 postup při řešení sporu o místní příslušnost, který je inspirován úpravou ve správním řádu. V takovém případě se upřednostňuje správní orgán, v jehož správním obvodu vyšel přestupek nejdříve najevo (projevily se negativní účinky skutku, v němž je přestupek spatřován). Pro posuzování jednání znalců by pak měly být v souladu s rozhodnutím publikovaným pod č. 1338/2007 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu vztaženy na takový postup zásady trestního řízení.

K odst. 2

Ustanovení upravuje délku promlčecí doby. Promlčecí doba v případě přestupků podle tohoto zákona činí 5 let. Pokud dojde k přerušení promlčecí doby, odpovědnost za přestupek zaniká nejpozději 7 let od jeho spáchání. Tato výjimka oproti obecné právní úpravě (§ 30 zákona č. 250/2016 Sb.) je nezbytná zejména s ohledem na pravidelné pětileté kontroly, které bude orgán dohledu provádět. Je nezbytné, aby dohledový orgán mohl uložit správní trest každému, u koho zjistí pochybení v průběhu celého zkoumaného období, které může být až 5 let. Pokud by promlčení nebylo takto speciálně upraveno, mohlo by se stát, že by dohledový orgán v rámci své kontroly zjistil pochybení, ale nic by v této věci již nemohl učinit.

K odst. 3

Toto ustanovení zakotvuje, že kromě skutečností, ke kterým se přihlíží standardně dle obecné právní úpravy, bude rovněž přihlédnuto k tomu, zda již byla dané osobě v minulosti udělena výtka podle ustanovení § 37. Obecné faktory, které jsou standardní ve vztahu ke správnímu trestání, jsou závažnost přestupku, následky, způsob spáchání a další.

K odst. 4

Údaje o pravomocném rozhodnutí o spáchání přestupku zaznamená správní orgán do seznamu bez zbytečného odkladu, nejpozději však do deseti pracovních dní ode dne nabytí právní moci takového rozhodnutí. Do seznamu se budou zapisovat všechny přestupky a správní tresty za ně bez rozdílu. Po uplynutí pěti let ode dne právní moci daného rozhodnutí, se tento údaj přesune do neveřejné části seznamu. Příliš dlouhodobé uveřejňování přestupků a správních trestů by bylo nepřiměřené. Lze se domnívat, že i tento mechanismus svou prevenční funkcí splní dostatečně a bude na znalce, znalecké kanceláře a znalecké ústavy působit motivačně tak, aby dbali na řádný výkon znalecké činnosti.

K § 42

K odst. 1

Toto ustanovení zakotvuje zvláštní příslušnost jednotlivých soudů ve správním soudnictví, aby byla zajištěna maximální možná míra nezávislosti soudů a předešlo se situacím, kdy by předseda soudu rozhodoval ve správním řízení a následně by krajský soud, rozhodoval ve správním soudnictví. Toto ustanovení je plně v souladu s článkem 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, který zakotvuje, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci a příslušnost soudce a soudu se stanoví zákonem.

Správní orgán	Příslušný soud ve správním soudnictví
Předseda Městského soudu v Praze	Krajský soud v Českých Budějovicích
Předseda Krajského soudu v Českých Budějovicích	Krajský soud v Praze
Předseda krajského soudu v Praze	Krajský soud v Plzni
Předseda krajského soudu v Plzni	Městský soud v Praze
Předseda krajského soudu v Ústí nad Labem	Krajský soud v Ostravě
Předseda krajského soudu v Hradci Králové	Krajský soud v Brně
Předseda krajského soudu v Brně	Krajský soud v Ústí nad Labem
Předseda krajského soudu v Ostravě	Krajský soud v Hradci Králové

K odst. 2

Dále toto ustanovení upravuje funkční příslušnost, tedy že nadřízeným orgánem krajského soudu je ve věcech podle tohoto zákona ministerstvo. Odvolacím orgánem ve správním řízení

je zpravidla nejbliže nadřízený správní orgán, zákon však může podle ustanovení § 89 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, stanovit jiný odvolací orgán.

K odst. 3

Příslušný předseda krajského soudu může vnitřním předpisem agendou pověřit některého ze svých spolupracovníků, zejména se předpokládá pověření místopředsedy krajského soudu nebo referentů příslušného soudního oddělení. Pokud by veškerou agendu musel vykonávat osobně předseda nebo místopředseda krajského soudu, lze se důvodně domnívat, že by jej zaměstnávala až do té míry, že by se jiné své práci mohl věnovat pouze velice omezeně. Z tohoto důvodu rovněž příslušná část obecná části důvodové zprávy předpokládá, že na soudech by nově měli přibýt referenti, kteří budou mít vysokoškolské právnické vzdělání.

Rozhodnutí však musí vždy vydávat předseda krajského soudu, jde o obdobnou konstrukci jako např. v právní úpravě rozhodování o rozkladu proti rozhodnutí správního orgánu. Jednotlivé úkony v řízení v druhém stupni provádějí pracovníci daného úřadu, avšak samotné rozhodnutí vždy vydává ministr.

K odst. 4 a 5

Odstavec čtvrtý zakotvuje požadavky na vzdělání osoby oprávněné k provádění úkonů správního orgánu v přestupkovém řízení. Správním orgánem je v případě znalců a jiných fyzických osob předseda krajského soudu.

Dle obecných ustanovení zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, může předseda soudu na základě vnitřního předpisu pověřit jinou osobu (zaměstnance soudu) k provádění úkonů správního orgánu v řízení. Takto oprávněná osoba však musí splňovat určité požadavky na vzdělání, jelikož bude činit úkony v rámci správního trestání. Primárně by oprávněná úřední osoba měla mít magisterské vzdělání v oboru právo, alternativou je pak jiné vysokoškolské vzdělání v jiném oboru, avšak v takovém případě musí tato osoba složit zkoušku u Ministerstva vnitra, která bude prokazovat její odbornou způsobilost. Zkoušku odborné způsobilosti pro účely přestupkového zákona zabezpečuje Ministerstvo vnitra, tato zkouška je zaměřená čistě na přestupkové právo.

Zaměstnanec, který bude pověřen k provádění úkonů v přestupkovém řízení, bude muset kromě obecné zkoušky odborné způsobilosti podle přestupkového zákona složit zvláštní zkoušku, která bude zaměřena na právní úpravu znalců. U osob v oblasti znalectví je žádoucí prokázat znalosti právní úpravy regulující i oblast znalectví a přestupku na úseku znalectví a proto je nutné, aby tyto osoby složily zvláštní zkoušku, která by byla zaměřena na právní úpravu znalců. Zkoušku prokazující odborné znalosti bude zabezpečovat Ministerstvo spravedlnosti.

V případě, že zaměstnanec soudu, kterého předseda krajského soudu pověří prováděním úkonů správního orgánu v přestupkovém řízení, nebude mít vysokoškolské vzdělání v oboru právo a právní věda, bude muset složit obecnou zkoušku odborné způsobilosti u Ministerstva vnitra a poté zvláštní zkoušku u Ministerstva spravedlnosti.

Zmocňovací ustanovení pro účely vydání vyhlášky, která upraví podrobnosti zkoušky k prokázání odborné způsobilosti dle odstavce druhého.

K § 43

Obecné výkladové ustanovení pro jiné právní předpisy. Procesní předpisy hovoří o znalcích, avšak je důležité, aby veškerá práva a povinnosti dopadali na osoby vykonávající jednorázové znaleckou činnost podle § 26 odst. 1.

K § 44

Zákon o znalcích implementuje Rámcové rozhodnutí Rady 2009/905/SVV ze dne 30. listopadu 2009 o akreditaci poskytovatelů forenzních služeb provádějících laboratorní činnosti.

K § 45

K odst. 1

Přechodné ustanovení upravující řízení zahájena přede dnem nabytí účinnosti nového zákona. Podala-li si osoba žádost o jmenování znalcem nebo znaleckým ústavem za doby účinnosti zákona o znalcích a tlumočnících, dokončí se toto řízení podle zákona o znalcích a tlumočnících. Novou právní úpravu nelze na tyto případy aplikovat, osobě tak na jmenování nevzniká právní nárok. V případě žádostí o jmenování znaleckým ústavem se rozhodne o jmenování znaleckým ústavem bez ohledu na to, zda podle této nové právní úpravy se bude v souladu s přechodnými ustanoveními jednat opravdu o znalecký ústav, nebo zda se bude jednat o znaleckou kancelář. Do seznamu budou zapsáni také podle zákona o znalcích a tlumočnících, z tohoto důvodu se na ně poté budou vztahovat následující přechodná ustanovení

K odst. 2

Obdobně tento postup platí i v případě řízení o přestupku či o udělení výstrahy. Bylo-li toto řízení zahájeno podle dosavadních právních předpisů, rovněž se podle nich dokončí. V případě udělení sankce nebo výstrahy tuto nelze zaznamenat do seznamu ani veřejně ani neveřejně, neboť dosavadní právní úprava toto neumožňovala.

K § 46

K odst. 1

Znalci zapsaní dle dosavadních právních předpisů (znalci, kteří získali oprávnění dle zákona o znalcích a tlumočnících) budou nadále zapsáni do seznamu podle tohoto zákona jako znalci. V souladu s ustanovením § 48 znalci zůstane oprávnění vykonávat znaleckou činnost ve stejném oboru, odvětví, případně specializaci.

K odst. 2

V návaznosti na odst. 1 se dále upřesňuje, že znalec, který byl do seznamu zapsán podle přechodného ustanovení zakotveného v odstavci 1, je oprávněn vykonávat znaleckou činnost maximálně po dobu pěti let. Obecně lze tedy konstatovat, že všichni stávající znalci, kteří jsou zapsáni v seznamu znalců a také znalci, jejichž řízení bude zahájeno přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a dokončeno podle zákona o znalcích a tlumočnících, budou moci po dobu 5 let od nabytí účinnosti tohoto zákona vykonávat znaleckou činnosti podle tohoto zákona, po uplynutí této přechodné doby může dojít k zániku oprávnění. K zániku znaleckého oprávnění může u těchto znalců dojít v zásadě dvěma způsoby, a sice uplynutím stanovené doby pěti let od nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vznikem znaleckého oprávnění podle tohoto zákona ve stejném oboru a odvětví. Pokud nastane některá z těchto dvou skutečností, dosavadní oprávnění zaniká. Je možné, aby znalec, který vykonává znaleckou činnost pro více oborů či odvětví, měl některá znalecká oprávnění podle tohoto zákona a zároveň měl některá znalecká oprávnění podle dosavadního zákona. Tato kombinace není vyloučena, nesmí se však jednat o totožné obory a odvětví.

Dále samozřejmě platí i veškerá další ustanovení tohoto zákona, je tedy kupříkladu možné, aby tomuto znalci zaniklo znalecké oprávnění i jiným zákonem předvídaným způsobem..

K odst. 3

Ustanovení upravuje výjimku z obecného ustanovení o vstupní zkoušce znalce. Požádá-li znalec jmenovaný podle dosavadních právních předpisů o vznik znaleckého oprávnění podle tohoto zákona před uplynutím přechodného období (tedy 5 let od nabytí účinnosti tohoto zákona), považuje se zvláštní část vstupní zkoušky za splněnou. Tuto žádost může podat během přechodného období kdykoli. Za splněnou se považuje pouze zvláštní část zkoušky. Znalec však musí absolvovat obecnou část vstupní zkoušky včetně tzv. kurzu znaleckého minima. Toto přechodné ustanovení se samozřejmě vztahuje pouze k první žádosti o vznik znaleckého oprávnění, nikoli do budoucna pro všechny žádosti, které by si tento znalec podal.

K § 47

Ustanovení zakotvuje přechodný režim pro znalecké ústavy v návaznosti na jejich povaze, tedy zda byly zapsány v I. nebo v II. oddílu seznamu podle zákona o znalcích a tlumočnících.

K odst. 1

Odstavec první zakotvuje přechodný režim pro znalecké ústavy zapsané v II. oddílu. Byl-li subjekt zapsán podle dosavadní právní úpravy jako znalecký ústav v II. oddíle, bude zapsán do seznamu podle tohoto zákona jako znalecký ústav. Tento zákon již nadále nerozlišuje znalecké ústavy podle oddílů. Zachovává pouze znalecký ústav ve smyslu subjektu, který má zpravidla veřejnoprávní charakter (vysoká škola, v.v.i. apod.), a dále nově vznikají tzv. znalecké kanceláře, které lze částečně považovat za období znaleckých ústavů současného I. oddílu, ne však zcela, neboť znalecké kanceláře umožňují i prosté sdružování znalců za účelem podnikání do obchodních korporací.

K odst. 2

Odstavec druhý navazuje na odstavec první a stanoví, že znalecké ústavy zapsané podle dosavadních právních předpisů do I. oddílu jsou podle tohoto zákona zapsány do seznamu jako znalecké kanceláře. V případě zapsání znaleckého ústavu jako znalecké kanceláře, je nutné ve lhůtě jednoho roku od nabytí účinnosti tohoto zákona prokázat ministerstvu, že je znalecká činnost vykonávána pomocí alespoň jednoho znalce, který je zapsán v seznamu znalců (na základě ustanovení § 5 či § 45, tedy dle nových pravidel nebo na základě přechodného období). Tento znalec musí mít oprávnění pro stejný obor, odvětví, jako znalecká kancelář, ve které má působit. Pokud tuto podmínku znalecká kancelář nesplní, ministerstvo rozhodne o zániku oprávnění vykonávat znaleckou činnost.

K odst. 3

Odstavec třetí stanoví výjimku z obecného pravidla pro dosavadní znalecké ústavy I. oddílu zakotveného v odstavci 2. Zároveň tato výjimka navazuje na ustanovení § 7 odst. 2. Pro subjekty vykonávající znaleckou činnost, které jsou organizační složkou státu, platí i dle přechodných ustanovení speciální režim, a sice navzdory tomu, že jsou zapsány tyto subjekty v prvním oddíle znalecký ústavů podle dříve účinných předpisů, podle nové právní úpravy jsou po přechodnou dobu (a pokud získají znalecké oprávnění tak i po uplynutí této doby) znaleckým ústavem.

Tato výjimka byla zavedena s ohledem na dlouhodobě vysokou odbornou, personální, organizační a materiální úroveň těchto subjektů, která je upravena přísnými předpisy jejich zřizovatelů (tedy zákony ČR, interními předpisy ministerstev, krajů atd.). Tyto předpisy upravují přísná kvalifikační kritéria uchazečů, pravidla výběrových řízení, systém celoživotního vzdělávání, pracovní, technické a stavební podmínky atd. Za odbornou úroveň odpovídají zřizovatelé, tedy stát, ministerstva, kraje atd. a potažmo znalecké subjekty jako celek. Zároveň velká část těchto veřejnoprávních subjektů investuje nemalé finanční prostředky do dalšího zvyšování svého odborného kreditu, jako např. do procesu akreditace, považuje se tedy za vhodné, aby ačkoli nevykonávají vědeckovýzkumnou činnost, byly postaveny naroveň znaleckým ústavům.

K odst. 4

Ve všech výše uvedených případech mohou zmíněné subjekty vykonávat znaleckou činnost v tomto přechodném režimu pouze po dobu pěti let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Uplynutím této doby nebo vznikem znaleckého oprávnění podle tohoto zákona ve stejném oboru a odvětví toto oprávnění zaniká, což zároveň nevylučuje ani zánik znaleckého oprávnění z jiných důvodů.

K § 48

Po přechodnou dobu budou znalci zapsáni v oboru, odvětví a případně ve specializaci, ve které byly zapsáni přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Budou tedy teoreticky existovat dva seznamy, jeden, který bude po dobu pěti let veden podle starého zákona a nový seznam znalců, který bude již respektovat nová pravidla, stanovené obory a odvětví.

K § 49

Navrhuje se zrušit dosavadní zákon o znalcích a tlumočnících, neboť tento zákon bude nahrazen novou právní úpravou, a sice zákonem o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákonem o překladatelích a tlumočnících. Zároveň by mělo dojít ke zrušení příslušných novel zákona, a to i přes to, že se tyto novely staly integrální součástí zákona, který novelizovaly. Novely nemají nadále samostatnou normativní existenci a nebylo by tedy třeba je explicitně rušit, nicméně Legislativní pravidla vlády takové rušení vyžadují. Se zrušením zákona jsou pak rušeny i příslušné prováděcí předpisy.

K § 50

Navrhovaná účinnost toho zákona je stanovena na 1. ledna 2020, a to především s ohledem na to, aby legisvakanční lhůta byla dostatečně dlouhá a všechny subjekty, který se nová právní úprava dotkne, se mohly těmto změnám přizpůsobit.

V Praze dne 17. ledna 2018

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.

Ministr spravedlnosti:

JUDr. Robert Pelikán, Ph.D., v. r.